

Пројекат Казненог Законика за Краљевину Срба, Хрвата и Словенаца, 1922.

Садржај

I Одељак, општи део

Глава I Уводне одредбе (§§ 1–12)

” II Кривично дело и учинилац
погодбе кажњивости (§§ 13–19)

б) малолетници (§§ 20–24)

в) искључење противправности и кажњивости (§§ 25–26)

” III Покушај (§§ 27–29)

” IV Подстрекивање и помагање (§ 30)

” V Казне (§§ 31–51)

” VI Мере безбедности (§§ 52–56)

” VII Одмеравање казне (§§ 57–62)

” VIII Кривична дела осуђеника (§ 63)

” IX Стицај више казних закона и више кривичних дела (§§ 64–68)

” X Условна осуда (§§ 69–72)

” XI Застарелост (§§ 73–78)

” XII Одобрење, предлог приватна тужба (§§ 79–84)

” XIII Повраћај права (реhabилитација) (§ 85)

II Одељак, посебни део

Глава XIV Кривична дела против опстанка државе и њеног уставног уређења (§§ 86–118)

- ” XV Кривична дела против државних власти (§§ 119–130)
- ” XVI ” јавног мира (§§ 131–142)
- ” XVII ” правосуђа (§§ 143–164)
- ” XVIII ” живота и тела (§§ 165–184)

Глава XIX Кривична дела против опште сигурности људи и сигурности имовине (§§ 185–198)

- ” XX ” сигурности јавног саобраћаја за људе, имовину и вести (§§ 199–207)
- ” XXI ” због лажних исправа и мера (§§ 208–228)
- ” XXII ” ” лажних новаца (§§ 229–236)
- ” XXIII ” против личне слободе (§§ 237–241)
- ” XXIV ” личне сигурности (§§ 242–248)
- ” XXV ” јавног здравља (§§ 249–263)
- ” XXVI ” морала (§§ 264–284)

- ” XXVII ” брака и породице (§§ 285–290)
- ” XXVIII ” части (§§ 291–306)
- ” XXIX ” имовине (§§ 307–374)
- ” XXX ” службене дужности (§§ 375–393)
- ” XXXI ” свештеника против служб. дужности (§§ 394–398)

Кратко објашњење Пројекта Казненог Законика

А) Историја постанка пројекта казненог законика од 1921.

Б) Општи део казненог законика

В) Посебни део казненог законика

Исправка штампарских погрешака

Уведено у нови инвентар бр. ~~164/1~~

1 јануара 1942 год.

Београд.

БИБЛИОТЕНА
Министарства Правде

ПРОЈЕКАТ

КАЗНЕНОГ ЗАКОНИКА

ЗА КРАЉЕВИНУ

СРБА, ХРВАТА И СЛОВЕНАЦА

(СЛУЖБЕНО ИЗДАЊЕ МИНИСТАРСТВА ПРАВДЕ)

32465

ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА
КРАЉЕВИНЕ СРБА, ХРВАТА И СЛОВЕНАЦА
БЕОГРАД — 1922

ПРОЈЕКАТ
КАЗНЕНОГ ЗАКОНИКА
ЗА КРАЉЕВИНУ СРБА, ХРВАТА И СЛОВЕНАЦА

I. ОДЕЉАК: ОПШТИ ДЕО

ГЛАВА I.

Уводне Одредбе.

§ 1.

Кривична су дела злочинства и преступи:
Злочинства су она кривична дела, за која закон прописује смртну казну, робију или заточење.
Преступи су она кривична дела, за која закон прописује строги затвор, затвор или новчану казну.

§ 2.

Нико не може бити кажњен за дело, за које није закон, пре него што је учињено, прописао, да ће се и како ће се казнити онај, који га учини.

§ 3.

Ако је по учињеном кривичном делу измењен закон, онда се примењује блажи закон.

Мере безбедности се досуђују по новом закону, ма да се учинилац не би по њему осудио на казну.

§ 4.

Когод учини у Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца какво дело, казниће се по овом закону.

§ 5.

По овом закону казниће се, ко ван Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца учини које од кривичних дела предвиђених у §§ 86—93, § 96, §§ 98—103, § 209—212, §§ 218—219, § 221, § 225, § 229—236.

§ 6.

По овом законуку казниће се држављанин Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца, који осим у § 5. споменутих кривичних дела учини какво кривично дело ван Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца, ако у Краљевину дође или ако буде издан њеним властима.

§ 7.

По овом законуку казниће се странац, који ван Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца према њеном држављанину учини какво кривично дело, за које овај законик прописује најмање казну затвора, ако у Краљевину дође или ако буде издан њеним властима.

§ 8.

По овом законуку казниће се странац, који ван Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца према страном држави или према странцу учини какво злочинство, за које овај законик прописује робију, ако је он дошао у Краљевину Срба, Хрвата и Словенаца, а његово издавање није тражено, или је тражено, па је тај захтев одбијен, и ако гоњење нареди Министар Правде.

§ 9.

У случајевима §§ 6—8. учинилац се неће казнити: ако је казну, на коју је у иностранству осуђен, сасвим издржао;

Ако је у иностранству извршено пресудом ослобођен или ако му је казна опроштена;

Ако се кривично дело по иностраном закону казни само по предлогу, одобрењу или по приватној тужби, а ови нису поднесени;

Ако је право на гоњење или право на извршење казни по иностраном закону застарело.

Ако за дело по законима земље, у којој је извршено, није прописана казна, кривични поступак ће се у Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца предузети само на захтев Министра Правде.

§ 10.

Казна, коју је учинилац у иностранству делимично или сасвим издржао, урачунаваће се при одмеравању нове казне у Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца.

§ 11.

Држављанин Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца не може се издавати иностраном држави.

Странци се не могу издавати због политичких кривичних дела.

§ 12.

Одредбе овога законика неће се примењивати према лицима, која се за учињено кривично дело имају казнити по нарочитим законима.

ГЛАВА II.

Кривично дело и учинилац.

а) *Погодбе кажњивости.*

§ 13.

За дело које је, учињено из нехата, казниће се само онда, када то закон изрично прописује.

Ако закон друкчије не прописује, казниће се само за кривично дело учињено са умишљајем.

§ 14.

Кривично је дело учињено *с умишљајем* како онда, кад је учинилац његово извршење *хтео*, тако и тада, кад је он *предвиђајући* забрањену последицу, која може из његовог дела да наступи, *усвојио* њено наступање, без обзира на то, да ли је он то желео или не.

Кривично је дело учињено из *нехата* како онда, кад је учинилац предвидео наступилу последицу, али је лакомислено држао, да ће је моћи отклонити, тако и тада, када он није предвидео наступилу последицу, и ако је ову према околностима и према његовим личним особинама могао или је био дужан предвидети.

§ 15.

Околности, које улазе у појам кривичног дела, биле оне стварне или правне природе, не могу се урачунати у кривицу оном, који за њих није знао у времену извршења дела.

Ако је ово незнање дошло услед нехата, учинилац ће бити одговоран за нехатно кривично дело у случају, у коме је и за нехат прописана казна.

§ 16.

Неће бити одговоран онај, који при извршењу дела погрешно узме да постоје околности, према којима би то дело било допуштено, кад би оне одиста постојале.

Ако је учинилац пао у ову заблуду услед непажње, одговараће за нехатно кривично дело у случају, у коме је и за нехат прописана казна.

§ 17.

Незнање или неправилно схватање казног закона никога не извињава.

Библиотека
Министарства Правде
Београд

С обзиром на прилике, под којима је дело учињено, може се ипак изрећи блажа казна.

§ 18.

Ако је из кривичног дела произишла последица која је тежа, него што је била умишљена, а за такву последицу прописује закон строжу казну, онда се та строжа казна има изрећи само онда, *ако се наступила последица има приписати кривцу у нехаш.*

§ 19.

Неће се казнити онај, који у време извршења дела није могао схватити природу и значај свог дела или према томе схватању радити; услед болесног душевног рајстројства, или услед бесвесности или услед умне неразвијености.

Ако је једно од поменутих стања било такво, да су услед тога код учиниоца у време извршења дела схватање природе и значај дела и могућност рада према томе били *смањени*, суд може ублажити казну по *слободној оцени*.

б) Малолетници.

§ 20.

Лица, која нису навршила четрнаест година живота (*деца*), а учине дело, због којег казнени законик прописује казну, не могу се казнено-правно прогонити ни казнити.

Тако ће се дете предати родитељима или старатељима, или школској власти, да га они казне, да се о њем старају и да над њим воде надзор.

Ако је овакво дете напуштено или морално покварено, предаће се заводу за васпитање или подесној породици, где ће остати, док не буде поправљено, али најдуже до навршене осамнаесте године.

Ово принудно васпитање наређује старатељски суд.

§ 21.

Лица, која имају четрнаест али нису навршила осамнаесту годину (млађи малолетници), не могу се казнити, ако нису могла да схвате природу и значај свога дела и према томе схватању да раде.

Овакав ће се млађи малолетник предати родитељима или старатељима или лицима, која се о њему старају, да над њим воде надзор и о њему се старају.

Ако је овакав малолетник напуштен или морално покварен предаће се заводу за васпитање или подесној породици, где ће остати, док не буде поправљен, али најмање годину дана и најдуже до навршене двадесет и прве године.

§ 22.

Ако је млађи малолетник толико зрео, да је могао да схвати природу и значај свога дела и према томе схватању да ради,пустиће се на прокушавање или осудити на укор, на упућивање у завод за васпитање или у завод за поправљање млађих малолетника.

Млађи малолетник ће се осудити *на укор*, ако је кривично дело незнатније природе и ако је потекло из очевидне непромишљености или лакоумислености.

Млађи малолетник ће се *отпуштити на прокушавање*, ако је кривично дело потекло из горе споменутих разлога, а теже је природе.

Све ове мере употребиће се, ако није потребно ни васпитање ни поправљање.

На упућивање у завод *за васпитање* осудиће се млађи малолетник, ако је напуштен или морално покварен. У заводу има остати, док се не поправи, али најмање годину дана и највише до навршене двадесет и прве године.

На упућивање у завод *за поправљање* осудиће се млађи малолетник, ако је толико покварен, да не може бити примљен у завод за васпитање. У том заводу ће остати док не буде поправљен, али најмање три, а највише десет година.

Отпуштање из завода за васпитање наређује судија за млађе малолетнике, а из завода за поправљање Министар Правде на предлог управе завода. Отпуштање је условно. Управа завода дужна је да се стара, да отпуштеном млађем малолетнику нађе посао и да се о њему стара. Ако он у року од године дана по отпуштању из завода злоупотреби слободу, биће враћен у завод; у противном сматра се, да је сасвим слободан.

Млађи малолетник, који је навршио шеснаест година и био већ упућен у завод за васпитање или у завод за поправљање, па је после тога учинио злочинство за које се казни смрћу, робијом, или заточењем и суд нађе да је толико зрео да је могао схватити природу и значај свога дела и према томе схватању радити, казниће се према пропису § 24. овога закона. За друга кривична дела казниће се дисциплински.

§ 23.

С мерама одређеним против млађих малолетника нису скопчане никакве друге правне последице. Млађи малолетник, против којег су те мере одређене, сматра се непорочним.

§ 24.

Лица, која имају 18, а нису навршила двадесет и прву годину (*старији малолетници*) казниће се по овим правилима:

1.) за дело, за које закон прописује смртну казну или вечиту робију, казниће се робијом односно заточењем најмање седам година;

2.) за дела за која закон прописује времену казну, суд није везан за најмању меру казне, коју закон прописује за то дело, нити може изрећи више од 10 година, ако има да се примени робија или заточење;

3.) ако суд нађе, да казну треба ублажити, може место робије или заточења изрећи строги затвор или затвор, који не може бити краћи од шест месеци ни дужи од пет година.

4.) старији малолетник не може бити осуђен на губитак грађанске части;

5.) све до навршене 21. године осуђени старији малолетници издржавају казну одвојени од пунолетних и у нарочитим заводима.

в) *Искључење противуправности и кажњивости.*

§ 25.

Оно дело, које неко изврши у нужној одбрани није противправно.

Нужна је одбрана она одбрана, која је неопходна, да се од себе или кога другог одбије истовремени противправни напад.

Ако учинилац прекорачи границе одбране, суд му може ублажити казну по слободној оцени (§ 60.), а неће га казнити, ако је он ово прекорачење учинио услед јаке раздражености или из препасти или из страха.

§ 26.

Неће се казниши онај, ко изврши какво дело, да од себе или кога другог отклони истовремену, на други начин неотклоњиву опасност за живот, тело, слободу, част, имовину или које друго добро, ако повреда, коју је он, тим делом учинио није већа од опасности, у противном случају суд може ублажити казну по слободној оцени (§ 60.).

Ово се наређење не може применити према оном, који је нарочито дужан, да се излаже опасности.

ГЛАВА III.

П о к у ш а ј.

§ 27.

Ко је извршење каквог умишљеног кривичног дела започео, али га није довршио, *казни ће се за покушај* код злочинства увек, а код престапа само, кад то закон изречно прописује.

§ 28.

За покушај *се може казниши* блаже од свршеног дела. Ако је средство, којим је неко покушао извршење кривичног

дела или предмет, према којем је покушао извршење такав, да се кривично дело ни таквим средством ни према таквом предмету ни под којим условима не би могло извршити, суд ће ублажити казну по слободној оцени, а у нарочито лаким случајевима може *ослободиши сваке казне.*

За припремне радње неће се казнити осим у случајевима, које закон нарочито прописује.

§ 29.

За покушај *се неће казниши* ако је учинилац драговољно одустао од извршења односно ако је драговољно отклонио последицу, која би дошла са свршеним кривичним делом, пре него што је сазнао, да је његово дело откривено.

ГЛАВА IV.

Подстрекавање и помагање.

§ 30.

Ко другог умишљено наведе или подстрекава, да изврши какво дело, казниће се, као да га је сам учинио.

Ко другог покуша навести или подстрекнути на извршење каквог злочинства, за које закон прописује смртну казну или робију у опште или заточење, *казниће се* блаже за тај покушај.

Ко другоме умишљено помогне, да изврши какво дело, *може бити блаже кажњен.*

Лични односи, својства и околности, услед којих се кажњивост повећава, смањује или искључује, могу се узети у обзир само оном учиниоцу, пострекачу или помагачу, код кога се нађу.

Ко умишљено наведе другога, да из нехата изврши какво кривично дело или ко овом умишљено помогне у извршењу оваквог дела, сматра се да је учинилац тога дела.

ГЛАВА V.

Казне.

§ 31.

Главне су казне: смртна казна, робија, загочење, строги затвор, затвор и новчана казна.

Споредне су казне: губитак грађанске части, полицијски надзор, протеривање, губитак службе, забрана позива или заната и одузимање извесних предмета.

§ 32.

Смртна се казна извршује вешањем.

§ 33.

Робија је вечита или времена.

Времена робија не може бити краћа од једне ни дужа од двадесет година.

Гдегод закон није изречно казао, да је робија вечита, она је времена.

Робија се издржава у нарочитим казним заводима.

§ 34.

Заточење је вечито или времено.

Времено заточење не може бити краће од једне, ни дуже од двадесет година.

Гдегод закон није изречно казао, да је заточење вечито, оно је времено.

Заточење се издржава у нарочитим казним заводима.

§ 35.

Строги затвор и затвор не могу бити краћи од седам дана, ни дужи од пет година.

Строги затвор и затвор од године дана па на више издржава се у нарочитим казним заводима, а краћи по правилу у судским затворима.

§ 36.

Казне лишења слободе извршују се одвојено према врсти и трајању казне, према полу и доби и према особености осуђеног лица.

Извршивање казне започиње се по правилу у ћелији у нарочитим казним заводима, продужује постепено у заједничком затвору при раду уз усамљење ноћу и за време одмора, за тим у одељењу за слободњаке и најзад на условном отпусту.

У судским затворима извршују се казне лишења слободе по правилу у ћелији односно у заједничком затвору.

Сваки је осуђеник дужан радити.

Ближа наређења о извршивању ових казни садржава нарочити закон о извршивању казни лишењем слободе.

§ 37.

Времене казне робије, заточења и строгог затвора рачунају се на године и месеце, а затвора до три месеца и на пуне дане.

У један дан узима се 24 сата, а месец и година рачунају се по календарском времену.

§ 38.

При промени строгог затвора и затвора у робију или заточење дванаест месеци строгог затвора или затвора рачунају се у осам месеци робије или заточења.

§ 39.

Новчана казна не може бити мања од десет динара.

При одмеравању новчане казне поред осталих околности узимаће се нарочито у обзир имовно стање осуђеника, као и остале животне прилике, које су од утицаја на његову моћ плаћања.

Новчана казна иде у фонд за подизање и поправљање казних завода, завода за васпитање и поправљање као и завода за извршење мера безбедности.

§ 40.

У пресуди ће се одредити рок за плаћање новчане казне, који не може бити краћи од 14 дана, ни дужи од три месеца, рачунајући од дана, кад је тражена наплата.

Ако осуђеник нема у Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца сталног места пребивања и занимања, може се од њега одмах тражити наплата или јемство.

Суд може осуђеном допустити исплату новчане казне у *делимичним исплатама*. У том случају има се одредити величина отплате и време, за које ће се новчана казна исплатити. То време не може бити дуже од једне године.

Суд може сиромашном осуђенику допустити, да новчану казну одради, радећи какав посао у корист фонда наведеног у § 39., ако таквог посла има, рачунајући при томе 6 до 15 динара у један дан рада.

§ 41.

Ако осуђеник у остављеном му року не исплати новчану казну нити је одради, суд ће наредити *принудно извршење*. Не наплати ли се новчана казна ни на овај начин, онда ће се она заменити затвором рачунајући десет динара у један дан затвора. Овај затвор не може ни у ком случају бити дужи од једне године.

Суд је дужан у пресуди поред новчане казне да изрече и одговарајући затвор, који ће наступити у случају, ако се новчана казна ни на који начин не изврши.

Ако је осуђеник платио само један део новчане казне, остатак ће се преобратити у затвор по утврђеној сразмери. Исто тако може осуђеник у свако доба прекинути извршење затвора, ако исплати новчану казну по одбитку оног дела, који одговара издржаном затвору.

По смрти осуђениковој новчана се казна не извршује.

§ 42.

Ако је неко *из користољубља* извршио какво кривично дело, за које закон прописује робију или строги затвор, може га суд поред заслужене робије или строгог затвора осудити и на новчану казну до 250.000 динара.

§ 43.

Осуда на смрт или вечиту робију *повлачи* за собом трајан губитак грађанске части.

Осуда на времену робију повлачи за собом губитак грађанске части од две до десет година.

Осуда на заточење повлачи за собом губитак грађанске части само за време издржавања казни.

Осуда на строги затвор у случајима предвиђеним овим законом може за собом повући губитак грађанске части за време од једне до пет година.

§ 44.

Губитак грађанске части састоји се у губитку:

1.) права на државну или ма коју другу јавну службу; као и на користи, које из њих проистичу;

2.) права на јавна звања, титуле, достојанства, одличја и друге јавне почести;

3.) права у јавним стварима гласати, бирати или изабран бити, као и сва остала политичка права вршити. —

§ 45.

Осуђеник на губитак грађанске части губи права поменута у § 44. од дана правне снаге пресуде, а време, за које он та права губи, ако тај губитак није трајан, рачуна се од дана, кад је казна издржана, застарела или опроштена.

§ 46.

Свака осуда најмање на шест месеци строгог затвора или на годину дана затвора *повлачи* за собом губитак државне и сваке друге јавне службе, коју осуђеник има.

И краћи строги затвор ће бити скопчан с губитком државне или какве друге јавне службе у случајевима, у којима се осуђеник извршеним кривичним делом показао недостојним службе, у којој је.

Губитак службе у овим случајима траје за време од две до десет година и рачуна се од дана, кад је казна издржана, застарела или опроштена.

§ 47.

По истеку рокова поменутих у §§ 43.—46. не враћају се изгубљена права, већ се осуђенику само враћа способност да их може *изнова стећи*.

§ 48.

Поред робије и строгог затвора у случајима ако суд нађе, да је то неопходно у интересу јавне безбедности, може се изрећи и *полицијски надзор*, који не може бити краћи од једне ни дужи од пет година.

Полицијски надзор се састоји у овом:

1.) осуђеник се не сме удаљавати из места, у коме живи, без одобрења надлежне полицијске власти;

2.) осуђеник мора бити ноћу од извесног до извесног времена, које му полицијска власт одреди, у своме обиталишту, или мора на преноћиште долазити на нарочито одређено место и

3.) претрес његовог стана се може предузети у свако доба дана и ноћи.

Одређено време полицијског надзора почиње тећи од дана кад је главна казна издржана или опроштена.

Осуђеник на полицијски надзор дужан је у року од пет дана по издржаној или опроштеној главној казни јавити се надлежној полицијској власти ради издржавања полицијског надзора.

§ 49.

Ако се с обзиром на начин извршења или побуде извршеног кривичног дела, за које је неко осуђен, има узети, да ће његово бављење у једном месту бити опасно по друге, може се у пресуди поред робије и строгог затвора изрећи *прошеривање* у друго које место.

Протеривање не може бити дуже од три године.

Нико се не може протерати из своје завичајне општине.

Странац се може протерати и из Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца за извесно време или за свагда.

§ 50.

Поред случајева у закону нарочито прописаних може суд осуђеном на робију или строги затвор *зобраништи упражњавање извесног позива* или заната увек кад је он намерно или грубом непажњом злоупотребио свој позив или занат, или кад је на исти начин повредио дужности, које му налажу његов позив или занат.

Забрана упражњавања позива или заната не може бити краћа од две, ни дужа од десет година. Ово се се време рачуна од дана, када је главна казна издржана, застарела и опроштена.

У случају поврата може се изрећи забрана и за свагда.

§ 51.

Предмети, који су постали каквим кривичним делом, или који су били употребљени или намењени за извршење каквог кривичног дела, могу се *одузети* од учиниоца или учесника, у колико су његова својина.

Одузимање се врши у корист фонда поменутог у § 39.

ГЛАВА VI.

Мере безбедности.

§ 52.

Ко је најмање три пута био осуђиван за умишљено извршење злочинства на робију, па у току од 6 година по издржању последње казне опет умишљено изврши какво злочинство, за које закон прописује смртну казну или робију, *задржаће се по издржаној новој казни и даље*, ако се по извршеним делима и по његовом животу даје извести, да се неће уздржати од даљег вршења кривичних дела, и да је опасан по друштво.

Одлуку о овом задржавању изриче суд истом пресудом, којом досуђује казну за ново дело; но оно не сме трајати дуже од двадесет година.

Ови ће се осуђеници држати у *нарочитим заводима* или у нарочитим одељењима казног завода и строго ће се држати на раду.

Задржани осуђеник, који је држављанин Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца, може бити *условно пуштен* кад протекну три године по издржаној казни, ако је она већа од пет година, а ако је мања, онда тек по истеку пет година, ако се може узети, да неће понова вршити кривична дела.

Условни отпуст даје и опозива суд на предлог управе завода.

Ако се условни отпуст оваког лица не опозове за четири године, оно, се сматра као сасвим пуштено.

§ 53.

За онога, који је у скитничењу, просјачењу или блудничењу извршио у поврату ма које кривично дело, суд ће пресудом изрећи, да се после издржавања досуђене му казне *има упушити у завод за рад* као опасан за јавну безбедност, ако нађе, да је услед таквог живота склон вршењу кривичних дела.

Задржавање траје најдуже пет година.

О отпусту из завода и о опозивању отпуста важе и за ова лица прописи § 52.

§ 54.

Ако суд нађе, да је у *интересу јавне безбедности*, да се *неурачунљиви* или онај, код кога постоји *смањена* урачунљивост треба да упути у какав *завод за лечење или за чување* или код приватних лица, која се примају неге и чувања, *суд ће ово упућивање и наредити*.

Упућивање у какав завод за лечење или за чување или код приватних лица, која се примају неге и чувања, наредиће

суд и онда, кад нађе, да је то у интересу здравља самог неурачунљивог или онога, код кога постоји *смањена* урачунљивост.

Отпуштање из завода наређује такође суд, кад по лекарском прегледу нађе, да је даље лечење или чување непотребно.

Време које је осуђеник са *смањеном* урачунљивости провео у заводу за лечење или за чување, урачунаће се у време издржања казне, ако је овај осуђен на казну лишења слободе. Ако у тренутку пуштања из завода за лечење или за чување није још протекло време досуђене казне, то ће он остатак казне издржати у казноном заводу.

§ 55.

Ко је извршио кривично дело у пијанству, суд ће му поред казне *забрањити и посећивање крчми за време* од једне до пет година.

Ако суд утврди, да је учинилац пијаница, може наредити, да се упућује у *завод за пијанице*, у коме ће остати највише до две године, а може се пустити и раније, ако управа завода нађе, да је излечен.

Учинилац се упућује у завод за пијанице тек после издржане или опрштене казне.

§ 56.

Ближе одредбе о извршењу мера безбедности прописане се уредбом.

ГЛАВА VII.

Одмеравање казне.

§ 57.

Казна се учиниоцу *одмерава* према степену његове кривичне одговорности. При томе ће се узети у обзир све околности, које утичу да казна буде већа или мања, нарочито величина учињеног зла; патње или штете; злочиначка наклоност, која се огледа у извршном делу; побуде, са којих је дело извршено; циљ, у коме је дело извршено; непосредни подстрек за извршење дела; личне и економске прилике учиниоца; мера увиђавности после извршеног дела; као и да ли се за исто каје и да ли се труди да поправи наступеле последице.

§ 58.

Ако суд нађе, да има једна или више околности, због којих се казна треба да ублажи, онда се *ублажење* врши на овај начин:

1.) ако је за дело прописана смртна казна, на место ње долази вечита робија најмање десет година;

2.) ако је за дело прописана вечита робија, на место ње долази робија најмање седам година;

3.) ако је за дело прописана која времена казна, али тако, да је њена најмања мера за то дело у закону одређена, то се она може спустити до најмање законске мере те врсте казне;

4.) ако је за дело прописана која времена казна, али без назначења најмање мере за то дело, онда се казна може спустити до најмање законске мере те врсте казне, а место робије се може изрећи строги затвор, а место заточења затвор.

§ 59.

Кад закон изречно овлашћује суд, да казну *ублажи по слободној оцени*, суд није везан ни за врсту, ни за меру казне, која је за кривично дело прописана.

§ 60.

Где закон допушта *избор између робије и заточења* или између строгог затвора и затвора, робија и строги затвор ће се досудити онда, кад је дело потекло из нечасних побуда, или ако оно показује зао карактер учиниоцев,

§ 61.

Ко се осуди за какво умишљено кривично дело на казну лишења слободе, па за пет година од дана, кад је ту казну сасвим или делимично издржао, опет учинио какво умишљено дело, тај се налази у *поврату* и казниће се строже него да је то први пут учинио.

Ако је то друго дело потекло из једнородних побуда с ранијим делом, суд није везан за највећу меру, која је за то кривично дело прописана, већ може изрећи највише дво-струку прописану казну, али се ни тада не може прећи двадесет година робије или заточења, ни пет година строгог затвора или затвора.

§ 62.

Притвор или истражни затвор, који је осуђеник издржао пре но што је пресуда изречена урачунаће се у досуђену казну у колико његово трајање није он сам скривио.

ГЛАВА VIII.

Кривична дела осуђеника.

§ 63.

Осуђеника, који за време извршавања казне лишењем слободе учини преступ, за које закон прописује строги затвор или затвор до једне године, казниће извршна власт због тога дисциплински. Судском кривичном поступу има у оваком слу-

чају места само онда, ако се због кратког остатка казне не би могла остварити или ако се за учињено дело дознало тек пошто је он издржао казну.

Ово правило вреди и за лица, која су лишена слободе због извршења које мере безбедности.

Ако осуђеник на вечиту робију учини злочинство или тежи преступ од оног, који је поменут у првом одељку овог §-а, изрећиће суд уместо прописане казне пооштрење остатка казне према дисциплинским прописима, наведеним у закону о извршавању казни лишења слободе.

ГЛАВА IX.

Стицај више казних закона и више кривичних дела.

§ 64.

Ако се једном радњом учини више кривичних дела и тиме повреди више закона или више пута један исти закон, казна се одређује по оном закону, који за то дело прописује *најшешу казну*, а при неједнаким врстама казне *најшешу врсту*. При овом се не узимају у оцену у споредне казне ни мере безбедности. Оне се морају или могу изрећи према томе, да ли их који од повређених закона предвиђа или допушта.

§ 65.

Ко са више кривичних дела заслужи више времених казна лишења слободе, осудиће се на *једну укупну казну*, која се састоји у повишењу заслужене најтеже казне.

Робија је најтежа казна без обзира на њено трајање.

Укупна казна не сме достићи износ појединих заслужених казна, нити сме прећи двадесет година робије или заточења, или пет година строгог затвора или затвора.

О споредним казнама и мерама безбедности вреди овде оно исто, што је о том речено у последњој реченици §-а 64.

§ 66.

Ко са више кривичних дела заслужи више новчаних казна, осудиће се на пун износ појединих заслужених казна.

Преобраћање новчане казне у затвор извршиће се по мери постављеној у § 41. тако, да затвор, који долази на место новчане казне, не сме бити дужи од једне године.

§ 67.

Наређења §§ 65 и 66 примењује се и тада, ако, пре него што је изречена казна издржана, застарела или опроштена, наступи *осуда због неког кривичног дела, које је извршено пре раније осуде*. Казна, коју је осуђени већ издржао, урачунава се при изрицању нове укупне казне.

§ 68.

Више дела у продужењу извршених од којих свако сачињава једно и исто кривично дело, узимају се као једно (продужено) кривично дело.

ГЛАВА X.

Условна осуда.

§ 69.

Код осуда на строги затвор до шест месеци и на затвор до једне године или на новчану казну, суд може наредити под нарочитим олакшаваним околностима истом образложеном пресудом, да се извршење досуђене казне *одложи* на извесно време, које код злочинства не сме бити краће од две, ни дуже од пет година, а код преступа од једне до две године. Одлагање се неће допустити ономе, који је пре био правноснажно осуђен због злочинства или за последњих десет година на казну строгог затвора или на казну затвора преко месец дана.

При овом решавању суд треба нарочито да узме у обзир доба, ранији живот и владање осуђеног, незнатност извршеног дела, олакшавне околности, под којима је извршено, као и то, да ли је осуђеник пред судом потпуно и искрено признао своје дело, и да ли је накнадио повређеном трошкове и причињену штету, или се бар искрено изјаснио, да ће их накнадити.

За одлагање извршења казне може суд поставити услов, да осуђеник накнади учињену и пресудом утврђену штету у року, који ће се утврдити пресудом, и који не може бити дужи од једне године.

§ 70.

Ако осуђеник на основу § 69. учини у времену, за које је казна одложена, које умишљено кривично дело и за њ буде осуђен ма и доцније на строги затвор или на коју тежу казну, *сматраће се* да је одлагање извршења прве казне *прекинуто* и обе ће се казне извршити нескраћене.

Ако је ново кривично дело из нехата извршено или ако је умишљено, али његов учинилац осуђен на блажу казну од строгог затвора, суд ће решити по оцени природе оба кривична дела: хоће ли се одложена казна одмах извршити или ће се извршење и даље одложити. Ако суд, нађе да и извршење нове казне треба одложити, истом ће пресудом утврдити и рок томе одлагању.

Ако суд услови одлагање казне накнадом штете, па протекне рок одређен за њу, а осуђеник је не плати, одложена ће се казна одмах извршити, осим ако су узрок томе биле околности, које се не могу њему приписати у кривицу. Суд ће моћи у том случају одредити нов рок за плаћање накнаде,

а моћи ће допустити одлагање и без ње, ако би стекао уверење, да осуђеник није кадар да је плати.

§ 71.

Одлагање извршења казне затвора опозваће се онда, кад се над осуђеником по § 69. изрекне нова осуда за дело извршено пре осуде. У том случају изрећи ће се за оба кривична дела једна казна према §§ 65. и 66. Исто важи и кад је одложена новчана казна, а суд за друго дело треба да изрекне робију.

Ако оба дела повлаче за собом новчану казну, или је прво доносило затвор, а друго новчану казну, суд ће решити: хоће ли се одложена казна одмах извршити или ће се њено извршење и даље одложити.

§ 72.

Време *кушње* почиње с даном кад осуда стече правну снагу. Докле то време траје не наступају последице скопчане с осудом.

Кад протече време *кушње*, за које је извршење казни одгођено, а да суд не одреди њено извршење, *сматраће се*, као да *осуђеник* није ни *осуђен* на казну.

ГЛАВА XI.

Застарелост.

§ 73.

Право на гоњење кривичних дела застарева:

За двадесет и пет година, ако је за кривично дело прописана смртна казна или вечита робија;

За двадесет година, ако је прописана робија или заточење више од десет година;

За петнајест година, ако је прописана робија или заточење до десет година;

За десет година, ако је прописана робија или заточење до пет година;

За пет година, ако је прописан строги затвор или затвор дужи од једне године;

За три године, ако је прописан строги затвор или затвор од једне године или само новчана казна.

§ 74.

Застарелост не тече за време, за које се *кривично гоњење* не може почети или продужити, као и за време, док учинилац има у рукама корист од кривичног дела и за време, за које се учинилац бави у туђини, да би избегао *кривично гоњење*.

§ 75.

Застарелост почиње онога дана, кад је кривично дело извршено.

Она се прекида сваком судском радњом, која је због учињеног кривичног дела управљена противу учиниоца у циљу гоњења.

Са сваким прекидањем почиње поново застарелост. Но, ипак ће право на гоњење кривичног дела у сваком случају застарети, ако прође два пута онолико времена, колико се по закону за застарелост тог дела тражи.

§ 76.

Право на извршење казне застарела: код смртне казне и вечите робије за тридесет година, код робије или заточења дужег од десет година за двадесет и пет година;

Код робије или заточења од пет до десет година за двадесет година;

Код робије или заточења до пет година за двадесет год.;

Код строгог затвора и затвора, дужег од једне године за осам година;

Код строгог затвора и затвора дужег од шест месеци за пет година;

А код сваке друге казне за две године.

§ 77.

Застарелост почиње онога дана, када је пресуда постала извршном.

Она се прекида хватањем осуђеног ради извршења казне.

Застарелост новчане казне прекида се сваком радњом извршне власти, која је управљена на извршење новчане казне.

С прекидањем почиње нова застарелост. Но ипак казна у сваком случају застарела, ако прође двапут онолико времена, колико се по закону редовно за застарелост те казне тражи.

§ 78.

Застарелост не тече како за време, за које се извршење казне не може предузети, тако и за време, за које се извршује која друга казна лишења слободе.

ГЛАВА XII.

Одобрење, предлог, приватна тужба.

§ 79.

Закон прописује у појединим случајевима због којих кривичних дела државни тужилац може повести истрагу или подићи оптужницу само по *одобрењу* домаће или стране власти. Дато се одобрење не може *опозвати*.

§ 80.

Закон прописује у појединим случајевима због којих се кривичних дела учинилац може гонити само на *предлог* оштећеников.

Предлог се мора учинити у року од три месеца од дана, кад је оштећеник дознао за дело и учиниоца.

§ 81.

Закон прописује у појединим случајевима због којих се кривичних дела учинилац може гонити само по приватној тужби.

Код кривичних дела за која се гони само *по приватној тужби*, кривични поступак ће се *започети* само онда, кад је приватни тужилац подигао тужбу за то у року од три месеца. Овај рок почиње тећи од дана кад је тужилац сазнао за извршено дело и учиниоца.

Ову тужбу може поднети сваки, који је кривичним делом повређен или оштећен у колико закон друкче не прописује.

§ 82.

За лица неспособна за правне послове предлог или приватну тужбу ради кривичног поступка може поднети законити заступник; но малолетник, који је навршио шеснаесту годину, може и сам то урадити. Ако оваково лице умре у току поменутог рока, ово његово право прелази на другог супруга, његову децу или родитеље, за које почиње тећи нови рок од три месеца од смрти поменутог лица.

§ 83.

Кривични поступак *предузима* се против свих учесника и онда, кад су и предлог (§ 80.) и тужба (§ 81) поднети против једног од њих.

§ 84.

Предлог се може опозвати, само до почетка главног претреса, а од приватне тужбе се може одустати, док се главни претрес не заврши.

Одустанком од предлога или од приватне тужбе према једном од учесника обуставља се поступак и према осталима.

ГЛАВА XIII.

Повраћај права (рехабилитација).

§ 85.

Свакоме, ко је осуђен на губитак грађанске части (§ 14.) на губитак државне или какве друге јавне службе (§ 46.) на забрану упражњавања каквог позива или заната (§ 50.), могу се судском одлуком повратити изгубљена права, ако је од дана, кад је главна казна била издржана, застарела или

опроштена, прошло најмање пет година код робије или заточења, или три године код строгог затвора и затвора под условом да се осађеник за све време добро владао, да је штету почињену делом накнадио, у колико су то његова средства допуштала, и да овај повраћај права заслужује.

Свака осуда са свима својим законским последицама може се на молбу осуђеног судском одлуком поништити за будућност, а у погледу малолетника и од самог почетка, ако је осуђеник издржао главне казне или су исте застареле или опроштене, под условом, да је повређеном платио сву оштету као и судске трошкове ако је од тога времена протекло најмање пет година, а у погледу повратника десет година, и ако се за то време добро владао и ово заслужује.

II. ОДЕЉАК: ПОСЕБНИ ДЕО.

ГЛАВА XIV.

Кривична дела против опстанка државе и њеног уставног уређања.

§ 86.

Ко убије или покуша убити Краља или Наследника престола или краљевог намесника казниће се смрћу.

§ 87.

Ко предузме какву радњу којом се иде на то, да Краљ или Наследник престола или који члан Краљевског Дома или Краљевски намесник, буде убијен, затворен, прогнан из земље или предат непријатељу, казниће се вечитом робијом.

§ 88.

Ко делом учини насиље Краљу или Наследнику престола казниће се робијом од 10 до 20 година.

Ко то учини према неком другом члану Краљевског Дома или према Краљевском намеснику казниће се робијом до 10 година.

§ 89.

Ко предузме какву радњу којом се иде на то:

1.) да се силом или претњом употребе силе према лицима или стварима промени Устав земаљски или Уставни ред наслеђа престола;

2.) да се владалац, народна скупштина и друге Уставом предвиђене власти збаце или спрече да врше своја уставна права и дужности;

3.) да незаконито прибави јавну власт ради непосредног извршења или њеног преноса на друга лица;

4.) да се Краљевина Срба, Хрвата и Словенаца или неки њен део противно Уставу споји с којом страном државом или да се неки њен део издвоји из целине и постане самостална држава — казниће се робијом или заточењем до 20 година.

§ 90.

Ко јавно или растурањем написа, слика или објава позива или дражи на извршење којег од дела из §§ 86-89 или ко прими такав позив казниће се робијом или заточењем до 10 година, ако нису наступиле какве последице.

§ 91.

Ако су се више лица договорили да изврше које дело из §§ 86-89 па дело остане неизвршено, договорачи ће се казнити робијом или заточењем до пет година.

§ 92.

Ко се у циљу извршења дела из §§ 86-89 упустио у преговоре са страном владом или њеним агентима или злоупотреби у том правцу поверену му државну власт или скупља људе, оружје и новац, ради лакшег извршења, казниће се робијом или заточењем до 10 година.

§ 93.

Ко оснује какво удружење ради убеђивања или подстрекавања других, да се насилним путем униште уставни поредак у држави или основи сваког државног или уставног поретка, као и онај ко знајући циљ таквог удружења домаћег или иностраног, приступи истом као члан или га ма чиме потпомогне или прими од истог какву помоћ, казниће се робијом до 10 година или строгим затвором и губитком грађанске части.

§ 94.

Ко неовлашћено употреби какав знак државне или владалачке власти или га уклони, уништи, оштети, упрља, или према истом изврши какву грубу непристојност, казниће се затвором или новчано.

Ко ово уради према знацима стране државе, који су изложени од стране њеног признатог заступништва у Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца, као што су заставе и написи, казниће се истом казном на захтев владе дотичне државе под условом узајамног кажњавања.

За покушај ће се казнити у оба случаја.

§ 95.

Ко излаже подсмеху или презрењу уставна права владоца, законити ред наслеђа или постојећи облик владавине, казниће се затвором до 3 године.

Истом ће се казном казнити и онај, ко излаже подсмеху или презрењу, Уставом признате правне установе: породицу, брак и својину.

Ако је ово излагање учињено на такав начин, да се тиме ма ко подстакне на насилно мењање ових уставних права и управних установа, учинилац ће се казнити строгим затвором или затвором.

За покушај ће се казнити.

§ 96.

Ко са владом какве стране државе или њеним агентима ступи у преговоре, да ову наведе на рат против Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца, казниће се робијом до 15 година.

Ако је услед тога рад наступио, учинилац се може казнити вечитом робијом.

§ 97.

Држављанин Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца, који се у време рата, који се против Краљевине или њених савезника води, вољно прими службе у непријатељској војсци или у њој и даље остане, мада на то није присиљен, казниће се робијом до 15 година.

Ако је такав држављанин учествовао и у самом рату у борачким јединицама, може се казнити вечитом робијом.

§ 98.

Робијом до 20 година казниће се:

1.) ко тајне државне или таква документа или извешћа за која зна, да интерес државе захтева да се у тајности чувају, изда или саопшти страном власти, или њеним агентима или их објави;

2.) ко на штету Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца уништи, преиначи или прикрије документа или доказе којима се утврђују права Краљевине према којој страном држави или направи лажне документе и тиме доведе у опасност интересе Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца; и

3.) ко поверени му посао државни са каквом страном владом или њеним опуномоћником сврши на штету Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца.

Ако је које од ових дела извршено из нехата учинилац ће се казнити затвором.

§ 99.

Ко непријатељу за време рата против Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца, или њених савезника потпомаже вршећи му личне услуге или снабдевање, казниће се робијом до двадесет година, а поред тога може се казнити и новчано.

Ако је ово помагање учињено вољним уписивањем акција зајма какве непријатељске државе, учинилац ће се казнити затвором и новчано у величини уписане суме.

§ 100.

Ко за време рата против Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца или њених савезника, потпомаже непријатеља тиме:

1.) што набавља непријатељу војнике или покуша навести војнике Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца или њених савезника да пређу на непријатељску страну;

2.) што прима или прикрива непријатељске уходе или им указује ма какву помоћ ради омогућења ухођења;

3.) што постиче на побуну, извршење убиства или непокорност војника Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца или њених савезника — казниће се робијом до 15 година.

§ 101.

Ко за време рата против Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца или њених савезника наноси њиховој војсци штету тиме:

1.) што учини да тврђаве, путеви, чувана места и друге утврђене или одбранбене тачке, ратни бродови, касе, оружнице, магацини, оружје, муниција, телеграфи, телефони, мостови, превозна средства и аероплани, животне намирнице и друге ратне потребе у непријатељске руке дођу или их уништи или их неупотребљивим учини, или посредно, или непосредно поремети њихову намену;

2.) што учини, посредно или непосредно, да војска Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца или њених савезника или поједина њена одељења или поједини војници, падну непријатељу у руке, или да војна предузећа или војне мере буду буду ометене или доведене у опасност, и

3.) што непријатељу изда или саопшти планове ратних операција, тврђава, утврђених места и других места опредељених за одбрану или уништи и неупотребљивим учини такве планове, — казниће се робијом до 20 година.

Ако је ово извршено из нехата, учинилац ће се казнити строгим затвором и новчано.

§ 102.

Ко уходи тврђаве, утврђена места или места опредељена за одбрану, или прибавља извешћа о таквим местима и о плановима ратних операција или у опште о чињеницама, предметима и мерама које се односе на ратили војну одбрану земље, или за које у опште постоји интерес Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца да се у тајности чувају, казниће се робијом до 10 година.

Ако су таква сазнања или извешћа прибављена ради саопштења каквој непријатељској држави или њеним агентима посредно или непосредно, учинилац ће се казнити робијом до 15 година.

Ако је ово учињено у време рата, учинилац ће се казнити вечитом робијом.

Ако је саопштење из другог одељка овога §-фа извршено из нехата, пошто се сазнање прибавило случајно, учинилац ће се казнити строгим затвором или новчано.

§ 103.

Ко за време ратне опасности, мобилизације или рата, објави планове ратних операација, тврђава, утврђених места или места одређених за одбрану, или у опште извештаје о кретању војних трупа, за које постоји интерес државе да се у тајности чувају, казниће се робијом до 20 година.

Ко ово учини за време мира, казниће се строгим затвором најмање годину дана.

§ 104.

Ко за време ратне опасности, мобилизације или рата распростире лажне вести и тиме ремети или доводи у опасност војна предузећа или војне мере, казниће се робијом до 10 година или строгим затвором најмање годину дана.

Ако је ово извршено из нехата учинилац ће се казнити затвором или новчано.

§ 105.

Ко за време рата не испуни закључени уговор о набавкама за војне потребе или га не испуни на време или потпуно и тиме нанесе штету војним мерама, казниће се робијом до 10 година или строгим затвором. А ако је ово учињено још и у користољубивој намери, учинилац ће се казнити и новчано до 500.000 динара.

Ко ово учини из нехата казниће се затвором или новчаном казном до 10.000 динара.

Истим ће се казнама казнити и посредници, намештеници и други помагачи ових набављача, који учине да се уговор о набавкама повреди.

§ 106.

Ко за време рата смета или спречи какво војно лице у извршењу његове службе, казниће се строгим затвором или новчано.

Истом ће се казном казнити и они који оснују у време мира или рата какво удружење чији је циљ поремећење војне дисциплине, као и они који постају чланови таквог удружења.

За покушај ће се казнити у оба случаја.

Овако ће се казнити и онај, ко сам подстрекава на поремећај војне дисциплине.

§ 107.

Ко предузме какву меру, ради давања извештаја страном држави или њеним агентима о војној одбрани Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца казниће се строгим затвором.

За покушај ће се казнити.

Ко ово учини у време рата казниће се робијом до 5 година.

Ко сазна за ове мере па о њима не извести полицијску власт, казниће се затвором до годину дана или новчано. Истом ће се казном казнити ко ухвати голуба писмоношу па ге не преда општинској, полицијској или војној власти.

§ 108.

Ко у Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца или ван њених граница, јавно, речима, списима, сликом или чим другим подстиче на насилни преврат или иначе на насилни поремећај уставног поретка или унутрашње сигурности Краљевине или појединих њених области или ко на исти начин прети применом каквог насиља или ко јавно хвали такав преврат, да би тиме другог на његово извршење подстакао, казниће се робијом до 5 година.

Ако су такво подстицање, претња или хваљење преврата управљени према чиновницима, јавним службеницима, и радницима у државним, обласним или самоуправним установама чиновницима Народне Банке и саобраћајним установама, и установама за јавно снабдевање намирницама, огревом, водом и осветлењем, њихов учинилац казниће се робијом до десет година.

Ако се тиме ишло на то да такви чиновници и службеници противзаконо обуставе рад и омету даљу правилну службу у тим надлештвима, привремено или стално, и на тај начин принуде уставне и законодавне чиниоце на промену Устава, учинилац ће се казнити робијом до 20 година.

§ 109.

Ко подстиче ратног заробљеника или интернирано лице, на непокорност војним наредбама или да повреди прописане му дужности, казниће се затвором.

За покушај ће се казнити.

Ако се подстицање односи на побуну или извршење убиства војног старешине или других лица, учинилац ће се казнити робијом до 15 година.

§ 110.

Ко силом, претњом или лукавством ослободи ратног заробљеника или интернирано лице или му на ма који начин помогне да побегне, казниће се затвором.

Ако је ово извршило више лица, сваки ће се учесник такве гомиле, казнити затвором најмање годину.

За покушај ће се казнити у оба случаја.

Учесник који је употребио силу према лицима или стварима, казниће се робијом до 5 година.

§ 111.

Ко се осакаћењем или на други начин онеспособи стално или привремено за војну службу, казниће се затвором.

Истом ће се казном казнити и онај, ко другога са његовим одобрењем осакати или овако неспособним учини.

§ 112.

Ко, у намери да себе или другога ослободи стално или привремено од извршења војне обавезе, употреби према надлежној власти таква средства, која могу ову да обману у том правцу, казниће се затвором или новчано.

Истом ће се казном казнити и онај ко лице које је обавезно служити у војсци одвраћа од служења у војсци.

§ 113.

Ко потпомаже војнику да побегне из војске у колико ово не прелази у теже дело, казниће се затвором до две године.

Истом ће се казном казнити ко наговара или подстиче војника да побегне из војске.

За покушај ће се казнити у оба случаја.

§ 114.

Ко предмете, који су од војне власти ради војне одбране узапђени или рекверирани, неовлашћено прода или прибави, у залогу прими, потроши, склони, уништи или неупотребљивим учини, казниће се затвором до 2 године и новчано до 10.000 динара.

§ 115.

Ко од војника купи или прими поклон, у залогу или размену војне ствари или ко такве ствари прими на чување без одобрења надлежне војне власти, или ову о томе пријему одмах не извести, казниће се затвором до 2 године и новчано до 10.000 динара.

§ 116.

Ко неовлашћено уђе у какву тврђаву, завод или место где је забрањен од војне власти приступ, казниће се затвором до годину дана.

§ 117.

Ко неовлашћено прави скице или цртаже војних тврђава, завода или места, или ове фотографише, или такве снимке објави, казниће се строгим затвором.

За покушај ће се казнити.

§ 118.

Ко повреди суверенитет Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца, нарочито недопуштеним извршењем службених радња у име стране државе или доласком на територију Краљевине противно међународном праву, казниће се затвором.

ГЛАВА XV.

Кривична дела против државних власти.

§ 119.

Као државни службеници о којима је реч у овој глави узимају се како лица која су у државној служби са чиновничким правима по закону о чиновницима тако и они који су без тих права, али су у служби код које државне или самоуправне власти.

§ 120.

Ко силом или претњом да ће силу употребити спречи или покуша спречити државног службеника или овоме у помоћ придано лице у вршењу какве законите службене радње, као и ако га истим начином принуди или покуша принудити на вршење или невршење какве службене радње, казниће се строги затвором или затвором.

§ 121.

Ако дело из §. 120. учине двојица или више њих у друштву, казниће се сваки строгим затвором.

Сваки од њих, који при том нанесе какву мању повреду тела или здравља, или се у опште упусти у злостављање државног службеника или помоћнога лица, као и који се упусти у уништавање и кварење ствари који су предмет или средство службене радње, казниће се робијом или заточењем до 5 година, у колико таква радња не прелази у које теже кривично дело.

§ 122.

Ако се свет скуп у гомилу на местима која служе јавном саобраћају или на месту где има да се изврши какав службени посао, па од надлежног државног службеника буде позван да се разилази, онај који не послуша наредбу за разилажење, казниће се затвором до 3 месеца или новчано до 1.000 динара.

§ 123.

Ко јавно позива на отпор или непослушност према власти или према којем државном службенику, казниће се затвором до годину дана.

§ 124.

Ако је државни службеник својим неупутним држањем или каквим неправедним радом изазвао некога да учини које дело из §§ 120. до 123., учинилац тога дела казниће се најмањом мером казне за то дело прописане, а може се и сваке казне ослободити.

§ 125.

Ко узме на себе власт каквог државног службеника и за таквог се издаје, као и ко носи на себе знаке таквога службеника и ако то није, казниће се затвором до годину дана или новчано до 5.000 динара.

§ 126.

Ко државног службеника, судију државног, избраног или општинског суда као и поротника или судију берзанских, управних и међународних судова или чланове међународних комисија, поклоном или обећањем какве користи наводи да учини што закону противно или да не учини нешто што по закону треба учинити, казниће се затвором и новчано до 50.000 динара.

§ 127.

Ко јавно или растурањем списка лажно приказује имовинске или здравствене прилике иностранства у циљу, да проузрокује или помогне исељавање држављана казниће се строгим затвором и новчано.

§ 128.

Ко оцепи, скине, сломије или поквари печат, којим је власт какву ствар затворила или под забрану ставила, или избрише знак којим је власт неку ствар нарочито обележила, казниће се затвором до 6 месеци или новчано до 3.000 дин.

§ 129.

Затвором до 6 месеци или новчано до 3.000 динара казниће се:

1.) ко се јавно или у противправном циљу лажно издаје за чиновника или јавног службеника;

1.) ко неовлашћено изврши какву радњу коју би могао извршити само чиновник или јавни службеник.

§ 130.

Ко службене обзване, јавно истакнуте, намерно уништава, уклања, нечитким чини или мрља казниће се затвором до три месеца или новчано до 1.000 динара.

ГЛАВА XVI.

Кривична дела против јавног мира.

§ 131.

Сваки учесник какве гомиле људи која се јавно скупи и заједничким силама изврши насиље према лицима или туђе ствари оштети или опљачка, казниће се строгим затвором.

Они учесници гомиле, за које се посебице тврди да су извршили насиље према лицима или да су ствари оштетили или опљачкали, казниће се робијом до 10 година,

§ 132.

Ко код становништва изазове страх каквим опасним претњама, нарочито убиством, разбојништвом, паљевином или којим другим опште опасним злочинством, казниће се строгим затвором до две године дана.

§ 133.

Ко начици, растура или чува у намери да их растури, отиске на хартији или металне знаке или израђевине, које по своме изгледу налице на новац, казниће се новчано до 5.000 динара.

Ствари, које су послужиле као средство за извршење овога дела одузеће се.

§ 134.

Ко при продаји лажно мери, казниће се затвором до 3 месеца или новчано до 1.000 динара.

У случају поврата казниће се затвором до 6 месеци или новчано до 3.000 динара.

§ 135.

Ко у скитњи, просјачењу или блудничењу проводи време, а не може доказати да се на поштен начин издржава или се труди издржавати, казниће се строгим затвором до годину дана.

По издржаној казни такво се лице може упутити у завод за рад; а у случају поврата оно ће се увек упутити. — Одлуку о томе изриче суд у пресуди којом га осуђује.

§ 136.

Ко своје дете, или дете, које стоји под његовим надзором упутити да просјачи, казниће се строгим затвором до годину дана.

§ 137.

Ко неоснованом виком за помоћ, злоупотребом сигнала за нужду или томе подобно, проузрокује страх код каквог каквог већег броја лица или навалу света или излазак полиције, ватрогасаца или војске, казниће се затвором до 6 месеци или новчано до 3.000 динара.

Истом казном казниће су и онај, ко јавно проноси какав лажан глас против свога уверења, или ако нема основана разлога да га сматра за истинит, ако је такав глас подобан да изазове опште огорчење или општи страх или опасност за јавни мир и општи поредак.

§ 138.

Ко без захтева каквог за то овлашћеног лица направи или прода какав кључеза туђу браву, или ко направи или уступи удешени кључ (отпирач) лицу, које за то нема никакве оправдане потребе казниће се затвором до три месеца или новчано до 1.000 динара.

Ако је учинилац могао држати да се тиме намерава да учини какво кривично дело, може се казнити до 6 месец месеци затвора и новчано до 3.000 динара.

§ 139.

Чланови удружења, чије би уређење или циљ били противни наређењима казних или војних закона у колико такво удруживање не прелази у теже кривично дело казниће се затвором до 2 године или новчано до 10.000 динара.

§ 140.

Ко јавно хули на Бога или на коју законом признату веру или јавно исмејава начин или обичаје слављења Бога, казниће се затвором до годину дана.

§ 141.

Ко спречи или узнемири богослужење или вршење ма каквих верозаконских обреда, који су у држави допуштени или обесвети или изложи порузи иконе или друге слике и кипове светаца или друге ствари, које су намењене служби божјој за време док те ствари служе за употребу по својој намени, казниће затвором до 2 године дана или новчано до 10.000 динара.

§ 142.

Ко изазива верски или племенски раздор, казниће се строгим затвором или новчано.

ГЛАВА XVII.

Кривична дела против правосуђа.

§ 143.

Ко зна да се припрема извршење каквог злочинства, па у времену када је још било могуће отклонити извршење тога дела пропусти да то јави надлежној власти, казниће се строгим затвором ако кривично дело буде покушано или извршено.

Казна ће се изрећи и онда, кад је учинилац који је дело покушао или извршио био неурачунљив.

Ово се лице неће казнити, ако је учиниоцу каквог кривичног дела коме помаже род по крви у правој линији или у споредној линији до другог степена или је с њим у браку, или ако се трудило на други начин да спречи извршење кривичног дела или да отклони исход пошто је дело покушано или извршено.

§ 144.

Ко јавно или растурањем написа, слика или објава позива или дражи на извршење каквог кривичног дела изузевши она из §§ 86—89. овог Закона, или ко прими такав позив, ако не прелази у теже кривично дело, казниће се строгим затвором до 3 године или новчано до 20.000 динара.

§ 145.

Ко се нуди да изврши какво кривично дело, или ко прими такву понуду, казниће се затвором до 2 године или новчано до 10.000 динара.

§ 146.

Ако се више лица договоре да изврше какво кривично дело, изузев она из §§ 86.—89. овог Закона, у колико такав договор не прелази у теже кривично дело, казниће се затвором до 2 године или новчано до 10.000 динара.

Исто тако казниће се и они који се удруже ради продуженог вршења кривичног дела, па ма ова у појединостима још и не била опредељена.

Неће се казнити онај договорач који својевољно одустане од договора или благовремено учини о томе пријаву власти или спречи извршење кривичног дела.

§ 147.

Ко против свога уверења код какве власти лажно достави, да је извесно лице учинило какво кривично дело или да је повредило своју службену дужност, у намери да се против њега отпочне кривични или дисциплински поступак казниће се строгим затвором или затвором.

У свима случајима осуде суд ће осудити лажног достављача да се о његовом трошку објави судска пресуда.

§ 148.

Ко знајући да није учињено никакво кривично дело учини лажну доставу власти о таквом делу, или ко се лажно сам оптужи да је учинио какво кривично дело, казниће се затвором до годину дана или новчано до 5.000 динара.

§ 149.

Ко осујети или спречи да се против каквог лица предузме кривични поступак, или иде на руку каквом лицу да га не постигне казна за његово кривично дело или изрична мера безбедности казниће се строгим затвором до 3 године.

За покушај ће се казнити.

У тежим случајима може суд изрећи робију до 5 година.

Казна не сме ипак ни по врсти ни по величини бити већа од оне којом је запређено кривично дело у погледу кога је ово помагање извршено.

Ово се лице неће казнити, ако је учиниоцу каквог кривичног дела коме помаже род по крви у правој линији или у споредној линији до другог степена или је с њим у браку.

§ 150.

Ко силом, претњом или лукавством ослободи каквог притвореника, затвореника, осуђеника или какво друго лице чувано у каквом заводу или предано каквој породици по службеном налогу, или овоме на други какав начин помогне да побегне, казниће се строгим затвором.

За покушај ће се казнити.

Ако је ово дело извршило више лица па се не зна, ко је посебице шта учинио казниће се сваки учесник гомиле.

Учесници, који су употребили силу према лицима или стварима казниће се робијом до 10 година.

§ 151.

Притвореници, осуђеници и друга лица чувана по службеној наредби у каквом заводу казниће се строгим затвором ако се скупе да удруженим снагама нападну на чиновнике завода или друге службенике чијем су надзору поверени, или да ове принуде силом или претњом употребе силе да нешто учине или неучине, у намери да насилно изађу у слободу.

За покушај ће се казнити.

Учесници који су употребљавали силу према лицима или стварима казниће се робијом до 5 година, ако радња не прелази у теже кривично дело.

§ 152.

Ко у току какве грађанске парнице или кривичног поступка, у намери да недопуштено утиче на одлуку суда или да спречи њено изрицање:

1.) лажно начини или преиначи какво писмено или какав предмет који су одређени да служе као доказно средство;

2.) или са знањем употреби какво лажно или преиначено средство.

3.) или повреди или прикрије какво писмено или какав предмет који су одређени да служе за доказно средство казниће се робијом до 5 година.

Ако је учинилац овим хтео само да прибави себи или другом доказ за какву тражбину на коју он или други има право, или ради одбране од какве неправне тражбине или против-правне оптужбе, казниће се затвором до 3 године или новчано до 20.000 динара.

§ 153.

Сведок, вештак, преводилац, тумач или поротник који се лажно правда да не може доћи да изврши своју дужност, ради које се позива или да није могао доћи казниће се затвором до 6 месеци или новчано до 3.000 динара.

§ 154.

Ко као парнична страна у грађанском спору под заклетвом лажно нешто искаже, казниће се робијом до 10 година.

§ 155.

Сведок, вештак, преводилац или тумач који се у грађанском предмету лажно заклео, пошто је од стране надлежне власти опоменут да ће се заклету на свој исказ и какве ће га последице постићи ако се лажно закуне, — казниће се робијом до 8 година.

Ако се које од ових лица лажно заклело у кривичном посупку против каквог лица у корист или на штету овога, казниће се робијом до 15 година.

Ако је кривоклетник са знањем лажно исказао у намери да оптужени на саму смрт осуђен и убијен буде, казниће се доживотном робијом.

§ 156.

Казнама из претходних наређења казниће се сва она лица која су законом ослобођена полагања заклетве, или су се позвала на већ положену заклетву, ако су штогод лажно изказала пред надлежном влашћу за пријем њихове изјаве.

§ 157.

Сведок, вештак, преводилац или тумач који није положио заклетву, а лажно је сведочио, вештачио, преводио или тумачио казниће се робијом до 5 година.

§ 158.

Ако парничар (§ 154.) опозове свој лажни исказ, сведок своју лажну сведоџбу, вештак своје лажно мишљење, или лажан налаз, преводилац свој лажни превод или тумач своје лажно тумачење пре но што судска одлука о дотичном предмету буде изречена, казниће се затвором до годину дана, или новчано до 5.000 динара.

Ако услед тога није било никакве штете ни за кога, може суд учиниоца ослободити од казне.

§ 159.

Наређења §§ 153—158 примењују се и у поступку пред управним, берзанским и изабраним судовима и другим домаћим властима као и пред страним или међународним судовима или комисијама које имају права саслушавање сведока или вештака.

§ 160.

Ко без допуштења надлежног судије путем штампе објави ток судског поступка и пресуду изрећену против каквог млађег малолетника, или противно допуштењу објави име малолетниково у целини или тако да се може закључити на кога се то односи, казниће се затвором до 6 месеци, или новчано до 3.000 динара (§. 445. кр. с. п.)

§ 161.

Лица, којима је допуштено присуствовање на претресу за који је искључена јавност, ако противно судском решењу објаве или коме саопште оно што су као тајну на претресу сазнали, а интерес државне безбедности захтева да то и даље остане у тајности (§ 226. кр. с. п.) казниће се затвором до годину дана или новчано до 5.000 динара.

§ 162.

Ко путем штампе неовлашћено објави оптужиоцу или приборани доказни материјал у кривичноме поступку пре него што је ово објављено на главном претресу, или ко на тај начин објави садржај главног претреса за који је искључена јавност, или како су поједине судије гласале, казниће се затвором до 3 месеца и новчано до 1.000 динара.

§ 163.

Затвором до 3 месеца казниће се: 1.) ко противправно уништи или склони леш-каког лица тако да се овај не може прегледати; 2.) ко на захтев власти не каже где се такав леш налази, ма да то зна.

§ 164.

Затвором до 3 месеца или новчано до хиљаду динара казниће се лице које је законом позвано да врши преглед мртваца ако после прегледа не јави власти о сумљивим случајима, у којима се основано држи да је смрт проузрокована кривичним делом.

ГЛАВА XVIII.

Кривична дела против живота и тела.

§ 165.

Ко другога лиши живота, казниће се вечитом робијом или робијом најмање 10 година.

Ако је ово дело извршено после зрелог размишљања и припремања, или у поврату, или отровом, или на свиреп начин или начином којим се доводи у опасност живот и других људи, као и кад је извршено из користољубља или ради извршења или прикривања којег кривичног дела, учинилац ће се казнити смрћу или вечитом робијом.

§ 166.

Ко другога убије на мах, доведен без своје кривице у јарост каквим нападом или великим увредама од стране убијенога, казниће се робијом или заточењем до 10 година.

§ 167.

Ко лиши живота какво лице на његов озбиљан захтев или молбу казниће се заточењем до 5 година.

Ако је овакво лишење живота извршено услед сажаљења према бедном стању овога лица учинилац ће се казнити затвором.

§ 168.

Ко наведе некога на самоубиство, или му помогне у извршењу самоубиства, казниће се, ако ово буде извршено, робијом до 5 година, а ако остане у покушају строгим затвором.

Ко при том употреби према наведеном опасно или врло тешка представљања, казниће се робијом до 10 година.

Ако је наведени био у стању неурачунљивости учинилац ће се казнити по § 165 к. з.

§ 169.

Мати која убије своје брачно дете за време порођаја или док траје онај поремећај, што га код породиље изазива порођај, казниће се робијом или заточењем до 5 година, а ако је дете ванбрачно казниће се строгим затвором.

§ 170.

Трудна жена која свој плод побаци или другом допусти да јој то учини, казниће се робијом или заточењем до три године.

§ 171.

Ко трудној жени, на њен захтев или пристанак, да какво средство или учини да плод побаци казниће се робијом до 5 година.

Ако то учини лекар, апотекар, бабица или лице које то врши за награду, казниће се робијом до 10 година.

§ 172.

Ко трудној жени да какво средство за побачај или га сам према њој употреби, а без њене воље или знања, казниће се робијом до 15 година.

Ако жена од тога умре (§ 18.) учинилац ће се казнити робијом до 15 година.

§ 173.

Ко другога изложи опасности по живот па га остави без сваке помоћи казниће се робијом до 5 година.

Ако лице изложено таквој опасности услед тога изгуби живот, или буде тешко повређено, или му се тиме здравље трајно наруши, учинилац ће се казнити робијом до 10 година.

§ 174.

Ко какво немоћно лице које му је поверено или о којем је иначе дужан старати се, напусти или остави без помоћи у приликама по живот или здравље опасним, казниће се робијом до десет година.

Ко ово учини из нехата, казниће се строгим затвором.

Ако је остављено лице услед тога живот изгубило или било тешко повређено, или му се тиме здравље трајно нарушило, учинилац ће се казнити робијом до 15. година.

§ 175.

Ко другог из нехата лиши живота казниће се строгим затвором до 3 године.

Ако је учинилац смрт могао предвидети или је по позиву и занимању свом био дужан бити пажљив, казниће се заточењем до 5 година.

§ 176.

Ко другога телесно повреди или му здравље наруши, казниће се робијом или заточењем до 10 година:

1.) ако повређени или оболели услед тога остане за свагда или трајно неспособан за рад или умоболан.

2.) ако је услед ове повреде тела или здравља било опасности по живот повређенога;

3.) ако је услед тога остало унакажено лице повређенога;

4.) ако је уништен или онакажен који важан део тела или трајно и у знатној мери нарушено здравље повређенога.

§ 177.

Ко другога повреди тако, да овоме неки мање важан део тела постане стално или трајно слабији него што је пре тога било, казниће се робијом или заточењем до 5 година.

§ 178.

За повреду из §§ 176. и 177. ако је учињена из нехата, учинилац ће се казнити затвором до 2 године. Ако је учинилац по позиву или занимању свом био дужан да буде пажљивији, казниће се затвором најмање 6 месеци.

Ако повређени умре од овакве повреде тела или здравља (§ 18.) учинилац ће се казнити робијом до 10 година.

§ 179.

За повреду нанесену ножем или каквим смртоносним оруђем, и у опште средством подобним да тело повреди или здравље наруши у јакој мери, учинилац ће се казнити, ма да би учињена повреда или нарушеност здравља била мање од повреде о којој се говори у §. 177., робијом до 5 година или строгим затвором.

§ 180.

За сваку другу повреду, мању од оне у §§ 176. и 177., а која не би долазила ни под пропис §. 179. учинилац ће се казнити затвором до 2 године или новчано до 10.000 динара.

Ако је повреда сасвим незнатна, а учинилац је без своје кривице био изазван грубим или неуљудним поступком повређенога, суд га може ослободити сваке казне (§ 28.)

§ 181.

За повреду из §§ 179. и 180., ако је учињена из нехата, учинилац ће се казнити новчано до 3.000 динара или затвором до 6 месеци.

За повреду из § 179. кад је учињена из нехата, а учинилац је био дужан по своме позиву или занимању да буде пажљивији, казниће се затвором до 2 године.

§ 182.

Ко учествује у каквој тучи, у којој је неком причињена која од повреда из § 176. и 177. казниће се због самог тог учешћа затвором до 3 године.

Ко учествује у каквој тучи, у којој је неком причињена повреда из § 180. казниће се због самог тог учешћа затвором до годину дана.

§ 183.

Ко лице, које се налази у његовој служби, под његовим старањем и надзором или иначе од њега зависно, нарочито ако је малолетно, или немоћно, гони на претеран физички или умни рад, па од тога наступе штетне последице по тело или здравље овога лица, казниће се, ако то чини само ради што веће користи своје или из пакости, затвором до 2 године и новчано до 20.000 динара.

Ако би здравље тога лица услед оваког поступања са њим било јако нарушено (§ 18.) учинилац ће се казнити робијом до 5 година.

§ 184.

За дела из §§ 180. 181. и првог одељка § 183. кривични поступак се предузима само по предлогу повређенога.

ГЛАВА XIX.

Кривична дела против опште сигурности људи и сигурности имовине.

§ 185.

Ко учини паљевину (пожар) на туђој ствари, казниће се строгим затвором или робијом до 5 година.

§ 186.

Робијом до двадесет година казниће се:

1.) ко паљевином своје или туђе ствари проузрокује опасност за живот каквог човека или велику опасност за туђу имовину;

2.) ако је услед тога какав човек живот изгубио или је тешко повређен, а учинилац је то могао да предвиди (§ 18.).

§ 187.

Смрћу, доживотном робијом или робијом најмање 10 година казниће се:

1.) ко паљевином своје ствари или туђе проузрокује опасност за живот много људи;

2.) ако су услед тога много људи живот изгубили или су тешко повређени, а учинилац је то могао да предвиди (§ 18.).

§ 188.

Ко из нехата проузрокује паљевину (пожар) и тиме доведе у опасност живот каквог лица или доведе у велику опа-

сност туђу имовину, казниће се затвором до 2 године или новчано до 10.000 динара.

Ако је услед тога какав човек живот изгубио, учинилац ће се казнити затвором најмање три месеца,

§ 189.

Ко каквом експлозивном материјом проузрокује опасност за живот људи или велику опасност за туђу имовину, казниће се робијом најмање 5 година.

Ако је учинилац тиме проузроковао опасност за живот много људи, казниће се робијом најмање 10 година или доживотном робијом.

§ 190.

Ко експлозивне материје или справе или оруђе потребно за њихово справљање, гради или даје упуства како оне да се начине, набавља, чува или коме другом предаје, и ако зна или мора држати да су оне одређене да се употребе ради извршења каквог злочинства које се казни робијом или заточењем, казниће се робијом до 5 година или строгим затвором најмање три месеца.

§ 191.

Ко каквом експлозивном материјом из нехата проузрокује опасност за живот кога лица или велику опасност за туђу имовину, казниће се затвором најмање месец дана.

Ако је учинилац тиме довео у опасност живот много људи, казниће се робијом до 5 година.

§ 192.

Ко какву електричну, парну или какву другу моторну силу стави у какво дејство да се тиме проузрокује опасност за живот или здравље људи или велика опасност за туђу имовину, казниће се строгим затвором.

Ако је услед тога какав човек живот изгубио а учинилац је то могао да предвиди (§ 18.), казниће се робијом најмање 3 године.

§ 193.

Ко каквом електричном, парном или каквом другом моторном силом из нехата проузрокује опасност за живот људи или велику опасност за туђу имовину, казниће се затвором до годину дана; а ако је услед тога какав човек изгубио живот, учинилац ће се казнити затвором.

Она лица, којима је дужност да рукују парним машинама или другим моторима ако су ову дужност пренебрегла, те је због тога наступила опасност за живот или здравље

људи или велика опасност за ствари или је какав човек живот изгубио, казниће се робијом до 3 године или строгим затвором најмање три месеца.

§ 194.

Ко проузрокује какву поплаву којом се доводи у велику опасност туђа имовина или се доводи у опасност живот или здравље људи, казниће се робијом.

Ако је услед поплаве какав човек живот изгубио, а учинилац је то могао да предвиди (§ 18.), казниће се робијом најмање 5 година.

Ако су поплавом многи људи изгубили живот, а учинилац је то могао да предвиди (§ 18.), казниће се вечитом робијом или робијом најмање десет година.

Ко овакву поплаву проузрокује из нехата казниће се затвором, а ако је услед такве поплаве какав човек живот изгубио, учинилац ће се казнити строгим затвором најмање 6 месеци.

§ 195.

Ко спроводе за воду, уставе, пропусте, насипе и у опште направе, које су људи начинили да се бране од природних непогода, уништи или повреди и тиме проузрокује опасност за живот или здравље људи или велику опасност за туђу имовину, казниће се робијом.

Ако је услед тога какав човек живот изгубио а учинилац је то могао да предвиди (§ 18.), казниће се робијом најмање 5 година.

Ко под горњим условима из нехата проузрокује опасност за живот или здравље људи или велику опасност за туђу имовину, казниће се затвором до 6 месеци, а ако је услед тога какав човек живот изгубио, учинилац ће се казнити строгим затвором.

§ 196.

Ко при руковођењу или раду на каквој грађевини или при рушењу какве грађевине ради противно опште признатим правилима грађевинарства и тиме проузрокује опасност за људски живот или здравље, казниће се строгим затвором и новчано.

§ 197.

Ко у рудницама, фабрикама или подобним установама, чије радње могу довести у опасност живот или здравље радника, уништи поквари или склони какву направу која служи сигурности рада и заштити живота радника или ко учини да такве справе не дејствују или их противно својој дужности

не стави у дејство и тиме проузрокује опасност за живот људски казниће се строгим затвором и новчано.

§ 198.

Ко проузрокује да какав брод наседне или да се утопи и тиме наступи опасност за људски живот, казниће се робијом.

ГЛАВА XX.

Кривична дела против сигурности јавног саобраћаја за људе, имовину и вести.

§ 199.

Ко сигурност јавног саобраћаја, нарочито на улицама, путевима или трговима тако угрози да тиме проузрокује опасност за живот или здравље људи, казниће се затвором.

Ко ово учини из нехата, казниће се затвором до 2 године или новчано до 10.000 динара.

§ 200.

Ко доведе у опасност живот или здравље много људи на местима означеним у § 19. или ако је когод ту услед тога тешко повређен или погинуо, а учинилац је то могао да предвиди (§ 18.), казниће се робијом.

Ако је таква опасност проузрокована из нехата учинилац ће се казнити затвором најмање 3 месеца.

§ 201.

Ко проузрокује опасност за сигурност жељезничког или паробродског саобраћаја или саобраћаја ваздушном лађом казниће се робијом.

Ко ово учини из нехата казниће се строгим затвором или новчано до 20.000 динара.

§ 202.

Ко проузрокује опасност за живот много људи, у саобраћају означеном у § 201., или ако је услед тога когод тешко повређен или убијен а учинилац је то могао да предвиди (§ 18.), казниће се доживотном робијом или робијом најмање пет година.

Ако је ова опасност проузрокована из нехата, учинилац ће се казнити строгим затвором најмање шест месеци.

§ 203.

Жељезнички службеници, којима је поверен надзор над жељезничким путем или самим возом, паробродски службеници, који руководе вођњом пароброда као и службеници који руководе ваздушном лађом, казниће се робијом до 5 го-

дина, ако је њиховим небрежењем воз или брод доведен у опасност; а ако је при том какав човек живот изгубио, казниће се робијом до 10 година.

§ 204.

Ко спречи или доведе у опасност јавни поштански, телеграфски или телефонски саобраћај, казниће се затвором. Ко ово учини из нехата казниће се затвором до 6 месеци или новчано до 3.000 динара.

§ 205.

Поштански, телеграфски или телефонски службеници, којима спада у дужност да се старају о безбедности ових установа, ако небрежењем у својој дужности проузрокују да се спречи или доведе у опасност јавни поштански, телеграфски или телефонски саобраћај, казниће се затвором до годину дана.

§ 206.

Службеници жељезнички или паробродски као и службеници ваздушних бродова, који буду осуђени за дела из § 201. први одељак, § 202. први одељак и § 203. а тако исто и службеници поштански, телеграфски и телефонски, који буду осуђени за дело из § 204. први одељак и из § 205. могу уз главну казну судском пресудом бити оглашени да су неспособни за своју службу (§ 46.)

§ 207.

Старешине жељезница, поштанских, телеграфских, телефонских, бродарских и ваздушних установа. ако по саопштењу им извршној судској пресуди не учине што треба да се службеници, који су судом оглашени да су неспособни за своја звања, одмах отпусте из ове службе, казниће се затвором до 3 месеца или новчано до 1.000 динара.

Истом казном ће се казнити онај ко би се понова примио овакве службе и ако је пресудом оглашен да је неспособан за ту службу, а тако исто и оне старешине, које би такво лице у службу примиле, знајући да је оно судом оглашено за неспособно.

ГЛАВА XXI.

Кривична дела због лажних исправа и мера.

§ 208.

Под исправом, у смислу овога законика, разуме се сваки предмет, који је подобан или одређен да служи за доказ какве чињенице, која има вредности за правне односе.

§ 209.

Прописи овога закона о лажним исправама примењују се и на ове случајеве:

1.) Кад се каква хартија, бланкет или какав други предмет, на коме је неко лице раније ставило свој потпис, доцније неовлашћено попуни каквом изјавом, која има вредности за правне односе;

2.) кад ко сам стави свој потпис на какву исправу, услед тога што је обманут о њеном садржају, држећи да се потписује под какву другу исправу или под какав други садржај, а не под онај, под који се подписао;

3.) Кад се исправа изда у име какве особе, која не постоји;

4.) Кад издавалац исправе уз свој потпис бесправно стави да има такав положај или чин, који има битни утицај на доказану силу исправе;

5.) Кад се исправа начини на тај начин, што се неовлашћено употребе прави печат, жигови и знаци.

§ 210.

Казниће се робијом до 5 година или строгим затвором и новчано у оба случаја до 10.000 динара:

1.) Ко начини какву лажну исправу било домаћу или страну или преиначи праву исправу у намери да се таква исправа употреби као права;

2.) Ко исправу, за коју зна да је лажна, или преиначена, употреби као праву.

§ 211.

Ако је лажна или преиначена исправа:

1.) јавна исправа домаћа или страна издана по прописима закона;

2.) званична књига, протокол, регистар и списак који се води са званичном истинитошћу;

3.) тестаменат и у опште писмено о последњој вољи;

4.) меница по закону пуноважна — учинилац ће се казнити робијом до 8 година. Поред тога суд може учиниоца осудити и на новчану казну.

Истом ће се казном казнити и онај, ко је лажно водио или преиначио трговачке књиге.

§ 212.

Ако је лажна или преиначена исправа: хартија, која гласи на доносиоца, акција у опште или привремена исправа или квита, која заступа акцију као и њима принадлежећа исправа (купон или талон), обвезница, заложница: државна, општинска ики какве корпорације, друштва или приватне особе, издана на основу каквог законског овлашћења, казниће се ро-

бијом до 10 година, а поред тога може се осудити и на новчану казну (§ 42).

§ 213.

Ко прикупља хартије означене у § 212. у намери, да их употреби као праве, казниће се строгим затвором.

§ 214.

Ко учини да се у домаћим или страним јавним исправама, протоколима или књигама овери каква неистинита чињеница, која хоће да се докаже овим оверавањем, казниће се робијом до 5 година.

Истом казном казниће се и онај, ко овакву исправу употреби као праву знајући да је неистинита чињеница, која је исправом оверена.

§ 215.

Казниће се затвором до годину дана или новчано до 5.000 динара:

1.) ко начини лажну лекарску сведоџбу о стању здравља или узроку смрти кога лица или у опште о каквој чињеници, коју по своме позиву има лекар да осведочава или ко праву лекарску сведоџбу преиначи у намери да се таква исправа употреби као права;

2.) ко под горе означеним условима направи лажну или преиначи праву сведоџбу марвеног лекара.

§ 216.

Лекар или марвени лекар, који изда коме неистиниту исправу предвиђену у § 215. да би се она употребила као права, казниће се строгим затвором до 2 године дана.

Ако је издаваоцу овакве исправе за тај циљ каква нарочита награда обећана, или дата, казниће се строгим затвором најмање годину дана и новчано, а поред тога суд му може забранити упражњавање лекарског позива (§ 50.)

§ 217.

Ко употреби коју од исправа изложених у §§ 215. и 216. као праву знајући да је она лажна или преиначена, казниће се строгим затвором до годину дана и новчано.

§ 218.

Казниће се затвором до 6 месеци или новчано до 3.000 динара:

1.) ко начини лажну путну исправу или праву преиначи у намери да је употреби као праву или ко учини да му се путна исправа изда под лажним именом;

2.) ко у намери да обмане какву власт или какво приватно лице, ради бољег напредовања свог или ког другог лица, лажно начини или преиначи служитељске или радничке књиге или исправе, исправе о отпусту из војске, сведоџбе о способности или владању и овим подобне исправе;

3.) ко у намери да их употреби као праве лажно начини или преиначи путничке карте за железнице, лађе или друга саобраћајна средства, улазнице за какво јавно место, као: позориште, концерте и томе подобно или какав сличан предмет, коме се хтело да да изглед као да важи и ако је он своју важност већ изгубио, или да има већи значај него што у ствари стоји;

4.) ко у истом циљу употреби коју од овде означених лажних исправа; или ко употреби праве исправе, издане за кога другог као да су за њега издане; или ко овакве праве исправе, које су за њега издане, да коме другоме у помнутом циљу.

Ко ове радње врши у виду заната, казниће се строгим затвором и новчано.

§ 219.

Ко у намери да спречи или отежа доказ исправом, туђу исправу уништи, прикрије или повреди или је учини неупотребљивом делимично или потпуно, — казниће се оном казном, која је овом закону прописана за лажно прављење или преиначење такве исправе.

§ 220.

Ко уклони, уништи, поквари, помери или премести какав гранични камен или у опште какав знак непокретне својине или какав знак о праву на употребу воде или ко овакав гранични камен или знак лажно намести, да би прибавио, отежао или прикрио доказ за правне односе казниће се строгим затвором и новчано.

За покушај ће се казнити.

§ 221.

Ко начини лажне државне или општинске знаке за вредност, било домаће или стране, као: таксене, поштанске или трошаринске марке, таксену хартију и у опште све такве знаке, који постоје на основу каквог закона; или, ко преиначи који од оваквих правних знакова и да му изглед веће вредности у намери, да их употреби као праве или да их прода, — казниће се робијом до 10 година и новчано (§ 42.)

§ 222.

Ко уклањањем жига, којим се знаци из § 221. поништавају или другим којим начином иде на то да овим зна-

цима да изглед као да нису употребљени, а ако јесу, казниће се строгим затвором и новчано.

§ 223.

Ко употреби као прави какав лажно начињени или преиначени знак из § 221 или га у тој цељи набави за себе или кога другога, продаје или држи ради продаје, казниће се оном казном, која је предвиђена, за прављење или преиначење знака (§ 221.).

§ 224.

Ко употребљене знаке за вредност из § 221. употреби или прода као да важе, казниће се затвором до 6 месеци или новчано до 3.000 динара.

§ 225.

Казниће се строгим затвором и новчано:

1.) ко лажно начини или преиначи службене знаке за обележавање робе, домаће или стране као: печате, жигове или марке, којима се жигошу: стока, дрво, злато, сребро или каква друга роба, у намери да их употреби као праве;

2.) ко такве лажне или преиначене знаке употреби као праве.

§ 226.

Ко прави, набавља или растура калупе, оруђа или средста намењена за прављење или преиначавање исправа или службених знакова за вредности или за обележавање робе, — казниће се робијом до 3 године или строгим затвором и у оба случаја новчано.

§ 227.

Ко мере или тегове лажно начини, преправи или измени или ко лажне, преиначене или измењене мере или тегове употреби као праве, казниће се робијом до 5 година или строгим затвором и новчано у оба случаја.

§ 228.

У свима случајима кривичних дела означених у §§ 209-227. одузеће се све оруђе и материје, као израђевина кривичног дела, без обзира на то чије су (§ 51.) Овим се не вређају права на накнаду, коју би имао савесни притежалац или лице, које би на ове ствари имало каква законска права.

ГЛАВА XXII.

Кривична дела због лажних новаца.

§ 229.

Под новцем у смислу овога законика, разуме се метални и папирни новац, који је у течају у нашој или туђој држави.

Као новац се сматрају и банкноте Народне Банке.

§ 230.

Ко гради новац, у намери да га као новац стави у течај; или ко прави новац преиначује у намери да га стави у течај као новац од веће вредности, — казниће се робијом до 10 година и новчано (§ 42).

§ 231.

Ко стави у течај лажан новац као прави, било да је он лажно начињен или преиначен, казниће се робијом до 10 година, и новчано.

Ко лажан новац који он или ко други прими, као прави сазнавши да је лажно начињен или преиначен, стави у течај, казниће се затвором до годину дана и новчано до 5000 дин.

§ 232.

Ко металну вредност новца смањује, у намери да га стави у течај по правој вредности казниће се затвором и новчано.

Ко ово чини у виду заната, казниће се робијом до 10 година, и новчано.

Ко овакав новац стави у течај као пуноважан и ако зна да је његова права вредност смањена казниће се казном која је прописана у првом односно другом одељку овога наређења.

Ко овакав новац који он или ко други прими као новац са правом вредношћу, сазнавши да му је вредност смањена, стави у течај, казниће се затвором до 6 месеци и новчано до 3000 динара.

§ 233.

Ко прикупља лажан или преиначен новац или новац са смањеном металном садржином, у намери да га стави у течај као пуноважан, казниће се робијом до 5 година или строгим затвором, а поред тога и новчано у оба случаја.

§ 234.

Ко набавља или протура отпатке, који се добијају скидањем метала с правога новца казниће се строгим затвором и новчано до 10.000 динара.

§ 235.

Ко прави, набавља или растура оруђе или средства намењена за прављење металног и папирног новца или банкнота Народне Банке, казниће се робијом до 5 година, или строгим затвором и новчано у оба случаја § 236.

Наређење § 228. овог законика важи и за случаје §§ 230.—235.

ГЛАВА XXIII.

Кривична дела против личне слободе

§ 237.

Ко другога силом или претњом принуди да нешто учини или не учини или да нешто трпи, казниће се затвором до годину дана или новчано до 5000 динара.

§ 238.

Ко другога затвори или га иначе лиши слободе казниће се затвором.

Ако је затворено или у опште слободе лишено лице услед тога претрпело телесну повреду из § 176. или § 177. или ако је лишење слободе трајало дуже од једнога месеца учинилац ће се казнити робијом до 15 година.

§ 239.

Ко ухвати учиниоца на самом кривичном делу или одмах после тога у бегству, држећи да ће побећи или да се неће моћи пронаћи, или који душевно болесно лице по потреби задржи или затвори, ако о овом лишењу слободе одмах не извести месну полицијску власт, казниће се новчано до 3000 динара или затвором до 6 месеци.

§ 240.

1. Ко малолетна лица одузме испод власти њихових родитеља, старалаца или у опште особа које су по закону овлашћене, да се о њима старају, казниће се затвором.

2. Овакав учинилац ће се казнити робијом до 10 година:
а.) ако је тиме овакво претрпело телесну повреду из § 178. или 179. или

б.) ако малолетно лице још није навршило 16. годину живота;

в.) ако је одузимање извршено у намери, да се малолетно лице употреби на просјачење или какав други користљубив циљ.

3. За дела из тач. 1. и тач. 2. под б. овога наређења суд ће моћи оптуженом ублажити казну по слободној оцени, а може га и ослободити од казне (§ 28.)

§ 241.

Ко какву женску силом, претњом или преваром одведе у намери да он или ко други с њиме ступи у брак, казниће се затвором.

Кривични поступак се предузима по приватној тужби.

Но ако се овај брак и закључи кривични поступак се неће моћи одпочети све док брак не буде уништен или разведен.

ГЛАВА XXIV.

Кривична дела против личне сигурности.

§ 242.

Ко угрози сигурност каквог лица озбиљном претњом казниће се затвором или новчано до 10.000 динара.

§ 243.

Ко се при каквој тучи или свађи маши ножа или каквог другог особито опасног оруђа казниће се затвором до 6 месеци или новчано до 3.000 динара.

§ 244.

Ко пропусти без опасности за себе самог или друге:

1.) да по могућству помогне ономе, чији се живот налази у очевидној и прекој опасности; или

2.) да благовременом пријавом надлежној власти или на други начин, по могућству отклони какву паљевину, поплаву, експлозију или какав други несретан случај, којим се угрожава људски живот, казниће се затвором до 3 месеца или новчано до 1.000 динара.

§ 245.

Ко уђе у чију кућу или затворене просторе које њој припадају или ту остане на супрот изјављеној вољи овлашћеног лица казниће се затвором до једне године или новчано до 5.000 динара.

§ 246.

Ко неовлашћено отвори какво писмо или депешу или какво друго затворено писмено или пакет, или ко неовлашћено задржи, прикрије, уништи или другима преда туђа писма, пакете, брзојаве, или затворена писмена — казниће се затвором до шест месеци или новчано до 3.000 динара.

Ко тајну коју би сазнао неовлашћеним отварањем писма, пакета, брзојава или других затворених писмена, другом саопшти или се њоме послужи, да себи или другоме прибави какву неоправдану корист или да причини штету интересованом лицу, казниће се затвором до годину дана или новчано до 5.000 динара.

§ 247.

Свештена и духовна лица правозаступници, браниоци по кривичним делима, лекари, бабице, апотекари, као и помоћници ових лица и у опште сви органи санитетске полиције и болница, као и органи јавних и приватних организација за осигурање живота, здравља и инвалидске потпоре и осигурања од несретних случајева, ако оне тајне, које су они сазнали у

вршењу свога позива неовлашћено другима открију, казниће се затвором до 6 месеци или новчано до 3.000 динара.

§ 248.

Гонење за кривична дела предвиђена у овој глави предузима се по предлогу оштећеног.

ГЛАВА XXV.

Кривична дела против јавног здравља.

§ 249.

Ко непоступањем по прописима којима надлежна власт наређује какве прегледе или одвајања, или забрањује извесна уношења за заштиту од преноса или ширења какве заразне болести код људи, пренесе заразну болест, казниће се робијом до 2 године. Ако је услед тога какво лице умрло, остало тешко повређено или му је здравље знатно нарушено казниће се робијом до 10 година.

Ко ово дело учини из нехата, казниће се затвором до 2 године или новчано до 10.000 динара.

§ 250.

Ко непоступањем по прописима којима надлежна власт наређује какве прегледе или одвајања, или забрањује извесна уношења за заштиту од преноса или ширења какве заразе код стоке, живине, код шума, воћа, пољских усева, или биља у опште, пренесе заразу и ова у знатној мери захвати стоку, живину или биље, казниће се строгим затвором.

Ко ово дело учини из нехата, казниће се затвором до 6 месеци или новчано до 3.000 динара.

§ 251.

Ко полно заражен врши обљубу и другога зарази или ма на који начин другога изложи опасности те заразе, казниће се затвором и новчано до 10.000 динара.

Ако је учинилац муж према својој жени, кривични поступак се предузима само по тужби жене.

§ 252.

Ко води или другим намирницама које људима служе, додаје материје које могу да наруше здравље људи као и ко такве по здравље људи штетне намирнице држи на стоваришту ради продаје, казниће се строгим затвором, а у случајевима мање опасности затвором или новчано.

Ако од тога умре неко лице или му здравље буде знатно нарушено, учинилац ће се казнити робијом до 10 година.

Ко ово дело учини из нехата казниће се затвором или новчано до 30.000 динара.

§ 253.

Ко загади воду или друге намирнице које стоци или домаћој животињи служи, или овим намирницама додаје материје које могу да наруше њихово здравље, ако је каква животиња од тога угинула, казниће се затвором најмање 6 месеци.

Ко ово учини из нехата, казниће се затвором до 6 месеци или новчано до 3.000 динара.

§ 254.

Ко продаји изложи готове лекарије, које немају оних добрих особина које им продавац прописује, а без писменог назначења на њима свих саставних им делова, казниће се затвором, а поред тога може се казнити и новчано до 10.000 динара.

§ 255.

Ко справља ради продаје лекове или продаји изложи лекарије које могу бити од штетних последица по здравље онога, који их употреби, казниће се робијом до 3 године. Ако ко од употребе овога средства тешко оболи или умре, учинилац ће се казнити робијом до 10 година.

Ко ово ради из нехата, казниће се затвором и новчано до 20.000 динара.

§ 256.

Апотекар који при справљању лека да други лек место прописаног који се од њега захтева, или га не справи у прописаној размери или количини, казниће се робијом до 5 година, ако од тога буде штетних последица по здравље болесниково, а ако овај услед тога умре, робијом до 10 година.

Апотекар који то учини из нехата, казниће се строгим затвором и новчано.

§ 257.

Ко се безправно издаје за лекара и лећи болесника казниће се строгим затвором или новчано.

Ако од тога лечења болесник умре или се болест тако погоршала да живот дође у опасност, учинилац ће се казнити робијом до 10 година.

§ 258.

Лекар који својом неуредношћу у лечењу оштети или знатно погорша болест онога кога лечи, казниће се строгим затвором до 3 године или новчано до 10.000 динара, а ако болесник услед тога умре, (§ 18.) робијом до 5 година.

§ 259.

Лекар који употреби до сада неопробани метод лечења, или изврши до сада непробану хируршку операцију, без пристанка болесникова или његова законога заступника ако је болесник изван свести или још није навршио 16 година, па болесник услед тога умре, казниће се робијом до 5 година, а поред тога забраниће му се лечење за време од 2 до 5 година.

§ 260.

Затвором до 6 месеца или новчано до 3.000 динара казниће се:

- 1.) ко болује од какве заразне болести, па се прими службе у каквој кући пре него што га лекар огласи за здравог;
- 2.) ко прими у службу лице за које зна да болује од какве заразне болести, од које треба да се лечи по наредби надлежне власти.

§ 261.

Затвором до 6 месеци и новчано до 3.000 дин. казниће се:

- 1.) ко намирнице или средства за исхрану људи и стоке вештачки справља па их под именом правих и природних намирница продаје;
 - 2.) ко намирнице или средства за исхрану држи у нечистим или по здравље штодљивим судовима, па их продаје.
 - 3.) ко продаје покварена средства за исхрану, месо од угинулих животиња или незрело воће.
- Намирнице ће се одузети и уништити.

§ 262.

Затвором до 3 месеца и новчано до 1.000 динара казниће се ко чиме *загади* какав бунар, извор, реку, или поток, којима се појединци или општине служе за појење воде.

§ 263.

Затвором до 6 месеци или новчано до 3.000 динара казниће се:

- 1.) гостионичари и кафеџије који *служе* алкохолна пића малолетнима испод 16 година ради *непосредне или посредне употребе*.

У поврату осуђеноме ће се забранити држање радње.

- 2.) Ко наведе лице испод 16 година да се на јавном месту опије.

ГЛАВА XXVI.

Кривична дела против јавног морала.

§ 264.

Ко женско лице, с којим није у браку, силом или претећи му сместа опасношћу по тело или живот, принуди на

обљубу или обљубу изврши пошто га претходно доведе у несвесно стање и за одбрану онеспособи, казниће се робијом до 10 година.

§ 265.

Ко над женским лицем, с којим није у браку, а које због нарушене свести или из каквих других узрока не може да се противи или као душевно болесно или слабоумно не може да разуме то што са њиме бива, изврши обљубу, казниће се робијом до 8 година.

§ 266.

Ко изврши или покуша извршити обљубу са женским лицем, које је претходно лажно уверио да је са њиме у браку, казниће се строгим затвором.

§ 267.

Ако је у случајевима § § 264. и 265. извршена само блудна радња, а не и сама обљуба, учинилац ће се казнити строгим затвором; а ако је у случају § 266. извршена само блудна радња, казниће се затвором до годину дана.

Кривично поступање се предузима на предлог повређеног.

§ 268.

Ко над женским лицем, које није навршило петнаесту годину изврши обљубу, казниће се робијом до 10 година. За извршену какву само блудну радњу, казниће се строгим затвором.

Кривични поступак се предузима по предлогу повређеног.

§ 269.

Ко мушко лице силом или претећи му сместа опасношћу по живот или тело принуди на блуд, или без употребе силе и претње ако је оно у стању неурачунљивости или ако још није навршило 15 година ако над њим изврши блуд, казниће се робијом до 10 година.

§ 270.

Ко изврши обљубу или какву блудну радњу над својим малолетним пасторчетом, усвојеним дететом, храњеником или храњеницом или над својом пупилом, казниће се робијом до 10 година.

§ 271.

Робијом до 15 година казниће се:

- 1.) Ко као старешина, лекар, свештеник, васпитач или наставник, користећи се влашћу коју му даје тај његов положај према лицу с којим је у додиру или на које је по том свом положају има утицаја, изврши обљубу над тим лицем;

2.) Ко изврши обљубу са лицем које се налази у затвору, болници, сиротињском дому или каквом васпитном заводу под његовим надзором, у заводу за рад или за лечење и чување.

За само извршену блудну радњу у овом случају учинилац ће се казнити робијом до 5 година или строгим затвором.

§ 272.

Ко злоупотребом поверења малолетне девојке, која је навршила 15 година, ову на обљубу наведе, казниће се затвором најмање 6 месеци.

Ако се учинилац заведеном девојком ожени неће се казнити. Кривични поступак се предузима по приватној тужби.

§ 273.

Ко силом, претњом или преваром одведе женско лице да с њим он или ко други у блуду живи казниће се робијом до 5 година.

Ако одведено лице није навршило 15 година, учинилац ће се казнити до 10 година робије.

Учинилац се неће казнити, ако са овако одведеном женском ступи у брак.

§ 274.

Ко се користи невољом у којој се налази неко женско лице, па ово на обљубу или какву блудну радњу с њим или с неким другим наведе, казниће се строгим затвором.

Учинилац се неће казнити, ако са наведеном женском ступи у брак.

Кривични поступак се предузима по приватној тужби.

§ 275.

Ако лице, над којим је извршена обљуба или каква блудна радња, од тога умре (§ 18.) учинилац ће се казнити робијом најмање 5 година.

Ако је услед ове обљубе или блудне радње лице претрпело какву повреду из § 176 и 177, учинилац ће се казнити робијом до 10 година.

§ 276.

Ко из навике или ради своје користи иде на руку вршењу блуда, казниће се строгим затвором до 2 године, а у тежем случају с обзиром на показано лукавство у подвођењу, робијом до 5 година.

§ 277.

Ко женско лице које блуд проводи у виду заната искоришћује и тиме се издржава, казниће се строгим затвором и новчано.

§ 278.

Казниће се робијом до 10 година:

1.) Ко подведе лице млађе од 18 година;

2.) Ко подведе своју жену, кћер, сестру, унуку или лице поверено његовом старању или надзору;

3.) Ко какво лице у циљу блуда одведе из његова за-вечаја и тамо га остави или другоме преда.

§ 279.

Ко какво лице у циљу блуда одведе у иностранство или га у том циљу другом преда или се тога ради с ким удружи, казниће се робијом до 15 година.

§ 28.

За обљубу: између сродника у правој линији казниће се робијом до 10 година; између сродника по крви у побочној линији до другог степена закључно робијом до 5 година; између сродника по тазбини до првог степена закључно и између онога који је крстио и крштенога или овога родитеља затвором до годину дана.

§ 281.

За противприродни блуд између лица учинилац ће се казнити строгим затвором, у колико та радња не прелази у које теже дело (§ 275.)

§ 282.

За противприродни блуд лица са животињом учинилац ће се казнити строгим затвором до годину дана.

§ 283.

Ко јавно изврши ма какву блудну радњу, казниће се затвором или новчано до 30 000 динара.

§ 284.

Ко јавно држи предавања неморалног садржаја, којима се подстиче на блудне радње, као и ко производи, продаје растура и у опште у јавни саобраћај пушта списе, новине, слике и друге предмете који садрже тешку повреду јавног морала, казниће се строгим затвором и новчано.

Предмети кривичног дела одузеће се.

ГЛАВА XXVII.

Кривична дела против брака и породице.

§ 285.

Ко ступи у нов брак, и ако се већ налази у браку казниће се строгим затвором.

Исто тако казниће се и лице које је, и ако нежењено или неудато, у овакав брак ступило, знајући за брак који већ постоји.

Застарелост овог кривичног дела почиње тећи са престанком ранијег брака.

§ 286.

Ко, ступајући у брак, прикрије од друге стране какву чињеницу која чини да брак може бити ништаван или да се може развести, казниће се строгим затвором.

Исто тако казниће се и онај ко другога лажним представљањем обмане и наведе да ступи у брак, и ако постоји законски основ за неважност његову.

Кривични поступак се предузима по предлогу, а овај се може дати тек кад се брак огласи да, због прикривања чињенице или обмане, не важи или да се има развести.

§ 287.

Казниће се затвором до 2 године муж, као и жена, за прељубу коју би једно од њих извршило са другим лицем, које ће се такође казнити истом казном.

Кривични поступак се предузима само по приватној тужби, а ова се може дати тек ако се због те прељубе брак разведе или растави од стола и постеље, и у року од шест месеци од дана развода брака. Смрћу увређенога мужа, односно жене, гаси се право на тужбу.

§ 288.

Ко девојку испод 18 година с њеним пристанком али без одобрења родитеља или онога коме припада право старати се о личности њеној, одведе у намери брака, казниће се затвором до 3 године, у колико та радња не прелази у које теже дело.

Кривични поступак се предузима по приватној тужби.

§ 289.

Родитељи, хранитељи, стараоци, и у опште они којима је поверено старање о личности детета, ако запусте или злостављају дете које је под њиховом влашћу или надзором, казниће се строгим затвором у колико та радња не прелази у које теже кривично дело.

§ 290.

Ко помогне да се изврши венчање лица чији се брак може развести или уништити, казниће се затвором до 3 месеца.

ГЛАВА XXVIII.

Кривична дела против части.

§ 291.

Ко увреди какво физичко или правно лице, казниће се затвором до месец дана до годину дана и новчано до 5.000 динара.

Ако је увреда учињена писмено или путем штампе казниће се затвором од 3 месеца до 3 године и новчано до 20.000 динара.

§ 292.

Ко путем штампе, написима, цртежима, сликама или на који други начин изношењем или проношењем личних или домаћих прилика другога лица, повреди спокојство или мир овога казниће се затвором до 6 месеци или новчано до 3.000 динара.

§ 293.

Ако је ко својим непристојним понашањем или кажњивом радњом дао другом повод да га увреди, увредилац се може ослободити од казне.

Ако је у опште увређени увреду повратио, може суд обадве стране или једну од њих казнити или ослободити од казне.

§ 294.

Ко за какво физичко или правно лице износи или проноси штогод неистинито, што части или привредном кредиту овога може шкодити, казниће се као клеветник строгим затвором.

Ко ово учини јавно или путем штампе казниће се строгим затвором најмање 3 месеца.

У оба случаја може суд осудити клеветника и на новчану казну.

Ако суд утврди да је клеветник с нарочитим планом ишао на то да уништи добро име или кредит оклеветаног лица, може осудити клеветника на робију до 5 година.

На казну губитка грађанске части осудиће суд клеветника и у случају осуде на строги затвор.

§ 295.

Клеветник се неће казнити само онда, ако је био у извињавајућој заблуди услед које је држао или могао држати да је истина оно што износи или проноси, или пошто се уверио у неистинитост тврђења, изјави пред надлежном влашћу да је то неистина. У овом ће случају суд издати оклеветаноме писмено сведочанство о томе, и може наредити да се о трошку клеветника објави.

§ 296.

Ко критикује научна, вештачка и занатска дела или учини какво изјашњење ради извршења какве дужности или права или одбрана каквог права или ради заштите оправданих интереса, или ко опомене или укори као старији свога млађег или учини службену доставу или као чиновник да своје ишљење о каквој ствари па при том кога увреди, казниће се због ове увреде само тада ако се из форме израза или околности под којима је увреда учињена утврди његова намера за вређање части извесног лица.

§ 297.

Ко увреди какво надлештво или политичко тело или чиновника или службеника државног, војног или грађанског или поротника, избраног судију, судију трговачког реда, сведока, вештака, тумача или преводиоца или у опште јавног службеника, или посланика народне, обласне, окружне или среске скупштине приликом званичног рада или у погледу званичног рада у опште, казниће се затвором најмање 2 месеца и новчано.

Ко оклевета иста тела или лица под означеним околностима, казниће се строгим затвором најмање 3 месеца и новчано. И овде има места примени § 294. одељак IV. и V.

§ 298.

Ако би које од наведених лица у § 297. при свом званичном раду, поступило противзаконо, и тиме дало повода за интересованом лицу да учини напред означено дело увреде или клевете, суд може учиниоцу ублажити казну у врсти и величини по слободној оцени (§ 59), а у случају увреде може увредиоца и сасвим од казне ослободити.

§ 299.

Ко увреди Краља, Наследника Престола или Краљевског намесника казниће се строгим затвором најмање 3 месеца.

Ко увреди ма кога члана Краљевског Дома или Народну Скупштину, казниће се строгим затвором најмање 2 месеца.

Ко клевета ова лица казниће се најмање 6 месеци строга затвора.

§ 300.

Ко увреди или оклевета владоаца, председника републике или намесника или кога члана владалачког дома, које стране државе, казниће се по § 299. ако су оваква дела извршена у тој држави према страном владоцу, намеснику и члановима Краљевског Дома, казне истим или сличним казнама.

§ 301.

Ко увреди страног посланика, опуномоћног министра, дипломатског агента или отправника послова који је акреди-

тован при двору Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца, казниће се строгим затвором или затвором и новчано.

Ко клевета једно од ових лица казниће се строгим затвором и новчано.

§ 302.

Ко учини увреду или клевету према умрлом лицу, казниће се по §§ 291.—301. Право на тужбу имају супруга, родитељи, деца и браћа или сестре умрлога.

§ 303.

Истинитост клевете може се доказивати:

Доказивање истинитости није допуштено:

- 1.) у случају §§ 299., 300. и 301. овог закона;
- 2.) ако би се имало доказивати какво кривично дело за које се извиђа и казни само по приватној тужби;
- 3.) ако је оклеветани за кривично дело, које је клеветник против њега изнео ослобођен одговорности извршном судском одлуком;

4.) ако се клевета односи на породични живот, изузимајући случај ако клевета садржи изношење какве кажњиве радње, или на приватан рад, ако тај нема везе са јавним радом дотичног лица или с каквим предузећем индустријским, трговачким или финансијским, који се обраћа на јавно поверење. У случајевима тачке 2. и 4. овог наређења, истинитост клевете може се доказивати по одобрењу оклеветаног.

Ако је код надлежне власти тражен кривични или дисциплински поступак због дела које је окривљени против неког наводио, то ће се до свршетка овог поступка да се оно не предузима одложити поступак по делу клевете (§ 74.)

§ 304.

Ако оптужени докаже истинитост свога тврђења неће се казнити као клеветник али може бити кажњен због увреде.

§ 305.

Кривични поступак због увреде и клевете предузима се:

- 1.) по приватној тужби у случају §§ 291.—297. изузев јавних службеника из § 297. и § 302. овог закона;
- 2.) у случају § 297. за јавне службенике по одобрењу предпостављене власти, ако они сами не поднесу приватну тужбу, а у § 299. по одобрењу Министра Правде;
- 3.) у случају §§ 300. и 301. по одобрењу Министра Правде услед тражења владе стране државе или њеног дипломатског заступника.

§ 306.

У свима случајевима осуде због увреде и клевете, суд ће доставити увређеном или оклеветаном лицу пресуду у верном препису о трошку осуђеног лица.

На захтев увређеног или оклеветаног лица, суд ће ако је дело учињено путем штампе, наредити да се о трошку осуђеног штампа пресуда у новинама у којима је учињено кривично дело, или ако ових нема у којим другим новинама.

ГЛАВА XXIX.

Кривична дела против имовине.

§ 307.

Под покретном ствари у смислу овога законика разуме се и електрична, парна и свака друга сила (енергија).

§ 308.

Ко узме туђу покретну ствар из туђег притежања у намери да је противузаконо присвоји, казниће се као крадљивац строгим затвором и губитком грађанске части. За покушај ће се казнити.

§ 309.

Ко је због крађе из § 308. два или више пута осуђен на казну строгог затвора казниће се у поновном случају робијом до 10 година.

Према оваквим осуђенима може суд, по своме нахођењу применити § 52.

§ 310.

Крадљивац (§ 308.) ће се казнити робијом до 10 година: ако је крађу извршио обијањем, проваљивањем, ускивањем, провлачењем или отварањем кључем затворених просторија;

ако су крађу извршила два или више лица заједно; ако је крађу ноћу извршио, или из простора и места, која припадају јавним установама или служе јавном саобраћају;

ако је при вршењу крађе имао при себи какво опасно оруђе ради напада или одбране;

ако је извршио крађу стоке, чија је вредност већа од 3.000 динара.

§ 311.

Ко је због крађе из § 310 два или више пута осуђен, казниће се у поновном случају робијом до 20 година.

§ 312.

Крадљивац живине, без обзира на вредност, време и начин извршења, казниће се строгим затвором до 3 године и губитком грађанске части.

За покушај ће се казнити.

§ 313.

Ко туђу покретну ствар, коју има у притежању или коју је нашао или која му је случајно дошла у притежање, противзаконо присвоји, казниће се као утајивач строгим затвором, поред кога суд ће изрећи и губитак грађанске части, а у лакшим случајевима затвором или новчано.

Кривични поступак се предузима по предлогу оштећеног.

§ 314.

Ако је утају извршио чиновник, стални или привремени, или званичник, или државни, обласни или самоуправни јавни службеник или служитељ при вршењу своје јавне дужности, или тотор, старатељ или васпитатељ у погледу поверене му имовине, казниће се робијом до 10 година.

Ако је вредност утајене имовине мања од 1.000 динара, утајач ће се казнити строгим затвором и губитком грађанске части.

§ 315.

Ако крадљивац у случају § 308. или утајач у случају § 313. поврати оштећеном пре осуде ствар или накнади њену вредност, суд ће му ублажити казну по слободној оцени, а може га од казне и ослободити.

§ 316.

Ако су крађу или утају учинили супрузи један према другом или претци према потомцима у правој линији, или потомци према претцима у правој линији, неће се казнити.

§ 317.

За крађе и утаје, које изврше претци према потомцима и потомци према претцима у споредној линији ако постоји заједница живота; за крађе и утаје према задругару, хранитељу, тотору и васпитачу, кривични поступак ће се предузимати само по приватној тужби.

За ове случајеве суд ће ублажити казну по слободној оцени или у особито лаким случајевима ослободити од казне.

Губитак грађанске части неће се изрицати.

Изузетно од § 308. за покушај се неће казнити.

§ 318.

Ко из нужде украде (§ 308.) или утаји (§ 313.) ствари од мале вредности, казниће се затвором до 6 месеци или новчано до 3.000 динара.

Исто тако казниће се и онај ко украде или утаји животне намирнице или предмете животне потребе од мале вредности ради непосредне потрошње или употребе за себе или своју породицу.

За покушај ће се казнити.

Кривични поступак се предузима по предлогу оштећенога.

У особито лаким случајевима суд може ослободити од казне.

И овде има места примени § 316.

§ 319.

Ко силом употребљеном против каквог лица или претњом истовремене опасности за живот или тело одузме коме какву покретну ствар, или ко учини на други који начин извесно лице неспособним да спречи ово одузимање, у намери да ствар противзаконито присвоји, казниће се као разбојник робијом до 10 година.

§ 320.

Као разбојник (§ 319.) казниће се и крадљивац који је на делу крађе ухваћен, у намери да украђену ствар задржи, употреби силу против каквог лица, или претњу истовремене опасности за чији живот или тело или на који други начин учини извесно лице неспособним да спречи повраћај одузете ствари.

§ 321.

Разбојник (§ 319.) ће се казнити робијом најмање 5 година, а може се и вечитом робијом казнити:

- 1.) ако је при разбојништву коме нанета тешка телесна повреда из §§ 176 и 177 овога закона;
- 2.) ако је разбојништво извршило више лица;
- 3.) ако је разбојништво извршено ноћу;
- 4.) ако је разбојништво извршено са свирепошћу (окрут-ношћу) или мучењем;
- 5.) ако је разбојник био наоружан каквим опасним оружјем или снабдевен експлозивима ради напада или одбране или уништаја лица и имовине.

§ 322.

Ко ради своје или другога неправедне имовинске користи претећи другоме каквим злом или учинивши га неспособним да се противи, принуди га да нешто учини или не учини на штету своје или туђе имовине, казниће се као изнудилац строгим затвором и новчано.

За покушај ће се казнити.

Поред затвора суд ће изрећи и губитак грађанске части.

§ 323.

Ко у циљу изнуде (§ 322.) прети другоме убиством, паљевином или поплавом или употреби какву силу против лица, казниће се робијом до 5 година.

§ 324.

Ко у циљу изнуде (§ 322.) саопшти коме да ће против њега или њему блиских лица предати штогод јавности што би њиховој части шкодило, и тиме га принуди да учини или не учини нешто на штету своје или туђе имовине, казниће се робијом до 5 година или строгим затвором и губитком грађанске части, а поред тога у оба случаја и новчано.

§ 325.

Ако изнудилац (§ 322.-324.) врши изнуде у виду заната или у продужењу према истој личности казниће се робијом до 15 година.

§ 326.

Ко се од земаљске власти одметне, у намери да сам или у друштву с другим чини каква кривична дела, казниће се због овог одметања (у хајдуке, зелени кадар или качаке) строгим затвором до 3 године.

Ако се одметник, пре него што је какво кривично дело извршио, својевољно преда власти, неће се казнити због овог самог одметања; или ако то уради тек на позив власти но пре оглашења за одметника казниће се строгим затвором до 6 месеци.

§ 327.

Ако оглашени одметник учини какво кривично дело, које се казни затвором, строгим затвором, заточењем или робијом до 10 година казниће се робијом до 20 година.

Ако оглашени одметник учини какво кривично дело, које се казни заточењем или робијом већом од 10 година, казниће се вечитом робијом.

Ако оглашени одметник учини какво кривично дело које се казни вечитом робијом или заточењем казниће се смрћу.

§ 328.

Ако се оглашени одметник преда власти својевољно, пошто је учинио какво кривично дело, то ће му се ова предаја узети у обзир при одмеравању казне као олакшава околност.

§ 329.

Ко ствари за које је могао држати да су прибављене кривичним делом, прикрива, прима их у залогу или у другом циљу, купује или помаже да се код другог протуре, казниће се затвором до 3. године или новчано до 10.000 динара.

Ко ово исто учини, а знао је или је морао држати, да су ствари прибављене кривичним делом, казниће се строгим затвором и новчано, а поред тога и губитком грађанске части.

Ко изврши дело из другог одељка овог наређења из користољубља или у виду заната казниће се робијом до 10 година и новчано.

§ 330.

Ко повреди или уништи туђу ствар, или је неупотребљивом учини, или ко одводи туђу електричну, парну или какву другу сличну силу (енергију) у намери, да другог оштети, казниће се затвором до 3 године или новчано до 10.000 дин.

За покушај ће се казнити.

Кривични поступак се врши по предлогу оштећеног; а по службеној дужности само ако је оштећено какво јавно добро.

Ако је учинилац проузроковао штету већу од 10.000 динара казниће се робијом до 5 година или строгим затвором.

§ 331.

Дужник који у намери да своје повериоцу нанесе штету, прода покретну залогу која је остала у његовом притежању, или који повреди, уништи или неупотребљивом учини покретну или непокретну залогу која је остала у његовом притежању; — дужник који у намери да своје повериоцу нанесе штету повреди своју ствар коју овај држи као ручну залогу или по праву задржања, или је уништи или неупотребљивом учини; као и сваки ко у намери да повериоцу или власнику извесног права нанесе штету, ствар која је службено узета у попис или стављена под забрану или стецишно поступање или која овоме служи за залогу или на којој он има право уживања, употреби или задржава, одузме из притежања овога, или је повреди, уништи или је неупотребљивом учини, казниће се затвором до 3 године или новчано 20.000 динара.

За покушај ће се казнити.

Кривични поступак се предузима по предлогу оштећеног.

§ 332.

Ко при каквом уговору уговори за себе или другог какву прекомерну имовинску корист, користећи се незгодним имовним стањем уговорача, његовим недовољним схватањем,

лакомисленошћу или заблудом о значају уговора, казниће се строгим затвором најмање месец дана и новчано.

За покушај ће се казнити.

§ 333.

Казном из § 332. казниће се и онај, ко знајући ово стање прибави преносом какву тражбину и њу даље на другог пренесе или сам тражи њено остварење.

За покушај ће се казнити.

Кривични поступак се предузима у случају §§ 332. и 333. по предлогу оштећеног.

§ 334.

Ако је уговорач (§ 332.) ишао на то да другог уговорача привредно упропасти или ако овакво уговарање врши у виду заната, казниће се робијом до 10 година и новчано.

§ 335.

Ко злонамерно и против свога уверења знатно оштети кредит другог или овај доведе у озбиљну опасност казниће се строгим затвором и новчано.

За покушај ће се казнити.

Кривични поступак предузима по предлогу оштећеног.

§ 336.

Ко се у виду заната коцка, казниће се новчано до 10.000 динара, а у поновном случају и строгим затвором до годину дана поред кога ће суд изрећи и губитак грађанске части.

Исто тако ће се казнити и онај ко мами свет на коцку.

Ко се иначе на јавном месту коцка казниће се новчано.

Ко се при коцкању послужи лажним картама или иначе каквом обманом ради личне добити казниће се робијом до 5 година и новчано.

Предмети коцке ће се одузети у корист фонда за подизање казнених завода.

§ 337.

Власници и закупници кафана, механа и других сличних јавних места, који допуштају коцку или играчима даје могућност за коцку, или их прикривају казниће се новчано.

У поновном случају може их суд осудити и на строги затвор до годину дана, а поред тога може им се одузети и право на држање радње трајно или за неко време, и наредити да се ова осуда о њиховом трошку објави у новинама.

§ 338.

Ко неовлашћено приређује лутрију лозова или ствари, казниће се новчано до 5.000 динара, а у поновном случају и затвором до 6 месеци.

Истом ће се казном казнити и онај ко неовлашћено држи стране лозове за себе или ради продаје.

У оба случаја одузеће се предмети кривичног дела.

§ 339.

Дужник који у намери да своје дугове не плати, привидно или стварно погорша своје имовно стање, па се над његовом имовином услед тога отвори стечај казниће се због лажног банкротства робијом до 10 година.

Ово погоршење имовног стања врши се тиме:

1.) што је дужник цело своје имање или неки део истог прикрио, привидно продао, бесплатно уступио, у бесцење продао или уништио;

2.) што је лажне уговоре о дугу закључио или неистините тражбине других признао;

3.) што је пропустио водити уредне књиге које су законом прописане или су по природи посла нужне или што је такве књиге прикрио, уништио или тако водио, да се из њих преглед његовог правног имовног стања не може сазнати;

4.) што је своју трговину и фирму без знања својих немирених поверилаца на друго пренео.

§ 340.

Стечајни дужник ће се казнити због простог банкротства строгим затвором и губитком грађанске части:

1.) ако је својим раскошним животом или прекомерним кућним трошковима постао презадужен;

2.) ако је своју трговину пренебрегао и неуредно потребне књиге водио;

3.) ако је пропустио правити годишњи биланс своје трговине;

4.) ако је нове дугове правно, пошто је из билансе видео, да његова имовина није довољна за измирење ни половине дугова;

5.) ако се упустио у берзанске и друге спекулације које не стоје у сразмери са његовим имовинским стањем.

§ 341.

Ко у интересу стечајног дужника прикрије имање или неки део имања дужниковог или ко се у интересу стечајног дужника, или да би себи или коме другоме прибавио какву противправну имовинску корист, обраћа у масу дужникову са лажним потраживањима, па успе да му се потраживање као истинито призна, казниће се строгим затвором до 3 године и новчано.

За покушај ће се казнити.

§ 342.

Стечајни дужник који је противно закону о стечају измирио поједине своје повериоце на штету других својих повериоца непосредном исплатом или на који други начин, казниће се строгим затвором до 2 године.

Кривични поступак се предузима по предлогу оштећеног.

§ 343.

Стечајни дужник који је обећао или дао какву корист, коме члану поверилачког одбора да гласа у његову корист или да од гласања изостане, као и такав поверилац који јт тога ради примио какву корист или обећање какве користие казниће се строгим затвором до 2 године.

За покушај ће се казнити.

§ 344.

Стечајни дужник који, да би дошао лакше до принудног поравнања, обмањује стечајни суд о своме имовном стању, нарочито лажним извешћем из књиговодства или билансом, казниће се строгим затвором до годину дана.

Истом ће се казном казнити и онај који предузме такву радњу код суда у корист стечајног дужника.

§ 345.

Одредбе §§ 339. до 344. односе се и на чланове Управног и Надзорног Одбора и Директоре, прокуристе и ликвидаторе акционарских друштава, као и на одговорне задругаре јавног и командитног друштва и друштва за почасна (појединачна) предузећа.

§ 346.

У свима случајевима §§ 339. 340. и 341. може суд казнити стечајног дужника трговца још и тиме, што ће му забранити самостално вођење трговине, а у случају § 345. изрећи забрану да буде члан управног или надзорног одбора, директор, прокурита или ликвидатор каквог акционарског друштва.

§ 347.

Ако се пре изречене пресуде за напред предвиђена кривична дела изјасне повериоци, да су у једним потраживањима измирени, било до дужника или кога другога у његову корист, делимиче или потпуно, то ће суд ово измирење узети у обзир при одмеравању казне, и у случају досуде робије исту смањити, ако је измирење делимично или заменити робију строгим затвором или затвором ако је измирење потпуно; а у случају досуде строгог затвора или затвора казну смањити ако је измирење делимично или од казне ослободити ако је измирење потпуно.

Од казне ће суд ослободити и у случају § 340. т. 5, ако је поверилац подстицао дужника на берзанске и друге спекулације да би осигурао исплату свога потраживања.

§ 348.

Све претходне одредбе о стечајном дужнику односе се и на онога дужника, над чијом имовином није отворен стечај због тога што није било имовине из које би се платили трошкови масе.

§ 349.

Ко у намери, да себи или другоме прибави какву противправну имовинску корист, лажним представљањем или прикривањем, или изопачењем чињеница, доведе кога у заблуду или га одржава у заблуди у којој се овај налази, и тиме га наведе да овај на штету свога имања или својих имовинских интереса или имања лица чији је пуномоћник, или њихових имовинских интереса, нешто учини или неучини, казниће се због преваре строгим затвором и новчано и губитком грађанске части.

Ако је ово учињено без намере прибављања имовинске користи, већ само у намери оштећења другог, учинилац ће се казнити затвором до 3 године и новчано.

§ 350.

При уговорима сматраће се да је превара учињена и учинилац ће се казнити по предходном наређењу у овим случајевима:

- 1.) ако је једна страна закључила уговор само као средство за превару и другу страну у имењу стварно оштетила;
- 2.) ако је на место уговореног предмета други предмет мање вредности или другог својства подметула или вредност уговореног умањила;
- 3.) ако је обманула другу страну о природи и битним особинама или о саставу и количини корисних делова какве робе;
- 4.) ако је обманула другу страну о врсти робе или њеном пореклу, под предпоставком, да је ознака врсте робе и њеног порекла која је роби лажно придавата, битни услов за продају.

§ 351.

Ко врши преваре у виду заната казниће се робијом до 10 година.

Исто тако ће се казнити за превару извршену при државним набавкама.

Одобрење, предлог, приватна тужба.

§ 352.

По § 349. казниће се и онај ко писма, кесе или пакете с новцима, који су званичним печатом запечаћени, с натписом њиховог садржаја, преда под пуном означеном вредношћу ма да зна да су исти отворени и новац из њих извађен-

§ 353.

Ко запали какву од ватре осигурану ствар или ко проузрокује да се потопи или разбије брод или какво друго саобраћајно средство које је осигурано или којег је товар осигуран, у намери да од осигурача добије осигурану суму, казниће се робијом до 10 година и новчано.

§ 354.

Одредбе §§ 315-317. примењују се и на дела преваре из § 349-353. овог закона.

§ 355.

Ко ради преваре у трговини или промету прави сурогате какве робе или роби придаје својства којих нема или овој смањује вредност казниће се затвором до годину дана или новчано.

За покушај ће се казнити.

Ко ово ради у виду заната казниће се обема казнама Судска пресуда ће се објавити, а роба одузети (§ 51)

§ 356.

Ко робу поменути у предњем наређењу пушта у саобраћај као праву и истиниту или је држи на продају, казниће се затвором до две године или новчано.

За покушај ће се казнити.

Ко ово ради у виду заната казниће се обема казнама Судска пресуда ће се објавити, а роба одузети.

Ко ово дело учини из нехата, казниће се само новчано

§ 357.

Ако вредност ствари прибављене преваром или вредност оштећене ствари не износи више од 100 динара, учинилац ових кривичних дела казниће се новчано до 3.000 динара.

Одредба § 354. важи и овде.

Кривични поступак се предузима по предлогу оштећеног.

§ 358.

Ко лукавим измишљањем, преварним наводима, сумњицењем или другим нечасним средствима против каквог про-

давца одвраћа у трговини или промету купце од намераване куповине робе код тога продавца, казниће се затвором до годину дана или новчано.

Кривични поступак се предузима по приватној тужби.

§ 559.

Ко какву фабричну или трговачку тајну, коју је сазнао у служби изда другом, казниће се новчано до 10.000 динара или затвором до годину дана.

Истом ће се казном казнити и онај ко, сазнавши ту тајну, исту употреби у своју или туђу корист.

Кривични поступак се предузима по приватној тужби.

§ 360.

Ко, заступајући имовне интересе извесног лица или старајући се о његовом имању, не испуни своју дужност, у намери да оштети дотично лице или злоупотреби дата му овлашћења казниће се због ове злоупотребе поверења затвором до 3 године.

Ако ово изврши у намери да тиме прибави себи или коме другом какву имовинску корист, казниће се строгим затвором најмање 3 месеца и новчано.

Кривични поступак се предузима по предлогу оштећеног.

§ 361.

Ако су ово дело извршили предци према потомцима или потомци према предцима у правој линији или један сунруг према другом, може суд казну ублажити према слободној оцени, или у особито лаким случајима сасвим ослободити од казне.

§ 362.

Ако је кривично дело из § 360. извршио јавни правозаступник или државни чиновник у својству јавног правозаступника, казниће се строгим затвором, а у особито тешким случајевима робијом до 5 година и новчано у оба случаја.

§ 363.

Ко као јавни правозаступник наплати недуговане суме на име такса и трошкова од лица чије послове обавља, казниће се затвором до годину дана или новчано до 5.000 динара.

Исто ће се тако казнити јавни бележник и сваки други правни опуномоћник који у виду заната обавља туђе правне послове, ако наплати веће таксе и трошкове него што је прописано.

§ 364.

Ко у намери да себи или другоме прибави какву имовинску корист, искористивши оскудицу искуства каквог лица у берзанским пословима или његову лакомисленост, наведе га да се упусти у трговину са хартијама од вредности или робом на берзи, ма да зна или мора држати да такви послови стоје у очигледној несразмери са имовином наведенога, казниће се затвором до годину дана и новчано.

Ако учинилац накнади штету произведену својом радњом, суд ће му ублажити казну по слободној оцени, а у особито лаким случајевима може га ослободити од казне.

§ 365.

Ко јавно растура неистините вести у циљу да подстрекне друге, на куповину или продају хартија од вредности, казниће се строгим затвором и новчано.

§ 366.

Ко у виду заната обавља предсказивања судбине, тумачења снова, гледање у карте или на који други начин, користећи се празноверицом, обмањује другог и тиме ствара себи доходак за живот, казниће се затвором до шест месеци или новчано до 3.000 динара.

§ 367.

Ко при јавној продаји одвраћа кога од надметања обећањем или давањем какве користи, казниће се новчано до 10.000 динара.

§ 368.

Јавни зајмодавци, који се неовлашћено служе примљеном залогом, казниће се новчано до 10.000 динара

Кривични поступак се предузима по приватној тужби.

§ 369.

Новчано до 20.000 динара казниће се јавни зајмодавци:

1.) кад не воде или неуредно воде прописане књиге о примљеним залогома;

2.) Кад на захтев власти не покажу ове књиге залог, или кад даду власти какво нетачно или лажно извешће о залогома.

§ 370.

Чиовник или у опште јавни службеник, који се послужи новцем, хартијама од вредности или стварима која су му по служби поверене, или који их да другом лицу ради послуге, казниће се строгим затвором до годину дана.

§ 371.

Ко судским путем тражи обезбеђење или наплату дуга за који зна да му је делом или цео измирен, казниће се затвором до 2 године и новчано до 10.000 динара.

§ 372.

Ко од лица које нема 14 година без знања његових родитеља или старалаца купи штогод или му прода или у промену узме и тиме га оштети, казниће се новчано до 10.000 динара.

§ 373.

Ко у случајима где је цену извесне ствари или накнаду за извештан посао власт утврдила, наплати или тражи више него што је одређено, казниће се новчано до 10.000 динара.

Исто тако казниће се млинар који узме више ујама (ушура) него што му припада.

§ 374.

Ко самовласно себи прибавља какво своје право казниће се затвором до 6 месеци или новчано до 3.000 динара.

ГЛАВА XXX.

Кривична дела против службене дужности.

§ 375.

Чиновник, који захтева или прими какав поклон или другу какву корист, као и који захтева или прими обећање поклона или какве користи, па да изврши или не изврши какву службену радњу коју би и без тога имао да изврши или не изврши, казниће се строгим затвором.

Чиновник, који по свршеној таквој радњи или нерадњи прими поклон који пре тога нити му је био обећан нити га је захтевао, казниће се затвором,

§ 376.

Чиновник, који учини што је у првом одељку § 375. речено, па изврши какву службену радњу коју по закону не би смео извршити, или да не изврши службену радњу коју би по закону морао извршити, казниће се робијом или заточењем до 5 година.

§ 377.

Судија, поротник или изабрани судија, који у извиђају или суђењу у намери да интересованом лицу користи или да га оштети погази закон казниће се заточењем до 5 година или затвором.

§ 378.

Судија, поротник или изабрани судија, који за какву судијску радњу коју је извршио, поклон или другу коју корист прими, захтева или пристане на дано му обећање тога, казниће се робијом до 5 година.

Ако ово учини за судијску радњу коју ће имати после тога да изврши, казниће се робијом до 10 година.

У оба случаја казниће се робијом до 15 година, ако је судијска радња, коју је извршио или имао извршити, по себи таква да представља гажење закона.

§ 379.

Новац или ствари, које би чиновник, судија или поротник на овакав начин добио, одузеће се у корист Фонда за подизање завода (§ 39).

§ 380.

Чиновник, који за своју корист наплати од некога, ма у којем виду, нешто што овај није дужан платити или више него што је дужан, као и који при исплати из државне касе или при предаји каквих ствари у своју корист мање исплати или преда, казниће се строгим затвором.

§ 381.

Чиновник, који у кривичном или грађанском поступку изнуди какав исказ, казниће се затвором.

§ 382.

Чиновник, који некога незаконито лиши слободе, или га дуже него што закон допушта држи лишења слободе, или га незаконито протера, казниће се затвором до 3 године.

Чиновник, који ово учини из нехата, казниће се затвором до 3 месеца или новчано до 1.000 динара.

§ 383.

Чиновник, који изврши или нареди извршење пресуде која није извршеном постала, а није случај извршења који би закон изузетно допуштао код пресуда које још немају извршну снагу, казниће се затвором до 3 године.

Чиновник, који ово учини из нехата казниће се затвором до 3 месеца или новчано до 1.000 динара.

§ 384.

Чиновник који, да би кога сачувао од казне којом му се прети, пропусти да учини што би по закону био дужан учинити казниће се затвором до 2 године,

Чиновник, који не изврши правно снажно изречену казну или у место ове изврши мању или лакшу казну или пусти осуђеника да побегне из места, где се налази на издржању казне лишења слободе казниће се затвором.

Чиновник, који ово учини из нехата казниће се затвором до 3 месеца или новчано до 1.000 динара.

§ 385.

Чувар или спроводник, који лице лишено слободе пусти да побегне казниће се робијом до 5 година.

Ако ово учини из нехата казниће се затвором до 2 год.

§ 386.

Чиновник, који злоупотребом своје службе или положаја некога принуди да нешто учини или неучини, или да нешто претрпи чиме се ма какво његово право вређа казниће се затвором до годину дана или новчано до 5.000 динара.

Кривични поступак се предузима по предлогу оштећеног.

§ 387.

Чиновник, који противно закону изврши претрес стана или лица, или који противно закона одузме преписку или друге ствари претресом нађене, казниће се затвором до 2 год.

Кривични поступак се предузима по предлогу оштећеног.

§ 388.

Чиновник, који у какав службени акт, протокол или исправу стави штогод неистинито, или прећути какву истиниту чињеницу, или овери својим потписом или службеним жигом акт, протокол или исправу са неистинитом садржином, казниће се строгим затвором или затвором.

Ако чиновник ово учини у намери да себи или другој прибави какву корист или да другога оштети, казниће се робијом до 10 година.

§ 389.

Чиновник, који без допуштења надлежне власти, саопшти коме штогод што је као тајну у служби својој сазнао, казниће се затвором до 3 године.

Исто тако казниће се и онај ко то учини по изласку из службе.

§ 390.

Поштански чиновник казниће се затвором:

1.) ако без наредбе надлежне власти отвори пошти предано писмо или пошиљку;

2.) ако писмо или пошиљку уништи, прикрије или је не преда ономе коме је упућена;

3.) ако саопшти коме садржину, коју је из отвореног писма сазнао.

Овако ће се казнити и онај поштански чиновник, који допусти да ко други учини које од ових дела.

§ 391.

Телеграфски чиновник, који у телеграму предатом ради отправљања, што изостави, измени или ода, или телеграм никако не одправи или не преда ономе коме је упућен, као и ако садржину телеграма саопшти другоме, казниће се затвором.

§ 392.

Телефонски чиновник, који допусти да и други који није добио везу да говори слуша разговор на телефону, или који другоме саопшти разговор, казниће се до 3 месеца затвора или новчано до 1.000 динара.

§ 393.

Пропис § 119. важи и овде за питање ко се има у смислу прописа ове главе узети као чиновник.

ГЛАВА XXXI.

Кривична дела свештеника против службене дужности.

§ 394.

Свештеник, који венча лица, између којих брак по закону није допуштен, казниће се затвором или новчано.

Ако се законска сметња браку уклони и брак остане на снази, свештеник ће се казнити новчано до 5.000 динара, али га суд може од казне ослободити (§ 28.)

§ 395.

Свештеник, који случај рођења, венчања или смрти не уведе у књигу за то прописану казниће се затвором до 2 године или новчано до 10.000 динара.

§ 396.

Казниће се робијом или заточењем до 10 година свештеник:

1.) који што преиначи у протоколима рођења, венчања или умрлих:

2.) који у наведене протоколе што лажно уведе;

- 3.) који изда лажан извод или уверење из тих протокола;
- 4.) који уништи или прикрије који од ових протокола или који лист из којег од тих протокола.

§ 397.

Свештеник, који на позив некога лица без оправданог разлога не изврши какав обред или ма коју радњу која му у дужност спада, казниће се затвором до годину дана или новчано до 5.000 динара.

Свештеник, који за извршење каквог обреда нарочито захтева и наплати, више него што му припада, казниће се, по тужби онога од кога је то наплатио, затвором до 6 месеци или новчано до 3.000 динара.

§ 398.

Верски представник, који за партијске сврхе употреби своју духовну власт преко верских богомоља или преко написа верског карактера или иначе при вршењу званичне дужности, казниће се затвором.

КРАТКО ОБЈАШЊЕЊЕ

ПРОЈЕКТА КАЗНЕНОГ ЗАКОНИКА ЗА КРАЉЕВИНУ СРБА, ХРВАТА И СЛОВЕНАЦА ОД 1922. ГОДИНЕ.

А.

ИСТОРИЈА ПОСТАНКА ПРОЈЕКТА КАЗНЕНОГ ЗАКОНИКА ЗА КРАЉЕВИНУ СРБА, ХРВАТА И СЛОВЕНАЦА.

Израда пројекта Казненог Законика за Краљевину Срба, Хрвата и Словенаца је продужење рада на пројекту Казненог Законика за Краљевину Србију. Овај пројекат с мотивима био је објављен 1910. године, а 1911. била је готова прерада истога од стране „шире комисије“.

Решењем Мин Правде (Марка Трифковића) Бр. 12.487. од 1. августа 1919. одређена је била „ужа комисија“ за изједначење кривичног законодавства. Према извештају законодавног одељења Бр. 22.820. од 23. јуна 1920. ова комисија није била још предузела поверени јој посао. Како је пак Уредбом о уређењу Министарства Правде од 14. децембра 1919. год. Бр. 26.241. (Министар г. Коста Тимотијевић) основан при истоме Стални Законодавни Савет, израда кривичног законодавства била је поверена кривично-правном одсеку Савета. Чланови су овог одсека: г. г. Марко С. Ђуричић, председник Државног Савета, сада адвокат; Михаило П. Јовановић, председник Касационог Суда у Београду; Д-р Јосип Шиловић, професор Универзитета у Загребу; Д-р Божидар Марковић, професор Универзитета у Београду; Д-р Метод Доленц, професор Универзитета у Љубљани; Д-р Тома Живановић, професор Универзитета у Београду; Д-р Стипан Посиловић, бив. председник Стола Седморице у Загребу; Д-р Душан М. Суботић, судија Касационог Суда у Београду; Д-р Милутин Миљковић, професор Правног Факултета († 1922.); Д-р Никола Огорелица, сада подпредседник Стола Седморице у Загребу. Доцније је, решењем Министра Правде Бр. 27.654. од 30. јула, 1920., одсеку био придодат за рад на пројекту Казненог Законика г. Д-р Михаило Чубински, професор из Петрограда.

У своје акту од 28. јуна 1920. кривично-правни одсек је предложио Министру Правде, да се ради што брже унификације казненог законодавства у Краљевини узме за основу, не пројекат Казненог Законика за Краљевину Србију од 1910 одн. 1911 године, већ србијански Казнени Законик (и хрватски Кривични Поступак), тако да би се он имао прерадити према садашњем стању науке и према садашњим потребама. Министар је био мишљења, да треба узети за основу поминути пројекат, те је у том смислу донео решење Бр. 27.654 од 30. јула, 1920. године.

Кривично-правни одсек је на својој седници од 1. октобра 1920. решио, да предпројекат имају израдити чланови одсека из Београда, и да се после он претресе ради израде дефинитивног пројекта одсековог у пуним седницама. Но Министар је својим актом Бр. 48.280 од 8. децембра 1920. год. препоручио одсеку, да питање о томе ко ће радити основу реши у пуној седници, где ће бити и чланови одсека ван Београда. Тога ради су позвани били у Београд за 17. јануар, 1921. год. сви чланови одсека. На овој седници је одсек решио по предлогу свога члана г. Д-р Јосипа Шиловића, професора Универзитета у Загребу, да предпројекат Казненог Законика (као и Законика о Кривичном Судском Поступку) израде само чланови одсека из Београда „због нужности, да се редактори често састају у циљу измене мисли и довођења у склад својих посебних радова,“ и да се после претресе у пуним седницама одсека. Одсек је на истој седници израду предпројекта поверио четворици својих чланова, и то: општи део Д-р Томи Живановићу, а посебни део Марку Ђуричићу, Михаилу Јовановићу и Д-р Душану Суботићу, који су међусобно поделили израду законских текстова по партијама, и одредио је и д-р Чубинског, да учествује у изради општег дела предпројекта. „Но да би пројекат био, вели се у одсековом извештају, дело свију чланова одсека, нарочито оних из Хрватске и Словеначке, одлучено је такође по предлогу г. Шиловића, да се сви чланови одсека састају у Београду три последња дана сваког месеца ради претреса израђених делова“.

Одсек се је по поменутој својој одлуци састајао у Београду крајем фебруара, марта и априла 1921. и том је приликом претресао начелнија питања, које су редактори пројекта истицали ради решења. Како је општи део био готов за претрес, одсек је на трећем састанку, на последњој седници од 3. маја, одлучио, да се идући састанак одржи у Загребу ради претреса општег дела и да седнице овог састанка почну 23. маја 1921. год. Седнице су држане у Загребу свакодневно. Завршене су 28. маја, и тога је дана одсек упутио Министру Правде готов општи део пројекта Казненог Законика.

Посебни део пројекта је претресан на два састанка. Први је, према решењу Министра Правде Бр. 45.071 од 7. октобра, 1921. год., одржан у Београду и почео је 24. октобра. Други је, према решењу Мин. Правде Бр. 55.058 од 15. новембра 1921. год., одржан такође у Београду и почео је 10. децембра. Први је састанак завршен 29. октобра, а други 17. децембра. Актом од 17. децембра одсек је упутио г. Мин. Правде (Марко Ђуричић) и посебни део пројекта Казненог Законика, са извештајем, да је тиме завршио поверени му посао састава пројекта Казненог Законика за Краљевину Срба, Хрвата и Словенаца.

Према решењу Мин. Правде (Д-р Лазар Марковић) Бр. 19.170 од 12. априла 1922. поверено је редакторима пројекта, да израде кратко објашњење истога. Објашњење за општи део и кратку историју постања пројекта израдио је Д-р Т. Живановић, а објашњења за посебни део израдили су: Д-р Душан М. Суботић за гл. XIV, XVII, XXVIII и XXIX, Михаило П. Јовановић за гл. XV, XVIII, XXV, XXVI, XXVII, XXX и XXXI и Марко Ђуричић за гл. XVI, XIX, XX, XXI, XXII, XXIII и XXIV.

Према поменутом решењу ово кратко објашњење „има више да буде као предговор пројекту“, те је од редактора тако и израђено. „Оно треба, вели се у решењу, да буде израђено концизно и да се у њему објасне главна начела, на којима је пројекат рађен, које се нове институције казненог законодавства заводе, на који су начин решена крупнија спорна питања у науци, и т. д.“ Опширнији мотиви могу се наћи у књизи „Пројекат и мотиви Казненог Законика за Краљевину Србију“, службено издање Министарства Правде (Београд, 1910. стр. 1—747), у колико су одредбе овог пројекта задржане.

Пројекат с овим објашњењем објављује се на основу решења Бр. 17840 од 7. априла 1922. да би пре дефинитивне редакције истога од стране једне уже комисије био што приступачнији за јавно претресање.

Б.

ОПШТИ ДЕО КАЗНЕНОГ ЗАКОНИКА.

Према решењу кривично-правног одсека Сталног Законодавног Савета од 17. јануара 1921. год. Д-р Тома Живановић имао је да преради и допуни према савременом стању кривично-правне науке и према савременим потребама пројекат од 1910. одн. 1911 године у његовом општем делу. Живановић је у ствари био израдио нов пројекат Општег Дела, и ако је водио рачуна о пројекту од 1910. одн. 1911. год. што је више било могуће. Зато је на првој седници одсека на састанку у Загребу, 20. маја 1921., на коме се је имао претресати општи део пројекта, било одлучено, да се оба пројекта општег дела узму у претрес, и то, сходно решењу Министра Правде, онај од 1910. одн. од 1911. год.

за полазну тачку, а Живановићев за допуну. Уједно је било одлучено, да се при претресу узимају у обзир и примедбе за општи део, које је по ранијем овлашћењу одсека израдио Д-р Чубински. Општи део пројекта, израђен од кривично-правног одсека на поменутом састанку, појављује се на тај начин као резултат комбиновања одредаба оба пројекта и измена и допуна које је израдио Чубински, и које су при претресу на седницама изнете од осталих чланова одсека.

Општи део пројекта има више крупнијих начелних особености, које га одликују према кривичним законима постојећим у овој или оној покрајини наше државе. Оне су у њ унете у наслону на садашње стање кривично-правне науке као и на реформе у области кривично-правних мера за сузбијање криминалитета. У следећем излагању биће изнете прво те особености као најкарактеристичније одлике пројектованог општег дела. Затим ће се прећи на излагање, по реду глава, важнијих одредаба, наглашујући и мотивишући у општим потезима карактеристичније особености њихове садржине.

I.

1. Пројекат се одликује пре свега особенешћу своје *системашике*. На име у пројекту од 1910. после уводних одредаба садржаних у гл. I. прешло се је одмах на излагање казни, у гл. II., а тек после тога на излагање „погодаба кажњивости“ (т. ј. кривичног дела и кривца), у гл. III. Исто је тако поступљено и у пројекту од 1911. с том разликом, што су у гл. II. унете поред казни и *мере безбедности*, и што је гл. III. добила наслов „*кривично дело и кривац*“ место „погодбе кажњивости“. У пројекту се међутим одмах после гл. I. о уводним одредбама прелази у гл. II. на *кривично дело и кривца*, затим у гл. III. на покушај, у гл. IV. на саучешће, па тек је гл. V. посвећена *казнама* и гл. VI. *мерама безбедности*.

У пројекту је овако поступљено с обзиром на то, што су кривично дело и кривац две претпоставке за казну, те је логично да излагање о њима треба да претходи излагању о казнама и мерама безбедности. Тако је у осталом поступљено у свима пројектима, супротно постојећим казним законима. Тако се у гл. I. италијанског пројекта од 1921. год. (после „уводних одредаба“) говори о *кривичном делу* („il delitto“), у гл. II. о *кривцу* (il delinquente), па се тек у гл. III. говори о „санкцијама“ („le sanzioni“). Општи део италијанског пројекта је дакле подељен у *три* главе, у којима се *логичким* редом излажу *три* основна кривично-правна појма.

2. Пројекат се затим одликује *обимом* кривичних дела, која излаже, и *деобом* истих.

¹⁰ У пројектима од 1910. и 1911. била су предвиђена сва кривична дела, о којима се обично говори у постојећим ка-

зним законима. Они су само били одбацили деобу истих на злочине, преступе и иступе и усвојили *двојну* деобу италијанског казног законика у злочине и преступе. Обухваћени су били на име у њима као *злочини* сви злочини и готово сви преступи садашње тројне деобе, а као *преступи* данашњи иступе са неким од данашњих преступа.

У пројекту се међутим, по угледу на неке стране кривичне законике, не излажу *иступи*, већ само злочини и преступи, где су обухваћени као преступи и неки од садашњих иступа. *Иступи* су остаљени за засебан законик.

²⁰ Што се тиче *деобе* кривичних дела у пројекту прихваћених, она су, сходно деоби садашњег законодавства, подељена у *злочине* и *преступе* према врсти и величини казне, која је у закону прописана. То је учињено у § 1. пројекта.

3. У погледу *казни* пројекат има три особености установљене ради што савршеније *индивидуализације* казне:

¹⁰ На име пре свега у погледу казни *лишења слободе* установљене су *паралелне* казне ради омогућења индивидуализације ових казни, т. ј. уводе се *два напоредна реда* казни лишења слободе, један *строжији* за кривце злог карактера или с нечасним побудама, други *блажији* за остале кривце. Те паралелне казне су: (1.) *робија* (§ 33.) и *заточење* (§ 34.), (2.) *строг затвор* (§ 35.) и *затвор* (§ 35.)

Суштина ових двеју група казни у погледу њиховог паралелизма изнета је у § 60. Ту се вели да се у случајевима, где закон допушта избор између робије и заточења или између строгог затвора и затвора, робија и строг затвор имају досудити онда, „кад је дело потекло из *нечасних* побуда, или ако оно показује зао карактер учиниоцев.“ Из овога пак следује, да су у случајевима, где ове казне нису у закону прописане алтернативно, већ само једна или само друга, робија и строг затвор прописани за кривична дела, за чијег извршиоца се узима да дела из нечасних побуда, онда је злог карактера.

²⁰ Затим је у погледу казни лишења слободе прописано, да се *извршење* ових казни има *прилагођавати особености* кривца, да се дакле и *извршење* истих има *индивидуализирати*. То је предвиђено у § 36. алинеја 1., где се вели за поменуте казне, да се оне „извршују одвојено према врсти и трајању казне, према полу и добу и према особености осуђеног лица“.

³⁰ И у погледу *новчане* казне је у пројекту омогућено *индивидуализирање*. На име није одређен максимум ове казне, већ се при одмеравању исте има према § 39. узимати „*нарочито*“ у обзир „*имовно стање* осуђеног, као и остале животне прилике“. Усвојен је дакле у пројекту у циљу индивидуализирања новчане казне принцип *сразмерности* исте.

Затим је, опет да би санкција одговарала особености кривца, прописано у § 42., да суд може поред прописане *робије и строгог затвора*, дакле поред *строжијих* врсти казне лишења слободе, осудити кривца и на повчану казну до 250.000 динара, ако је дело из *кориснољубља* извршено.

4. Најзначајнија особеност пројекта је увођење, поред казни, *мера безбедности*.

У пројекту од 1910. године биле су предвиђене, и то у гл. III. („о погодбама књижевности“), само две такве мере, једна против неурачунљивих и криваца са смањеном урачунљивошћу (§ 47.), друга против малолетника (§§ 48-50.). У пројекту од 1911. су биле предвиђене, и то систематски у гл. II. (о казнама и мерама безбедности) под б., све мере безбедности сем мере безбедности против скитница, просјака и блудника.

У пројекту су међутим предвиђене мере безбедности у потпуности, као што је то учињено и у другим, страним пројектима. Оне су предмет гл. VI. (§§ 52-56.). Њима је циљ искључиво *поправка и лечење* извршилаца кривичних дела, подобних или неподобних за урачунљивост. Зато оне не мора да буду сразмерне по свом трајању тежини дела и виности као казна, те се тако појављују као нужна допуна казнама у борби против криминалитета.

1⁰ У пројекту су предвиђене следеће мере безбедности: (1) задржавање опасних повратника у заводу по издржању казне, и то у нарочитим заводима или у нарочитим одељењима казних завода (§ 52), (2) задржавање у заводу за рад повратника, који су у скитничењу, просјачењу или блудничењу извршили које кривично дело (§ 53.), (3) задржавање у заводу за лечење или чување извршилаца кривичних дела, који су неподобни за урачунљивост (§ 54.), (4) забрана посезивања крчме извршиоцима кривичних дела у пијанству (§ 55 ал. 1) и (5) задржавање у заводу за пијанице извршилаца кривичних дела пијаница (§ 55 ал. 2).

2⁰ У погледу трајања мера безбедности оне су све сем једне према пројекту *времене*. Али је време трајања истих тако одређено да се може с највећом вероватноћом очекивати, да ће се задржани у том року поправити односно излечити. Допуштење неограниченог држања у заводу могло би довести у опасност личну слободу од самовоље власти. Преко тога се разлога морало и могло прећи једино у погледу неурачунљивих и смањено урачунљивих с обзиром на то, што се стручњачко утврђење њиховог исцелења може с далеко већом поузданошћу извршити. Зато време задржавања у заводу за лечење ових лица није у пројекту одређено (§ 57.).

3⁰ У погледу *времена извршења* мера безбедности у случајевима, кад је извршилац кривичног дела осуђен на коју

казну лишења слободе поред упућења у завод за меру безбедности, у пројекту је с обзиром на разлику између казне и мере безбедности у погледу њиховог циља усвојен *сукцесивни* систем, т. ј. систем извршења мере безбедности *по* издржању казне. Изузетак је учињен једино за задржавање у заводу за лечење или чување смањено урачунљивих (§ 54.). За ову је меру прописано, да ће се дотично лице прво упутити у завод за лечење или чување с тим, да мусе време ту проведено урачуна у време издржања казне, и да се тек по отпуштењу из поменутог завода има упутити у казни завод, ако у том тренутку већ није протекло време досуђене казне. Овако је прописано с обзиром на то, што је циљ казне у погледу ових лица скоро истоветан с циљем мере безбедности.

4⁰ Правни основ за изрицање мера безбедности је *стање опасности* по друштво (*état dangereux*). Само се дакле против оних извршилаца кривичних дела могу досудити мере безбедности, који се појављују као опасни за друштво услед склоности ка вршењу кривичних дела. Ово обележје суштине мера безбедности је у свим §§-има гл. VI. наглашено.

5. У погледу *одмеравања* казни пројект се одликује тежњом, да се створи што већа могућност за индивидуализирање казне и да се суду тога ради оставе што слободније руке у одмеравању, како би се циљ казне могао што боље постићи.

То се види пре свега из § 57. Ту је наглашено, да се казна одмерава кривцу „према степену његове кривичне одговорности,“ и одмах се набрајају примера ради поред околности објективне и околности субјективне природе, на основу којих ће суд нарочито имати да одмерава степен кривичне одговорности. Затим се то огледа и у томе, што се у § 58. суд не везује за одређени број олакшавних околности, на основу којих има ублажити казну, т. ј. претворити је у блажију врсту односно спустити је испод посебног минимума, већ је довољно да он нађе, да има једна или више околности, због којих се казна треба да ублажи. Најзад то се види и из тога што има случајева, где закон овлашћује суд да казну ублажи по *својој слободној оцени*, и за те се случајеве у § 59. прописује, да суд није тада везан ни за врсту ни за меру казне, која је за кривично дело прописана.

6. Значајна одлика пројекта је и усвајање поред мера безбедности *условне осуде* (гл. X. §§ 69-72.) и *рехабилитације* или *повраћаја права* (пл. XIII. § 85.), установа намењених подстицању осуђеника на поправку, стављајући им у изглед као награду, прва ослобођење од досуђене казне, друга повраћај права пресудом изгубљених.

1⁰ *Условна осуда* је умесна само код осуда на блажију и мању казну. На име само се тада може са извесном поуз-

даношћу очекивати њено горе поменуто дејство, ако дотични није *особито опасан* за друштво, а то неће бити случај код тежих осуда. Зато се у пројекту (§ 69.) условна осуда допушта само код осуда на строги затвор до шест месеци, на затвор до једне године или на новчану казну. Зато се такође прописује у § 69. ал. 2. да суд при решавању о доношењу условне осуде треба нарочито да узме у обзир доба, ранији живот и владање осуђеног, незнатност извршеног дела, олакшавне околности, под којима је извршено, као и то да ли је осуђеник пред судом потпуно и искрено признао своје дело, и да ли је накнадио повређеном трошкове и причињену штету или се бар искрено изјаснио, да ће их накнадити. Из истог разлога је у § 69. ал. 1. прописано и то, да време одлагања извршења казне, време „кушње“, не сме бити краће од две ни дуже од пет година код злочина, а код престапа краће од једне ни дуже од две године.

Да би се повређеном прибавила нека накнада за условно осуђење кривца и уједно да би кривац што очевидније и делом показао своје старање да се поправи, прописано је у § 69. ал. 3., да за одлагање извршења казне може суд поставити услов, да осуђеник накнади учињену и пресудом утврђену штету у року, који ће се утврдити пресудом, и који не може бити дужи од једне године.

2^о У гл. XIII. посвећеној *повраћају права (рехабилитацији)* предвиђена је само *судска* рехабилитација, т. ј. повраћај изгубљених права *судском одлуком*.

У § 85. предвиђени су следећи случајеви судске рехабилитације: (1) повраћај грађанске части, права на државну или какву другу јавну службу и права на упражњавање каквог позива или заната, (2) поништај осуде са свима њеним законским последицама за будућност, (3) поништај осуде са свима њеним законским последицама од самог почетка у погледу малолетника. Услови за доношење судске одлуке о повраћају права су у сва три случаја: (1) да је главна казна издржана, застарела или опроштена, (2) да је од тога дана протекло време одређено у § 85., (3) да се је кривац за то време добро владао, (4) да је платио оштету, и (5) да рехабилитацију заслужије. То одговара разлогу ове установе.

Но у пројекту је предвиђена и законска рехабилитација, т. ј. повраћај права по самом закону, без судске одлуке. Она наступа по § 72. пројекта у случају *условне осуде*, кад протече време кушње, за које је извршење казне одгођено, а суд не нареди њено извршење. Сматраће се тада, вели се, као да осуђеник није ни осуђен на казну. Пресуда се дакле код ове рехабилитације сматра као поништена *од самог почетка*.

II.

1. Уводне одредбе (гл. I. §§ 1—12).

1^о Важење казних закона у погледу времена одређено је у § 3. пројекта, и ту је уједно одређено и важење ових закона у погледу *мера безбедности*. Усвојен је из разлога правичности принцип, да казени закони имају *повратну* силу само онда, ако су блажији. Но у погледу мера безбедности имају према § 3. увек повратну силу, па ма се кривац осудио по старом казном закону. Овако је прописано с обзиром на то, што је мерама безбедности искључиви циљ заштита од опасних криваца, а претпоставка је да нов закон савршеније одређује те мере.

2^о О важењу казног закона у погледу места говори се у §§ 4—8. У § 4. је примљен као основица *територијални* принцип. У §§ 5—8 овај је принцип допуњен принципима *персоналним*, *реалним* и *универзалним*, тако да се даје кривично-правна заштита сопственим правним добрима потпуно, а страним и међународним у неколико.

3^о У § 11. поред принципа издавања својих држављана примљен је и принцип издавања страних држављана због *полицијских* кривичних дела, не чинећи разлику између правих и неправих. Тиме се озакоњава у своме опште примљеном обиму и један од принципа садржаних у свим међународним уговорима о издавању криваца.

2. Кривично дело и учинилац (кривац) (гл. II. §§ 13—26).

1^о Примљено је у § 13. као принцип односно умишљајног и нехатног извршења кривичних дела, да се за нехатно извршење казни само онда, кад је то у закону изрично прописано, и да се доследно, ако у закону није друкчије прописано, казни само за умишљајно извршење. Овако је прописано зато, што се за нехатно извршење казни за разлику од умишљајног само код неких кривичних дела, изузетно дакле, те је технички zgodно и потребно да се ту то нагласи, а излишно је, да се нужност умишљаја изрично наглашава, сем у колико је то потребно ради јасноће.

2^о У § 14. одређује се појам умишљаја и том приликом је решено у теорији спорно питање да ли постоји умишљај, кад је извршилац предвидео последицу само као могућу, питање дакле о т. зв. *евентуалном* умишљају (*dolus eventualis*). У пројекту се узима, да постоји умишљај у погледу те последице, ако је извршилац „усвојио њено наступање“, желео он исто или не. Примљена је дакле т. зв. *Франкова* формула.

3^о У § 18. примљено је гледиште, да се код кривичних дела *квалифицираних тежом последицом* (на пр. код лишења сло-

боде кфалифицираног тешком телесном повредом — § 233. ал. 2. прој.) за ову последицу одговара само онда, ако се она има приписати кривцу у *нехайш*. Узело се је дакле, да није правично, да се за исту одговара и онда, кад чак ни нехат у погледу ње не постоји.

4⁰ У § 19. се одређује појам *подобности* за урачунљивост (или краће урачунљивости), и. поред тога се изрично прима и одређује појам *смањене* подобности за урачунљивост.

У пројекту се ова подобност заснива на два душевним моћима: на моћи схватања (интелектуална моћ) и на моћи хотења (волунтаристичка моћ). На име према § 19. подобност за урачунљивост је подобност за схватање природе и значаја свога дела и за делање према томе схватању.

5⁰ У §§-има 20—26. садрже се одредбе о *малолетницима*. Они су подељени у три групе према узрасту с обзиром на резултате истраживања умног развијања малолетника: 1. малолетници од непуних *четрнаест* година („деца“), 2. малолетници од пуних *осамнаест* до непуних *осамнаест* година („*млађи* малолетници“), 3. малолетници од пуних *осамнаест* до непуне двадест и једне године (*старији* малолетници“). Први су кривично неодговорни, т. ј. у корист њихову је прописана апсолутна претпоставка неподобности за урачунљивост (§ 20.); други су кривично одговорни само онда, ако се докаже, да су с обзиром на своју умну развијеност могли да схвате природу и значај свога дела и према томе схватању да раде; за треће се као и за пунолетне претпоставља да су подобни за урачунљивост, али је у § 24. за њих прописано блажије кажњавање.

За децу и млађе малолетнике се у §§ 20., 21. и 22. предвиђа као *мера безбедности* упућивање у заводе за васпитање или у заводе за *поправљање*. У завод за васпитање се они имају упућивати, ако су „напуштени или морално покварени.“ У овај се завод има упућивати у место кажњења чак и напуштен или морално покварен *млађи* малолетник, који је подобан за урачунљивост. Но ако он није напуштен или морално покварен, већ је кривично дело извршио „из очевидне непромишљености или лакомислености,“ он се има *казниши укором*, ако је дело незнатније природе, а ако је дело теже природе, има се „отпустити на прокушење.“ Млађи малолетници се дакле скоро сасвим изједначују с децом. Хтело се је избећи рђаво дејствовање кажњења на њихово морално развиће, које потиче отуда, што, једном кажњени, остају увек жигосани као кривци, као и од кварења у моралном погледу у казним заводима. Ова тежња је наглашена изрично у § 23. где се вели, да се млађи малолетник, против којег су оне мере (§ 22.) одређене, сматра „непорочним.“

6⁰ У § 25. се говори о *нужној одбрани* као основу искључења противправности, а у § 26. о *стању нужде*. Изрично

се дакле, да би се избегао спор, предвиђа и стање нужде као основ некажњивости. Без значаја је, које је правно добро нападнуто одн. угрожено. Ограничење у том погледу се дакле сматра као неправично.

3. Покушај (гл. III. §§ 27—29).

1⁰ У § 28. је прописано, да се за покушај кривичног дела може казнити блаже но за свршено. Блаже кажњене није дакле облигаторно. Хтело се је да се суду остави потпуна слобода у одмеравању казне према конкретной особности покушаног кривичног дела. На тај начин је спор између објективне и субјективне теорије расправљен у пројекту усвајањем једног средњег гледишта, које делимично задовољава и једну и другу.

2⁰ Спор о неподобном покушају је такође расправљен у пројекту. Релативно неподобан покушај је на име у § 28. потпуно изједначен с подобним покушајем у погледу кажњења. Апсолутно неподобан покушај се такође сматра као покушано кривично дело, али се за њ прописује, да ће суд ублажити казну по слободној оцени, и да у „нарочито лаким случајевима“ може ослободити сваке казне.

4. Подстрекавање и помагање (гл. IV. § 30).

1⁰ Пројекат остаје (као и други) при *акцесорној* природи саучешћа; саучесник се кажњава за туђе, извршиочево кривично дело, пошто његова радња није *узрок* последице.

2⁰ За подстрекача је прописано, да се кажњава *као* извршилац, а за помагача, да *може* бити *блаже* кажњен, пошто се дело и виност подстрекачева *in abstracto* никада не појављују као блажији од дела и виности извршиоचेва.

3⁰ Из акцесорне природе саучешћа следује, да се за *покушај* подстрекавања не може да казни. У пројекту се хоће међутим да казни за покушај подстрекавања увек, кад је дело, на које се подстрекава, „злочинство, за које закон прописује смртну казну или робију“. Зато се подстрекавање у овом случају оглашава у ал. 2. §-а 30. као самостално кривично дело, и за исто се има казнити као за покушај дотичног злочина, али „блаже“.

5. Казне (гл. V. §§ 31—51).

1⁰ Главне су казне у пројекту: смртна казна, робија, заточење (в. горе 131⁰), строги затвор, затвор (в. 131⁰) и новчана казна; а споредне: губитак грађанске части, полицијски надзор, протеривање, губитак службе, забрана позива или заната и одузимање извесних предмета (§ 31.) Сматра се дакле сходно постојећем законодавству као *казна* и

полицјски надзор. То одговара суштини овога, пошто је и он зло, које се може изрећи само против кривца, те се не појављује као мера безбедности, као што се узима кадкад, и ако не основано, за неке стране казнене законе.

2⁰ За *смртну казну* је у § 32. прописано као и у пројекту од 1910., да се извршује вешањем, пошто је узето, да је ово најлакши и према томе најхуманији начин извршења исте.

3⁰ Пошто је прелаз између *времене робије* и заточења и *смртне* казне, с обзиром на не тако знатну разлику у тежини дотичних злочина, и сувише одсечан, у пројекту је примљено гледиште, да поред *времене робије* и заточења треба да постоји и *вечита* робија и заточење. У § 33. говори се о вечитој и временој робији, а у § 34. о вечитом и временом заточењу. Максимум *времене робије* и заточења је двадесет година, а минимум једна година.

4⁰ Казне лишења слободе се имају извршивати по т. зв. *ирском* систему. На име по § 36. прој. има четири стадијума извршења ових казни: (1) почиње се с *усамљеним*, ћелијским издржавањем казне, (2) па се оно затим „продужује постепено у заједничком затвору при раду уз *усамљење ноћу* и *за време олмора*“, (3) па онда „у одељењу за слободњаке“ (т. зв. међузавод и (4) најзад „на условном отпусту.“ Но у судским затворима извршује се казна лишења слободе „по правили у ћелији односно у заједничком затвору.“ Сваки је осуђеник дужан радити. Држи се да је систем ирски, са својим постепеним ублажавањем осуђеничког режима према добијеном резултату у поправљању осуђеника и са принудним радом, најподобнији, да се постигне поправка кривца без рђавих последица по њихово телесно и душевно здравље.

5⁰ У § 40. је прописано, из обзира према сиромашним осуђеницима као и да би се што успешније постизало извршење, да суд може осуђеноме на *новчану* казну допустити, да је исплати у *делимичним* отплатама, одређујући уједно величину и време отплате, а ако је сиромашан да је *одради*. Ако осуђеник у остављеном року не учини ни једно ни друго, суд има према § 41. наредити *принудно* извршење. Ако је ово немогуће, новчана казна се има заменити одговарајућим затвором, који је суд дужан још у пресуди да изрекче за случај неизвршења ове казне ни на који начин.

6⁰ Као *законске последице* осуде предвиђене су у пројекту ради поштрења казни и да би се отклониле рђаве последице по појединце и државу од неограничења права дотичних осуђеника: 1. губитак *грађанске части*, који за собом повлачи осуда на вечиту и времену робију и заточење и чије трајање је различно одређено према врсти и величини казне (§§ 43—45.); и 2. губитак државне и сваке друге јавне службе, који за собом повлачи свака осуда најмање на шест месеца строгог затвора или на годину дана затвора (§ 46.).

7⁰ За *полицјски надзор* је прописано у § 48., да се може досудити поред робије и строгог затвора, али само онда, ако суд нађе, да је то неопходно у интересу *јавне безбедности*.“ Такође је за *проштеривање* прописано у § 49., да се може досудити поред истих главних казни само онда, „ако се с обзиром на начин извршења или побуде извршеног кривичног дела, за које је неко осуђен, има узети, да ће његово бављење у једном месту бити *опасно* по друге“. Хоће се дакле да се овим двама споредним казнама спречава *повраш* осуђеника опасних по *јавну безбедност*, који су пуштени из казних завода. Досуђивање истих и противу неопасних осуђеника било би у осталом неправично као и бесциљно, и шта више противно циљу казне, јер би их без потребе ометало у њиховом раду.

8⁰ У § 50. прописана је као споредна казна *забрана упражњавања позива* или *занатлиа* против сваког кривца с *професионалним* нехатом. Тиме се хоће да спречи поновно извршење кривичних дела из професионалне непажње.

6. Мере безбедности (гл. VI. §§ 52—56.). — В. о њима 14.

7. Одмеравање казне (гл. VII. §§ 61—62.). — В. о истоме 15.

1⁰ У глави VII. предвиђен је и *повраш*. У § 61. је реч о истоме и ту се разликују две врсте поврата: *општи* (ал. 1.) и *посебни* (ал. 2.) Код првога је без значаја врста ранијег кривичног дела, док код другог је потребно, да је ново дело „потекло из једнородних побуда с ранијим делом.“ Усвојена је дакле у погледу посебног поврата субјективна теорија и то с *конкрешном* побудом. С обзиром на то, што се кривац у *посебном* поврату појављује као много опаснији *in abstracto* од кривца у општем поврату, прописано је веће поштравање казне против њега: суд може против њега изрећи двоструку прописану казну, док општем повратнику поврат служи само као отежавна околност.

2⁰ Из разлога *правичности* је прописано у § 62., да се притвор и истражни затвор имају урачунати у досуђену казну кривцу, „у колико његово трајање није он сам скривио.“

8. Кривична дела осуђеника (гл. VIII. § 63.).

За осуђенике, који за време извршавања казне лишења слободе изврше *прескуп*, за који закон прописује строги затвор или затвор до једне године, или који за време извршавања *вечите* робије изврше злочин или преступ тежи од мало час поменутог, прописано је у § 63. ради избегавања новог, у овим случајевима бесциљног суђења, да ће се казнити дисциплински и тиме казна лишења слободе поштрити. Из истог разлога је то прописано и за лица, „која су лишена

слободе због извршења које мере безбедности,“ кад изврше за то време преступ, за који је прописан строг затвор или затвор до једне године

9. Стицај (гл. IX. §§ 64—68.).

1⁰ За идеални стицај је прописано, да ће се кривац казнити по ономе закону, „који за то дело прописује најтежу казну, а при неједнаким врстама казне, најтежу врсту.“ (§ 64.). У својен је дакле, као најправичнији, систем апсорпције.

2⁰ За реални стицај су усвојена, као најправичнија код истог, два система: систем *асперациони*, ако су заслужене *времене* казне *лишења слободе* (§ 65.); систем *кумуляциони*, ако су заслужене *новчане* казне (§ 66). Први се састоји у осуди кривца на „једну *укупну* казну, која се састоји у *повишењу заслужене најшеже* казне,“ други у осуди на „*пун износ* појединих *заслужених* казна“.

3⁰ Ако се после осуде за извесно кривично дело суди за неко кривично дело, које је извршено пре те осуде, према пројекту (§ 67.) се имају тада применити одредбе о реалном стицају, те се има изрећи укупна казна, при изрицању које ће се урачунати већ издржани део казне. Али то важи онда само, ако осуда за ново дело наступи, пре но што је раније изречена казна издржана, застарела или опрштена. У пројекту је дакле примљено гледиште, према коме се кривцу има судити за кривично дело, за које се није судило заједно с ранијим, увек, било оно веће или мање од ранијега. Узело се је дакле, да нема разлога повлађивати кривца, кад је то дело лакше од ранијега, т. ј. не судити му за њ.

4⁰ У § 68. предвиђено је *продужено* кривично дело. За постојање истога се захтева: (1) да је једно лице извршило (одн. суделовало) више дела, (2) да свако од ових дела сачињава „једно и исто кривично дело“ и (3) да су она извршена „у продужењу“. Сматрало се је за правично, да се тада не примене одредбе о реалном стицају с обзиром на много блажију виност таквог извршиоца од виности извршиоца кривичних дела у реалном стицају. Зато се је узело, да се сва истоветна кривична дела извршена под поменутиим околностима сматрају као „једно (продужено) кривично дело,“ и да се суду оставе слободне руке у оцени, да ли ће се чињеница вишеструког извршења једног истог кривичног дела и број тих извршења сматрати као отежавна околност за кривца.

10. Условна осуда (гл. X. §§ 69—72.) — В. о истој 16 1⁰.

11. Застарелост (гл. XI. §§ 73—75.).

1⁰ У пројекту су примљене обе врсте застарелости, застарелост „*гоњења*“ (истраге) и застарелост *извршења казне*, пошто разлози за установу застарелости захтевају и једну и другу, а не само прву.

2⁰ Застарелост *гоњења* предвиђена је у §§ 73—75. Рок за исту је различан према врсти и величини казне у закону прописане. Он варира од двадесет и пет до три године (§ 73.) сходно духу ове установе. Почиње да тече „оног дана, када је кривично дело извршено“ (§ 75.).

У пројекту су предвиђени како *прекид* (§ 75.) тако и *обустава* (§ 74.) застарелости, пошто правичност захтева и ову, а она није противна духу установе застарелости.

3⁰ Застарелост *права на извршење казне* предвиђена је у §§ 76—78. Рок за исту је различан према врсти и величини казне. Варира од тридесет до две године (§ 76.). Почиње „оног дана, када је пресуда постала извршном“ (§ 77.). Предвиђени су и овде како *прекид* (§ 77.) тако и *обустава* (§ 78.) застарелости.

12. Одобрење, предлог, приватна тужба (гл. XII. §§ 79-84.).

1⁰ Кривична дела, код којих се истрага не може отпочети по званичној дужности, пројекат разликује у три врсте: кривична дела по *одобрењу*, по *предлогу* и по *приватној тужби*. Овако је учињено с обзиром на то, што има кривичних дела, код којих општи интереси захтевају за предузимање прогона пристанак домаће или стране власти, и што с друге стране општи интереси не захтевају код извесних кривичних дела против приватних добара предузимање истраге без пристанка повређеног појединца. У оном првом случају пристанак се изјављује у облику одобрења (§ 79.), а у другом у облику предлога (§ 80) или приватне тужбе (§ 81). Разликовање између предлога и приватне тужбе заснива се на разлици у природи кривичних дела у питању. Код неких од њих, тежих, општи интереси на име се појављују као више повређени него код других, те се узима да је за предузимање прогона довољан пристанак без тужбе изјављен државном тужиоцу, т. зв. предлог, пристанак на истрагу по *службеној* дужности дакле.

2⁰ У општем делу нису набројена кривична дела, код којих се истрага предузима по одобрењу, предлогу и приватној тужби, већ је из техничких разлога, ради прегледности, остављено, да се то нагласи код сваког појединог од тих кривичних дела.

3⁰ С обзиром на разлог установка у питању у пројекту је примљено гледиште, да је *одустанак* могућ како код приватне тужбе тако и код одобрења и предлога.

4⁰ Одобрење могу дати у закону предвиђене домаће и стране власти, а предлог и тужбу повређени или у § 82. поменути њихови заступници.

5⁰ У § 83. је усвојена недељивост тужбе и предлога у погледу суделовача, били они извршиоци или саучесници, а у § 84. недељивост одустанка од тужбе и предлога у погледу тих лица. То је учињено из разлога правичности према лицима, која заједнички делају у извршењу кога од поменутих кривичних дела, као и из процесуалних разлога.

В.

ПОСЕБНИ ДЕО КАЗНЕНОГ ЗАКОНИКА.

Глава XIV. Кривична дела против опстанка државе и њеног уставног уређења (§§ 86—118).

У пројекту од 1910. год. говори се I. о издајству државе (§§ 84—89), II. о велеиздаји (§§ 90—97), III. о непријатељским радњама против пријатељских држава (§§ 98 и 90) и IV. о особитим случајевима (§§ 100 и 101).

Садашњи пројекат (1921./2.) истакао је, противно овом реду, на првом месту велеиздају — и случајеве који с њом стоје у вези (§§ 86—95.), па на друго место ставио наређења о издаји државе и случаје који с њом стоје у вези (§§ 96—108), и на треће место ставио особите случаје (§§ 109 до 118). Укупни број наређења износи: 25 параграфа у односу према 18 из ранијег пројекта.

I. *Велеиздаја*. Она се састоји: у нападима, који су управљени на живот, слободу и тело владаоца и као такви имају за циљ да га стално или привремено спрече у вршењу његових владалачких права, и као таква она обухвата: а) убиство или покушај убиства Краља, наследника престола или Краљевског Намесника. Казна: смрт (§ 86) б) предузеће какве радње којом се иде на то, да Краљ, наследник престола или који члан Краљевског Дома или Краљевски намесник, буде убијен, затворен, прогнан из земље или предат непријатељу. Казна: вечита робија (§ 87).

Уз појам ове велеиздаје додато је кривично дело насиља делом према Краљу или члановима Краљевског Дома (§ 88.) које има врло много сличности са велеиздајом.

Велеиздаја обухвата даље: в) све нападе, који су управљени на Устав. Они су исцрпно побројани у § 89. Казна: робија или заточење.

На истом месту налази се г) велеиздаја као напад на државну област у погледу одвајања или спајања противно Уставу.

Као допуна овим наређењима служе следеће одредбе: а) § 90. о позивању и дражењу на извршење дела из §§ 86—89.; б) § 91. о договору више лица за извршење дела из §§ 86—89. и в) § 92. о упуштању у преговоре са страном владом и т. д. за извршење дела из § 86—89.

При томе је од особите важности одредба § 93. које нема у ранијем пројекту о оснивању каквог удружења ради убеђивања или подстрекивања да се насилно уништи уставни поредак у држави. На послетку долазе одредбе: а) § 94. о заштити забране употребе државних и владалачких знакова наше и стране државе, и б) о заштити уставних владалачких права од подсмеха и презирања.

II. *Издајство државе*. Издајство државе обухвата оне нападе на државу као такву који су управљени на њен опстанак.

Слично позитивним законима, и ранијем пројекту, извршена је потпунија систематика и криминилисање.

Тако имамо: а) § 96., где се говори о навођењу стране државе на рат са нашом државом;

б) § 97. пријем службе или останак у истој у непријатељској војсци, докле рат против наше државе траје;

в) § 98. обухвата тзв. дипломатско издајство државе;

г) § 99. обухвата потпомагање непријатеља за време рата личним услугама или снабдевањем;

д) § 100. обухвата нарочито помагање непријатељу у врбовању војника, у ухођењу и подстицању на буну;

е) § 101. обухвата наређење о наношењу штете војсци своје или савезничке војске за време рата;

ђ) § 102. обухвата ухођење у најширем смислу и у појединостима;

ж) § 103. забрањује објаву планова ратних операција и т. д.

з) § 104. кажњава распрострање лажних вести;

и) § 105. предвиђа једну нову ствар, које није било у ранијем пројекту, а последица је ратног и поратног схватања о потреби криминалисања такве радње, на име кажњава се неиспуњење закључених уговора за време рата, хотично, нехатно, и у користољубивој намери.

III. *Особена наређења*, која стоје у вези са опстанком државе и њеним основним уређењем, а не долазе ни под појам велеиздаје ни издајства отаџбине, али их је неподесно ставити у који други одељак, па их тако и други страни пројекти увршћују:

а) § 106. предвиђа сметање војних лица у извршењу њихове службе;

б) § 107. кажњава предузимање каквих мера ради давања извештаја страним државама.

в) § 108. предвиђа ново кривично дело: подстицање на насилни преврат или поремећај уставног поретка, онако како то предвиђају нови пројекти ради заштите Устава и државе.

г) § 109. предвиђа подстицање ратних заробљеника на непокорност војним наредбама.

д) § 110. кажњава недопуштено ослобођење ратних заробљеника.

е) § 111. кажњава вољно онеспособљење за војну службу.

ђ) § 112. у вези с тим кажњава обману ради постигнућа ослобођења од војне обвезе.

ж) § 113. кажњава помагање бегства из војске,

з) § 114. кажњава неовлашћену продају војном влашћу реквирираних предмета;

и) § 115. кажњава забрањену куповину ствари од војних лица;

ј) § 116. кажњава неовлашћено улажење у војну тврђаву и т. п.

к) § 117. кажњава неовлашћено прављење скица и цртежа војних тврђава и т. п.

д) § 118. предвиђа још случај повреде суверенитета државе, нарочито недопуштеним извршењем службених радњи у име стране државе или доласком на нашу територију противно међународном праву.

Напомена: §§ 107. и 108. пројекта требали су да дођу по садржини после параграфа 104., па онда §§ 105. и 106.

Глава XV. Кривична дела против државних власти. (§ § 119.—130.).

Држава врши своју власт преко за то постављених или одређених органа, државних службеника. Кривично дело учињено према државном службенику у односу на ово вршење учињено је према државној власти. Због тога није било потребно ову главу обележити још и тиме, како су ова кривична дела против државних власти и државних службеника. Потребно је, наравно, било у законском тексту казати ко се има сматрати као такав државни службеник па је то и учињено у § 119. Казато је ко је државни службеник у смислу Казненог Законика. У том смислу има се узети да је неко државни службеник како овде где је нападнута преко њега државна власт тако и тамо где је овакав службеник учинио које кривично дело против своје службене дужности, која су дела изложена у Глави XXX.

Државни службеник је, у смислу овде узетом, пре свега, сваки онај који је постављен на какво звање у државној служби с правима и дужностима државног чиновника по закону о државним службеницима; затим и онај који би био само са извесним од права и дужности, или без тих права, али у служби државној. У смислу овога пројекта Казненог Законика државни је службеник, даље, и онај који је у служби које самоуправне власти или, уопште, какве аутономне, државом ауторизоване организације као једне јавне установе. Службеник самоуправне власти или оваке јавне установе има се сматрати овде, у кривично правном погледу, као државни службеник, јер је у функцијама чије је вршење држава предала самоуправним властима и поменутих установама, али које би она, држава, да ових није, морала вршити сама, преко својих непосредних органа. Најпосле, као нападнути орган државни ту долази, у смислу овога пројекта, и свако,

иначе само приватно лице придано таком државном или самоуправном службенику.

Као кривична дела ове врсте пројектом су предвиђена: принуда државног службеника да врши или не врши службени посао (§ 120. и 121.); недопуштено скупљање у гомилу (§ 122.); позивање на отпор узбуђивањем (§ 123.); издавање за државног службеника (§ 125. и 129.); активно подмићивање (§ 126.); подстрекивање на емиграцију (§ 127.); повреде службеног печата, знака или објаве (§ 128. и 130.).

Код дела отпора или противстајања државном службенику много је дискутовано, при изради пројекта и у другим државама, питање о потреби да се, као битна погодба за постојање овога дела, унесе и захтев о законитости службене радње. Нема сумње да државни службеник не сме, под изговором службене радње, остваривати какву чисту самовољу своју. Казнени Законик, не допуштајући противстајање, очевидно тиме не иде на то да заштити од отпора и ону радњу државног службеника коју би овај предузео сасвим изван круга своје службене надлежности или начином који би таквој радњи одузимао сваки карактер државне службе. Државни службеник у тренутку кад тако што предузима не ради у својству државног чиновника, јер државна служба не допушта, шта више забранила му је, такав рад и нападнути мора имати право и на самопоћ, ако му је то једино средство да се одбрани од штете која би по њега иначе морала одмах наступити у имању или личности му.

Међутим мора се имати на уму и то, да се законитост или незаконитост службене радње не сме овде учинити зависном од субјективног нахођења лица према коме се она предузима. Није никако довољно то што ће ово лице мислити или имати само неко своје, субјективно уверење да је радња незаконита, па да му то даје права на самоодбрану. Немачки пројекат од 1919. год хтео је о таком погрешном мишљењу, као о заблуди, водити рачуна на тај начин што је у овом случају прописао другу, блажу казну. Тако, док за дело отпора или противстајања власти или држав. службенику у § 184. прописује казну заточења три године, у § 185. прописује: да се лице, које то дело учини у заблуди да радња власти или чиновника није законита, казни заточењем или затвором до годину дана, или новчано, па допушта да се и сасвим ослободи од казне. Наш пројекат није нашао довољно разлога за овако једно нарочито, привилеговано кривично дело противстајања. Нашло се да и онај, кога се дотиче радња државног службеника не сме да претпоставља да је незаконита све док је овај, у опште узев, у границама своје надлежности и док радња одговара главним захтевима законским по облику или начину како се врши. О осталом, нарочито о оном што јој је садржина, могу, с правне стране, бити подељена мишљења и код

судија. Онај који и у том случају даје отпора службеној радњи чини дело противстајања, а суду је остављено да казну одмерава према особености конкретног случаја, па да је и ублажи према прописима о ублажавању казне у општем делу, због чега се узело да није ни потребно стварати нарочито, привилеговано дело противстајања. Шта више и тамо, где би држав. службеник сасвим изашао из граница своје надлежности, или приступио радњи пропустивши да при том изврши који главни законски захтев за извршење, не сме се приватно лице одупрети, ако му од тога не прети опасност да буде одмах оштећен у имању или личности. Треба узети да и ту важи оно што важи о одбрани у нужди у опште. Сваки, и ако противправни напад, допуштено је одбити само ако се друкче не да отклонити да штета у имању или личности одмах не наступи.

У ову Главу, као § 126. ушло је кривично дело активног подмићивања, као засебно дело према пасивном подмићивању које се налази у § 375. у Глави XXX: кривична дела против службене дужности. Чешће бива да је са стране активног подмићивања учињено све што је за то било потребно, па је пасивно подмићивање изостало само што томе није следовао државни службеник коме је мито намењено. За ту неморалност приватно лице које ово чини не треба да остане некажњено, тим више што је управљено и против ауторитета државне власти, као напад на поштење државног службеника, због чега овом кривичном делу и јесте место овде, а не у Глави XXX.

Глава XVI. Кривична дела против јавног мира. (§ § 131—142).

Овде су унета извесна кривична дела, која су управљена против јавног мира и која систематски овде и спадају, али су поред њих уврштена и друга кривична дела, за која се нашло да је ипак најбоље да се овде унесу, ма да би се против оваквог груписања могао изнети приговор. У осталом овакво груписање појавило се и као резултат системе усвојене у општем делу, по којој су и извесни преступи ушли у заједничке групе са злочинима, ма да су раније спадали — у „иступе“ (или прекршаје). Такав је случај са делима из § § 133., 134., 135., 136., 137. и 138., која су овде унета.

Односно појединих дела ове групе, сматрамо да треба напоменути ово:

§ 131. Појам коловође избачен је. За постојање дела тражи се: а) јавно скупљање какве веће гомиле људи (неодређаног броја људи); б) насиље „заједничким силама“ према лицима или стварима.

§. 132. овде се предвиђа кривично дело, којим се вређа осећај правне сигурности код једне множине лица. Претња треба да буде таква да код грађана проузрокује страх.

Дело из § 131. угрожавање земаљског мира (Landsfriedensbruch) — и дело из овога прописа — нарушавање јавног мира гласном претњом или ткзв. земаљско насиље (Landswang) типични су деликти ове групе.

§. 139. обухвата случајеве удруживања, који не би били предвиђени као какво теже кривично дело. Овде се казни за сам факт ступања у такво удружење.

§ §. 140. и 141.

У обиму првог деликта криминално је дело којим се јавно вређа верски осећај.

Други деликат садржи кривична дела и то:

а) Дело, којим се узнемирује или спречава богослужење или вршење ма каквих верозаконских обреда, допуштених у држави.

б) Дело, којим се излажу порузи или обесвећују иконе или кипови светаца или друге ствари намењене служби Божијој. Оваквим криминалисањем изведена је заштита јавног мира у религиозном погледу.

Глава XVII. Кривична дела против правосуђа. (§ § 143—164).

У преради пројекта ова је глава добила седам параграфа више него што их је било 1910. год. Нека су наређења, с обзиром на разнолике судске поступке изостала, и замењена другим, а нека су допуњена с обзиром на предстојећу реформу судске организације и нових поступака кривичног и грађанског.

У ранијем пројекту ова је партија била у глави XV. § § 117—130. У појединостима ваља даље приметити ово:

1.) Наређења § § 143—146 служе у ствари као непосредна допуна наређењима из главе XIV., јер се и она тичу основног уређења државе, али како се не тичу непосредно њеног опстанка, већ само угрожавања једног дела њене управе, на име изрицања правосуђа, то су она унета у посебну групу кривичних дела против правосуђа.

а) § 143. предвиђа кажњивост пропуштања јављања власти да се припрема извршење каквог злочинства.

б) § 144. кажњава дражење на извршење каквог кривичног дела, осим оних из § § 86—89 за које је дражење предвиђена кажњивост у глави XIV. (§ 90).

в) § 145. кажњава и само нуђење или пријем понуде за извршење каквог кривичног дела.

г) § 146. кажњава и сам договор за извршење каквог кривичног дела, изузев она из §§ 86—89 за који се договор предвиђа кажњивост у глави XIV. (§ 91).

2.) Чисто кривична дела против изрициња правосуђа садрже се у одредама §§ 147—149.

а) § 147. кажњава лажно достављање надлежној власти у циљу, да се против некога поведе дисциплински или кривични поступак.

б) § 148. кажњава лажну самооптужбу или лажну дојаву о делу које није у опште извршено.

в) § 149. кажњава осујећивање и спречавање предузимања кривичног поступка против извесног лица или идеје на руку другом да га не постигне казна или изречена мера безбедности.

Напомена. У комисији је додато: „или изречена мера безбедности“. Мислимо да би у духу целе редакције требало изоставити ипак реч „изречена“ јер се тиче и неизречених мера безбедности, које су дакле у питању да се изрекне.

3.) Кривична дела ради спречавања изрицања или против извршења изреченог правосуђа налазе се у §§ 150. и 151.

а) § 150. кажњава ослобођавање силом, претњом или лукавством, притвореника, затвореника, осуђеника или других лица чуваних у нарочитим заводима правосуђа или помагање на бегство из таквих завода.

б) § 151. кажњава скупљање притвореника, осуђеника и т. д. у намери да удруженим снагама успеју на насилно изађу у слободу.

4.) Кривична дела против грађанског и кривичног правосуђа (§§ 152—159).

а) § 152. кажњава недопуштено утицање да изрицање судске одлуке или спречавање таквог изрицања. То се постиже: прављењем лажних исправа или преиначењем правих, њиховом употребом или повредом и прикривањем доказних средстава.

б) § 153. кажњава лажно оправдавање сведока, вештака, преводилаца, тумача и поротника, у циљу да избегну вршење своје дужности.

в) § 154. предвиђа кривоклество парничне стране у грађанским споровима.

г) § 155. кажњава лажно заклињање сведока и др. лица по грађанским и кривичним предметима.

д) § 156. кажњава и сам лажан исказ без положене заклетве услед ослобођења од полагања заклетве.

е) § 157. кажњава лажан исказ без положене заклетве и пре њеног полагања.

ж) § 158. предвиђа ублажење казне за случајеве опозивања лажног исказа.

з) § 159. изједначаје поступак пред берзанским и изабраним судовима и другим домаћим властима као и пред страном или међународним судовима или комисијама са поступком пред редовним грађанским и кривичним судовима, те се §§ 153—158 имају применити и у том поступку.

5.) Кривична дела ради заштите правилног правосуђа (§§ 160—162).

а) § 160. забрањује објављивање путем штампе тока судског поступка или пресуде изречене против каквог „млађег“ малолетника, ако нема судијине дозволе или објављивање противно тој дозволи.

Ово кривично дело стоји у вези са новим кривичним поступком и новим схватањем о кривичној одговорности малолетника.

б) § 161. забрањује објављивање сазнатих факата са судских претреса на којима је била искључена јавност ради заштите државне безбедности.

в) § 162. кажњава неовлашћено објављивање „оптужнице“ или прибраног доказног материјала у кривичном поступку.

6.) Кривична дела којима се онемогућава истрага (§§ 163 и 164).

а) § 163. кажњава противправни уништај или склањање леша каквог лица ради онемогућавања прегледа или прикривање објаве сазнања о таквом лешу где се налази.

б) § 164. кажњава нејављање од стране надлежних лица која врше преглед мртваца власти о сумљивим случајевима извршених кривичних дела.

Оба ова дела кажњавају се благо, затвором до три месеца, јер представљају у старом схватању иступе, а сада преступе, и као таква дошла су на последње место у овој глави.

Глава XVIII. Кривична дела против живота и тела. (§§ 165—184).

Узето је да се онај који *другога* лиши живота казни најмање са 10 година робије за дело убиства са умишљајем. Према том, покушај убиства себе самога, самоубијство, остаје, из разлога криминално-политичких, без казне. Мучко убиство, или т. зв. убиство с предумишљајем, није узето као убиство толико тешко да би га требало одвојити од *сваког* другог убиства. Ипак о умишљају какав се јавља код мучког убиства, и који је обележаван речју предумишљај, водимо рачуна у колико оно и извесни други случајеви убиства показују заиста већу поквареност или бестијалност учиниоца, а тако је не само убиство извршено после „зрелог размишљања и припремања“ него и свако оно које се врши клањем, ударањем убијенога на какве муке, или мрцварењем жртве. С разлогом

је тако узето и убуство, које је вршено с опасношћу да, поред убијенога, и други живот изгуби, какав је случај кад н. пр. ко баци, експлозив на онога кога жели убити, па ма побио и све који се са овим ту налазе. И онај који не преза да убиство изврши ради какве само имовинске користи своје обелодањује тиме своју бестијалност. Такво је још и убиство вршено ради прикривања или извршења каквог кривичнога дела. Све су то убиства једне категорије по тежини. У осталом сама реч „предумишљај“ не казује оно што се њоме мислило, јер сваки умишљај мора делу претходити, доћи пре дела, а хоће се умишљај као одлука до које се дошло зрелим размишљањем и после које наступа припремање за извршење дела, све ћутећи, муком, подмукло, отуд *мучко убиство*.

Према овоме имамо три врсте убиства с умишљајем: једну, која носи карактер бестијалности и тиме открива велику поквареност учиниоцима; другу, где је убиство без тога, изазвано приликама кад је извршено; трећу, где је ово изазивање убиства приликама или околностима кад се и врши неоправдано дошло од самог убијенога и било тако јако да је изазваног могло довести у јарост и одлучити да убиство „на мах“ изврши, какав је случај кад је убиство извршено под утицајем злостављања или тешких увреда од стране убијенога према убици.

И ако самоубиство није обухваћено кривичноправним појмом убиства да би, кад остане у покушају, учинилац могао бити кажњен, ипак се казни онај који другога убија, па ма колико велико да је било наваљивање, молба или захтев овога да га убије, као што се, по пројекту, казни и онај који другога наведе или подстрекне на самоубиство, или му помогне у вршењу самоубиства. Покушај самоубиства није, дакле, кривично дело које би повлачило казну за учиниоца, али убиство на захтев самога убијенога, подстрекивање на самоубиство па и помагање у самоубиству, јесте кривично дело, за које се учинилац казни, и то подстрекач или помагач казни се теже или лакше, према томе да ли је самоубиство и извршено или је у покушају остало, као и према опасности употребљеног средства да се лице наведе на убиство себе сама, односно да му се помогне у том. Пошло се од посматрања да сваки човек има не само право него и дужност да живи како по природним законима одржања феле своје тако и оним који друштвом владају и по којима су његово подизање и развитац у животу дошли још трудом или трошком и других, а не само његовим. Зато, ако закони не казне из разлога криминалне политике онога који је на себе сама ди-гао руку, јер би му казна још више замрачила погледе на живот које је потребно разведравати му, тај разлог никако не стоји и за онога који пристаје на молбу другога да овога

убије, па то и врши, као и који другога подстрекава на самоубиство или у место да га одвраћа од самоубиства, у томе му помаже. С правом се узима да постоји морална дужност одвраћати самоубицу, а законска забрана под претњом казне не подстрекивати или не помагати самоубицу.

Према томе у овој глави имамо: убиство долозно или с умишљајем (§ 165); убиство у афекту (§ 166); убиство на захтев (§ 167); подстрекавање, као и помагање у самоубиству (§ 168). Даље, убиство новорођенчета од стране матере (§ 169); одбачај (§ 170, 171 и 172); излагање опасности немоћнога лица да изгуби живот (§ 173—174); и, најпосле убиство кул-позно или из нехата (§ 175).

Као кривична дела против тела, у овој Глави нашле су места како све повреде тела у спољнем интегритету човекова организма тако и све повреде тела у самим унутрашњим функцијама организма (§176—183), као повреда здравља. У оба случаја то је повреда тела, јер тело живог човека јесте организам, па, било да је повређен спољни му интегритет било да је овај остао неповређен него да је повређен организам у унутрашњим му функцијама, увек је то повреда тела човекова, организма његова. Законски прописи пројекта ове Главе редиговани су у том правцу, напуштајући уобичајену ранију терминологију ових кривичних дела као повреду тела, разликовану од злоставе, и оно чисто рачунско разликовање повреде у тешку и лаку или још и средњу, по броју дана.

Глава XIX. Кривична дела против опште сигурности људи и сигурности имовине. (§ § 185—198).

Овде су предвиђена таква кривична дела, којима се у исто време могу напасти или угрозити и живот или здравље људи и њихова имовина. Сем тога угрожавање или повреда ових права може овде да наступи у неограниченом обиму т. ј. она може да обухвати неограничени број лица или ствари. Услед велике и неодређене опасности или повреде права, која може да наступи вршењем ових кривичних дела, предвиђене су и веома тешке казне. Оне су тешке чак и у случају нехата онда, кад је кривичним делом повређен живот или здравље људи. Ну суду је остављена могућност да казну ублажи у конкретном случају тиме, што су овде предвиђене алтернативне казне, а сем тога ублажавање се може по нахођењу суда и даље учинити предвиђеним системом у општем делу Законика.

За ову групу кривичних дела карактеристично је то да она обухвата таква кривична дела, којима се обуздавају природне или вештачке силе и тиме се проузрокује већа и неодређена опасност за људе или имовину.

Што се тиче угрожавања, које се врши овим делима тражи се проузроковање конкретне опасности. Тако дакле

напуштен је стари систем апстрактне опасности у вези с значењем објеката, који је код паљевина (пожара) заступљен код многих законодавстава.

Међу кривична дела ове групе уврстили смо и дела из §§ 196. 197. и 198. пројекта. И за њих смо предвидели као битну погодбу: проузроковање конкретне опасности.

Глава XX. Кривична дела против сигурности јавног саобраћаја за људе, имовину и вести. (§ § 199—207).

Овим кривичним делима предвиђа се казна за проузроковање конкретне опасности за јавни саобраћај. Разлика је између њих и кривичних дела из претходне главе, у томе, што се овде не ради на обуздавању какве природне или вештачке силе, већ под појам кривичних дела ове групе долази свака радња или нерадња, којом се проузрокује опасност за сигурност саобраћаја. Сем тога овде може бити угрожен и сасвим одређени број лица или ствари, па се и у томе јавља разлика између кривичних дела ових двеју глава.

Кривична су дела предвиђена према важности саобраћаја и тежини угрожавања или проузрокованим тешким последицама. Тако: §. 199. садржи угрожавање живота или здравља људи на улицама, путевима или трговима; § 200 угрожавање на истим местима живота или здравља много људи или ако је когод тешко повређен или погинуо; § 201. проузроковање опасности за саобраћај жељезнички или паробродски или саобраћај ваздушним лађама; § 202. проузроковање на овим саобраћајним путевима опасности за живот много људи или проузроковање тешког обољења или смрти каквог човека; § 203. предвиђа казну за службеника ових вештачких саобраћајних путева; § 204. предвиђа казну за онога који угрози јавни саобраћај за вести: поштанске телеграфске или телефонске; § 205. садржи дело којим се угрожава исти саобраћај небрежењем службеника; § 206. прописује да суд може небрежљиве службенике уз главну казну огласити да су неспособни за своју службу (в. § 46. општег дела); § 207. води рачуна о сигурности саобраћаја у вези са предидућим прописом и одређује казну за оне старешине, које би држале или примиле у службу она лица, која су судском пресудом оглашена за неспособна, а исто тако казне се и сама та лица, ако би се ове службе примила.

Глава XXI. Кривична дела због лажних исправа и мера. (§ § 208—228).

У обим ове групе ушла су кривична дела грађења лажних исправа као и преправљања правих исправа и употреба оваквих исправа као правих. Оваквим кривичним делом вређају се интереси правног промета и она ће стојати увек кад се

намерава да поремети правилност овога промета фалсификованим исправама, које се стављају у функционсање као праве или се у тој цели фалсификују. Моменат имовинске користи може овде стојати и он обично и стоји, али за постојање кривичног дела, како смо га ми овде формирали, он не игра битну улогу.

У закону смо одредили појам исправе и дали му шири обим. (в. § 208.).

Изрично смо набројали извесне случајеве, који су се и без тога могли од судова схватити као фалсификати, али је ипак зарад тачније примене закона потребно било да се то нарочито у закон унесе. Ти су случајеви унети у § 209. пројекта. У осталом ови случајеви најбоље показују становиште, које смо заузели у погледу ових кривичних дела.

Издвојили смо фалсификовање приватних исправа (§ 210.) од фалсификовања јавних исправа (§ 211.); предвиђајући за фалсификовање јавних исправа тежу казну. Ма да не полажемо много на ово диференцирање и ма да су од њега поједини законици и пројекти одступили, држимо да је ипак ово издвајање логично с обзиром на процесуално грађанско право, које то издвајање чини и јавним исправама даје превагу у погледу доказне снаге.

Случајеви фалсификата исправа, обележени у § 212. пројекта представљају највећу опасност за правни пословни промет; они се по правилу чине по договору више лица и са употребом нарочитих оруђа и материја. С тога је за њих прописана и најтежа казна.

Предвиђено је кривично дело и у факту прикупљања исправа из § 212. пројекта, кад се то чини у намери, да се ове исправе употребе као праве. (§ 213.).

У § 214. предвиђа се случај проузроковања лажног оверавања или т. зв. интелектуално фалсификовање.

У § 215. предвидели смо фалсификовање лекарске сведоџбе. Деликт смо проширили и на сведоџбе марвених лекара.

§ 216. садржи издавање неистинитих сведоџби од стране самих лекара.

По § 217. казни се употреба лажне лекарске сведоџбе.

У § 218. предвиђени су лаки случајеви фалсификата исправа. То су фалсификати путних исправа, фалсификати путничких карата, улазница и т. п.; као и фалсификати исправа у цели бољег напредовања (Zwek besseren Fortkommens). Овде ће доћи фалсификати у опште таквих исправа, које су од знатног значаја, којима се по правилу и не може причинити каква штета и где кривац обично и нема никакву рђаву намеру.

§ 219. садржи прикривање, повреду или уништај исправа.

§ 220. Предвиђа фалсификовање знакова непокретне својине и знакова о праву на употребу воде.

§ 221. предвиђа један од најважнијих случајева фалсификата исправа; то су исправе за вредности, које издају државне или општинске власти, као: разне марке и таксене хартије. Овим се кривичним делом могу битно оштетити државни или општински интереси и оно је угрожено тешком казном.

§ 222. представља случај кад учинилац иде на то да исправама изложеним у § 221. и ако су већ употребљене и постале неважеће, да изглед као да нису употребљене.

§ 223. предвиђа казну за употребу лажних или преиначених знакова из § 221. као и за набавку таквих знакова, продају или држање њихово ради продаје.

§ 224. предвиђа употребу знакова за вредност из § 221. који су већ једном били употребљени.

§ 225. предвиђа казну за грађење, преиначавање или употребу службених знакова за обележавање робе.

§ 226. оглашава као кривично дело сваку набавку или растурање калупа, оруђа или срастава, намењених за прављење или преиначавање исправа или напред изложених знакова.

§ 227. предвиђа фалсификовање мера или тегова.

§ 228. предвиђа конфискацију свију оруђа, материјала и продуката фалсификата.

Глава XXII. кривична дела због лажних новаца.

(§ § 229—236).

Ова су кривична дела, као и у досадањем законодавству издвојена у засебну групу, јер за њих стоји још и то да се њима вређа државно право на издавање новаца.

§ 229. поставља начело, по коме се не прави разлика између домаћег и страног новца; главно је то: да је новац у течају у нашој или којој другој држави. Као новац се сматрају и банкноте народне банке.

§ 230. предвиђа фалсификовање новца, а § 231. употребу фалсификованог новца као и случај кад неко лажан новац прими као прави, па, сазнавши да је лажан, стави га у течај.

§ 231. представља случај смањивања вредности новца на који било начин, у намери да се такав новац стави у течај по правој вредности, као и стављање у течај оваквог новца као пуноважног, кад учинилац зна да му је вредност смањена. На случај да је учинилац овакав новац примио по правој вредности, па га тако исто употребио и ако је сазнао да му је вредност смањена, предвиђа се блажија казна.

§ 232. предвиђа прикупљање лажног новца, у намери да се такав новац стави у течај као прави.

По § 234. казни се онај, који набавља или протура одпатке, који се добијају скидањем метала с правога новца.

§ 335. предвиђа казну за грађење, набавку или растурање оруђа или срастава, намењених за прављење металног или папирног новца.

§ 236. допушта конфискацију као и код § 228.

Глава XXIII. Кривична дела против личне слободе.

(§ § 237—241).

Лична слобода је појам ширега обима. Она је нападнута многим кривичним делима, која су предвиђена на другом месту. У обиму ове групе ми смо предвидели она кривична дела против личне слободе, која нису предвиђена на другим местима, другим речима ова група обухвата кривична дела против личне слободе у ужем смислу, те се на тај начин допуњује и до краја изводи систем заштите личне слободе.

Принуда (§ 237.) је типичан деликат ове групе, у коме се огледа комплементарност овде изведеног криминалисања. Има менења да није ни потребно предвиђати овакав деликат јер „ко врши принуду по правилу намерава тиме још друго постићи.“ Ми се нисмо с тим сложили, јер се принуда може извршити у најразноврснијим циљевима, па је потребно да се предвиди једно опште дело принуде. Оваквих случајева било је и у нашој судској пракси.

Лишење слободе (§ 238.) јесте кривично дело, којим се извесно лице спречава да се по својој властитој вољи креће у простору (Locomotionsfreiheit).

Као отежицу предвидели смо, само то: ако је лице, које је слободе лишено, услед тога претрпело тежу телесну повреду (по § § 176. и 177. пројекта) или ако је лишење слободе трајало дуже од једног месеца.

§ 239. предвиђа блажији случај лишења слободе. Он потиче из великог начела заштите личне слободе, која се може повредити само од надлежних органа и на начин предвиђен законом.

§ 240. предвиђа т. зв. „отмицу деце“. И ако располагање личном слободом деце спада у власт њихових родитеља или старалаца, па би се по том ово дело могло ставити у групу деликата против породичних односа, ми смо нашли да га треба овде уврстити, пошто се у ствари њиме ипак вређа лична слобода деце противзаконим делањем, и ако право располагања овим правним добром по закону припада друге лице.

Битно је само то: да је противзаконим делањем дете доведено у такав положај или стање да његови родитељи или друга законом овлашћена лица изгубе оно право старања над децом, које им по закону припада.

Одвођење женских у намери ступања у брак (§ 241.) ставили смо овде у групу деликата против личне слободе,

остављајући дело одвођења у намери извршења обљубе у групу кривичних дела против морала. Овоме диференцирању има места по томе, што у случају намере ступања у брак не може бити говора о повреди морала.

Глава XXIV Кривична дела против личне сигурности. (§ § 242—248).

Кривичним делима, која смо ставили у ову групу, вређа се осећај правне сигурности, што нам је и дало разлога да их издвојимо у једну засебну групу. Примећујемо да има доста писаца, који овакво груписање оспоравају.

Претња (§ 242.) Довољно је да је претња противправна и озбиљна, па да се учини ово кривично дело, јер се тиме већ вређа правно спокојство дотичног лица.

§ 243. предвиђа кривично дело само у томе факту, што се неко при каквој тучи или свађи маши ножа или каквог другог опасног оруђа.

§ 244. садржи кажњиве случајеве нерадње онда, кад би се радњом могла отклонити овде предвиђена кривична дела.

Повреда кућнег мира (Hausfriedensbruch) § 245. Овим се кривичним делом вређа сигурност каквог лица у његовом сопственом стану.

Повреда туђе тајне (§ 246.).

Лична се сигурност вређа неовлашћеним продирањем у сферу туђе тајне. Кривично је дело теже онда, када се тајна, која се сазнала на овај начин, другоме саопшти или кад се њоме послужи да се прибави каква неоправдана корист или да се причини штета интересованом лицу.

Неовлашћено ошкривање поверене тајне (§ 247.) Ради заштите својих интереса човек бива принуђен да извесним лицима повери своју тајну, а исто тако има случајева, када лица извесних позива, вршећи исте, дођу до сазнања туђих тајни. Овде се предвиђа казна за угрожавање интереса дотичних лица неовлашћеним откривањем ових тајни.

Глава XXV. Кривична дела против јавног здравља (§ 249—263.)

У ову Главу ушла су као кривична она дела од којих треба јаче заштити јавно здравље, те по томе сматрати их као кривична дела, а не само као дела која изазивају примену административне казне због саме непослушности наредба санитарско-полицијских власти. Овим хоћемо да кажемо, да санитарско-полицијска власт може, по овлашћењу даном јој санитарским законом, заповедати или забрањивати што је потребно за јавно здравље, и сваки је дужан томе покора-

вати се, иначе ће бити кажњен административно. Тако у § 249. и 250 овога пројекта прописана је криминална казна за оне који, непоступањем по прописима надлежне власти, унесу заразу међу људе, стоку, живину, биље или усеви. Ако пак зараза не буде унесена, али оно непоступање постоји, неће бити кривичнога дела, али има места административној казни од стране санитарско-полицијске власти. У осталом примени административне казне има места одмах, и не чекајући да се види хоће ли се зараза јавити или неће.

Овом главом обухваћена кривична дела ова су: уношење заразе међу људе (§ 249.); међу стоку, живину и биљни свет (§ 250.); квар људских или сточних намирница (§ 252., 253., 261., 262.); фалсификовање лекова (§ 254—256); бесправно лечење (§ 257); неправилно лечење (§ 258., 259.); служба полно заражених (§ 260.); недопуштено служење алкохолним пићем (§ 263.).

Глава XXVI. Кривична дела против јавног морала. (§ § 264—284.)

Потребно је обратити пажњу на изразе: обљуба, блуд, блудне радње. Блуд је несумњива реч којом се обухвата и обљуба и блудна радња, али обљубу треба издвојити у засебан појам као нарочиту врсту блуда. Под тај појам не долази противприродни блуд између лица истога или различитог пола (педерастичја) и између лица и животиње (содомија). Обљуба је у прибављању полног задовољења сједињењем полних органа мушког лица са женским. Она се тиме разликује и од блудне радње која је слична обљуби по томе што доприноси прибављању полног уживања, али без сједињења полних органа лица различитог пола. Тако, док под појам обљубе долази прибављање полног задовољења двају лица *разнога пола* на природан начин, докле под појам блудне радње долази свако прибављање тога задовољства на други, неприродан начин било то између лица разнога или истога пола, или између лица и животиње, па би се ту могло подвести и неприродно прибављање полног задовољства једнога лица над собом самим, које, из појмљивих разлога, није криминалисано. Са друге стране опет треба разликовати кривично-правни појам обљубе од физиолошко-медицинског јој појма. Обљубе има и кад мушкарац не успе да над женским лицем, које би било девојка, изврши дефлорацију, али је саставом полних органа постигло полно задовољење. Ње има и онда, кад мушкарац, који неби још достигао пуну полную зрелост, ипак успе да изврши полную дефлорацију. Полног надражаја има и код још недовољно развијене полне зрелости, Свако задовољавање тога надражаја, под погодбама законом за то постављеним, блуд је, од-

носно обљуба или блудна радња. Довољан је, у кривично-правном смислу, сам састав, сједињавање полних органа као прибављање задовољења томе надражају.

Овом Главом обухваћена кривична дела ова су: принудна обљуба (силовање, § § 264 и 265.); преварна обљуба (§ 266.); принудна или преварна блудна радња (§ 267.); обљуба или блудна радња над женским дететом (§ 268.); принудан блуд над мушким лицем (§ 269.); обљуба или блудна радња злоупотребом одношаја зависности или поверења (§ § 270., 271. и 272.); одвођење (§ 273.); обљуба или блуд злоупотребом невоље (§ 274.); обљуба или блуд чија би била последица смрт или повреда тела каква се предвиђа у § § 176. и 177. (§ 275.); подвођење (§ 276., 277. и 278.); трговина женским лицима у циљу проституисања (§ § 279.); обљуба између сродника (§ 280.); против-природни блуд: педерастичаја (§ 281.); и содомија (§ 282.); јавно вршење блуда или блудне радње којом се причињава одвратност других (§ 283.); продавање или пуштање у саобраћај предмета којима се други подстичу на блудне радње и тиме јако вређа јавни морал (§ 284.).

Глава XXVII. Кривична дела против брака и породице. (§ § 285.—290.).

Овом Главом обухваћена су дела: бигамија (§ 285.); ступање у брак који ће бити оглашен ништавним или се може развести из узрока законских, постојалих при ступању у брак (§ 286.), као и помагање за ступање у такав брак (§ 290.); прељуба или браколомство (§ 287.); одвођење девојке испод 18 година у циљу брака, али без одобрења њеног старијег (288.), злоупотреба дужности старања о детету (§ 289.).

Што се тиче дела прељубе, пројектом је усвојено по-сматрање да треба казнити брачног друга, било то жена или муж, који прељубу чини, јер су се они на брачну верност узајамно браком обавезали, наравно на тужбу оног брачног друга према коме је та верност нарушена. Не може бити праведно казнити само жену за неверство према жени. То оставити без казне мужа за исто неверство према жени, не би у неку руку значило дати мужу право на прељубу, не допуштајући му само да држи милосницу у кући и дајући право жени да због мужевљеве прељубе може тражити само развод брака. Неверство мужевљево браколомство је тако исто као и женино. Исто тако има се казнити и онај који је у делу браколомства нужни саучесник, дакле оно треће лице с којим муж или жена врши прељубу. Ово треће лице, ако је такође у браку, тим самим јавља се као двојаки браколомник. Појмљиво је зашто се тражи као погодба приватне тужбе за прељубу да је претходно због ње брак судом разведен или досуђен одвојен живот, као и што је та тужба ве-

зана за релативно кратак рок од шест месеци од дана развода брака или одвојеног живота.

Глава XXVIII. Кривична дела против части. (§ § 291—306).

У ранијем пројекту од 1900 год. ова се партија налази означена као глава XXIV. (§ § 216—231.) и мотиви уз то на стр. 531—560.

Ова партија дели се у главном на три одељка.

I. Увреда и клевета физичких и правних лица (§ 291-298).

II. " " краљевских личности (§ 299—302).

III. поступак и доказ у погледу једних и других (§ 303-306).

Прерада ове партије незнатније је природе. У главном остало се при елементима и мотивима изложеним у прошлом пројекту. Проведен је кроз целу материју систем поштрених казни.

Ad. I. a) § 291. говори о увреди физичких и правних лица. Појам увреде се не даје. Њега има да утврди здрав народни живот и разумна судска пракса.

б) нову одредбу садржи § 292., који говори о повреди спокојства или мира извесног лица изношењем или проношењем личних или домаћих прилика, разуме се оних које немају никакав општи интерес, те самим тим испољавају злонамерност кривчеву. Ова је одредба врло потребна, али је врло опасна. Њену корисност или штетност показале њена примена.

в) § 293. предвиђа изазватост на увреду и компензацију.

г) 294. кажњава клевету физичких и правних лица, која се састоји у изношењу или проношењу нечега неистинитог — „штогод неистинито“.

Као нова и важна ствар предвиђено је: 1.) да се код клевете може изрећи и казна робије, ако се утврди да је клеветник са нарочитим планом ишао на то да уништи добро име или кредит оклеветаног, и 2) да ће се губитак грађанске части, изрицати и уз казну *строг* затвора. Није речено у смислу § 43 општег дела „може“ већ је наређено императивно изрицање губитка части.

д) § 295. предвиђа потпуније регулисање тзв. извињавајуће заблуде код клевете, о којој је говорио § 222. одељ. II. пројекта 1910 године.

е) § 296. садржи питање о тзв. научној критици.

ђ) § 297. садржи одредбе о увреди и клевети надлештава и државних службеника, а у вези с тим

ж) § 298. допушта ослобођење од казне и примену слободне судијске оцене у случају, кад је увређено или оклеветано лице дало повода да се учине ова кривична дела.

Ад. II. као и у прошлом пројекту увреда и клевета владоца етц. унета је у ову главу, и то на друго место, после одредаба о увреди и клевети, како је изложено ад. I., са применом строжих казни:

а) § 299. говори о домаћем Краљевском дому;

б) § 300. говори о страним владоцима етц.

в) § 301. говори о страним државним представницима;

г) § 302. долази уз то као општа одредба која се односи и на ад. I. и ад. II. и регулише питање увреде и клевете „према умрлом лицу“;

• Ад. III. а) Важно је, да је остао неповређен досадашњи принцип, да се истинитост клевете може доказивати. У којим то случајевима може бити побројано је у § 303. под 1, 2, 3 и 4.

б) Ипак и кад се докаже истинитост, може се бити кажњено, али не због клевете, већ увреде (§ 304.).

в) Кривични поступак због ових дела предузима се: по приватној тужби, или по одобрењу Министра Правде или по одобрењу предпостављене власти. (§ 305.).

г) Напослетку допуштена је објава судске пресуде о овим делима и предвиђена достава њена увређеном или оклеветаном као у грађанској парници.

Оваква обрада партије о увреди и клевети, као што је и у пројекту од 1910. год. наведено, има да омогући једноставно схватање појмова увреде и клевете и једноставну примену закона као и једнообразну судску праксу, што ће знатно моћи да припомогне, да се уздигне појам части и истој ога-рантује пуна заштита како у приватном тако и у јавном животу грађана у нашој држави, где је појам о части тако јако нападан, уздрман и доведен у опасност. Заштита части мора наћи оно место у нашем законодавству које јој припада. Част несме у будуће остати на нивоу нижем од имовинских објеката који су од увек уживали нарочиту пажњу и заштиту државе, често пута далеко већу него част. Пројекат је покушао да томе помогне и створи сношљиве односе у држави у том погледу.

Глава XXIX. Кривична дела против имовине.

(§ § 307—374.)

Ова партија обухватала је у пројекту од 1910. године две главе: гл. XXVII (§ 259—310.) као злочине против имовине и гл. XXXVI (§ 393—416.) као преступе против имовине.)

Како се у општем делу пројекта 1921./2. учињене измене у погледу деобе кривичних дела и како се стало на гледиште, да се кривична дела означена као „иступи“ (Übertretungen, contreventions) издвоје у засебан тзв. полицијски казнени законик, то је прерада ове партије имала да се изврши и у том правцу. Нови пројекат познаје деобу кривич-

них дела, која долазе у прави казнени законик на злочине и преступе. И према томе како кривична дела против имовине никада не представљају својом садржином полицијски иступ, то су се кривична дела из гл. XXXVI. пројекта од 1910. год. морала, са потребним изостављањем, спојити у једну главу са кривичним делима из гл. XXVII. пројекта 1910. год. у нову главу XXIX. овога пројекта, где су по новој терминологији злочинства и преступи обухваћени општим појмом „кривична дела“, без ближе деобе у одељке, при чему се злочинство и преступ међусобно разликују према врсти запрећене казне.

Сва кривична дела против имовине обухваћена су у једну главу. Тзв. маргиналне рубрике (наслови појединих кривичних дела) изостали су за овај мах, јер ће се то дати у последњој редакцији. Приликом овог излагања изнеће се како тај систем у ствари изгледа.

Као опште наређење истакнуто је, због спорности у науци и отклањања неспоразума у пракси, шта се разуме под покретном ствари у смислу овог закона. Остаје општи појам из грађ. закона, проширен у томе, да ту долазе и електрична, парна и свака друга сила (енергија) — § 307. За тим се прелази на излагање појединих кривичних дела.

1⁰ крађа (§ § 308—312.)

а) проста крађа (§ 308). Остало се при елементу намере противзаконног присвајања, како је предвиђао § 260. пројекта из 1910. год. противно редакцији шире комисије од 1911. год. која је била унела захтев намере прибављања какве имовинске користи себи или другом прибављањем туђе покретне ствари из туђег притежања.

б) проста крађа у поврату (§ 309.);

в) опасна крађа (§ 310.);

г) опасна крађа у поврату (§ 311.);

д) крађа живине (§ 312.).

Изложени преглед показује, да су досадашњи јако казуистични системи појединих казних закона упрошћени, и суду дата већа слобода оцене у индивидуалисању казне:

2⁰ Утаја (§ 313—314.);

а) обична утаја (§ 313.);

б) утаја од чиновника етц. (§ 314.).

3⁰ општа наређења за крађе и утаје (§ 315.—317.), предвиђају ублажење и искључење казне.

4⁰ Специјални случај крађе и утаје из нужде (§ 318.);

5⁰ Разбојништво (§ 319.—321.).

а) § 319. даје појам разбојништва;

б) § 320. употреба силе при извршеној крађи;

в) § 321. отежавни случаји разбојништва.

6⁰ насилна изнуда (§ 322.—324.);

а) § 322. даје појам изнуде;

б) § 323. и § 324. — два отежавна случаја;

в) § 325. најтежи случаји, изнуда у виду заната;

7⁰ одметништво од власти (§ § 326.—328.):

а) § 326. даје појам одметништва од власти (хајдук, зелени кадер, качак);

б) § 327. предвиђа строжу кажњивост за кривична дела, која учини такав одметник,

в) § 328. предвиђа ублажење казне за одметника, који се својевољно преда власти.

8⁰ прикривање ствари прибављених кривичним делом (§ 329.).

9⁰ повреда или уништај туђих ствари (§ 330.).

10⁰ nanoшење штете повериоцу (§ 331.), који је ново наређење и стоји у вези са повредом или уништајем туђих ствари и служи истом као допуна, израђен је по угледу на последњи швајцарски пројекат.

11⁰ прибављање прекомерне имовинске користи из уговора (§ 322.).

Уз то иду као допуна и наређења §§ 333.—334.

12⁰ Оштећење туђег кредита (§ 335.) долази као нова одредба.

13⁰ забрана коцке и лутрија (§§ 336.—338.).

14⁰ банкротство (§ § 339.—348.):

а) лажно банкротство (§ 339.);

б) просто банкротство (§ 340.);

в) прикривање имања стечајног дужника (§ 341.);

г) незаконито измирење појединих поверилаца (§ 342.);

д) подмићивање чланова поверилачког одбора (§ 343.);

е) обмана стечајног суда о имовном стању (§ 344.).

Уз то долазе још опште одредбе §§ 345.—348. да се ово односи све и на акционарска друштва, о забрани самоствалног вођења радње и чланства и о смањивању или могућем ослобођењу казне због ових дела у извесним случајевима.

15⁰ превара (§ § 349.—350.) обухвата више случајева:

а) основни појам преваре (§ 349.);

б) превара при уговорима (§ 350.);

в) превара у виду заната (§ 351.);

г) нарочити случај предаје пакета с новцима у мањој количини (§ 352.);

д) превара паљевином осигуране ствари (§ 353.);

е) прављење сурогата какве робе ради обмане у саобраћају (§ 355.);

ђ) пуштање у саобраћај сурогата у место праве робе (§ 356.);

ж) злонамерно одвраћање купаца у трговини и промету од намераване куповине (§ 358, ново кривично дело, по угледу на швајцарски пројекат), и

16⁰ злоупотреба поверења у имовним односима (§ § 359. до 363.):

а) одавање фабричних или трговачких тајни (§ 359.);

б) неиспуњење дужности или злоупотреба овлашћења (§ 360.), при чему има ублажавни случај у родбинским односима (§ 361.) или отежавни у погледу јавних правозаступника (§ 362.), а уз то долази још и нетачно вршење адвокатске дужности (§ 363.) као кривично дело за казнени законик.

17⁰ недопуштено користољубље из нарочитих имовних односа (§ § 364—374), обухвата такође неколико случајева:

а) искоришћавање оскудице искуства другог (§ 364.);

б) подстицај лажним вестима на куповину хартија од вредности (§ 365), унет као ново кривично дело;

в) предсказивање судбине у виду заната (§ 366.);

г) одвраћање од надметања при јавним продајама (§ 367.);

д) неовлашћено служење залогом (§ 368.);

е) неуредност јавних зајмодаваца (§ 369.);

ђ) послуга новцем и др. од стране јавних службеника (§ 370.);

ж) два пут наплата дуга (§ 371.);

з) куповина од деце испод 14 година и продаја (§ 372.);

и) наплата преко уговорене цене (§ 373.);

ј) самовласно прибављање свога права (§ 374.);

Напомене: 1.) приликом дискусије кривичног дела „одметништва“, четири члана комисије (г. г. Др. Посиловић, Др. Љубински, Др. Марковић и Др. Живановић) били су мишљења да се ово кривично дело не уноси у казнени законик, пошто то питање треба да се регулише засебним законом, где ће се регулисати и поступак односно оглашавања да је наступио факт одметништва. Већина од других шест чланова комисије су били, да се унесу наређења која су на овом месту оштампана.

2.) § 408 пројекта од 1910. год. о бесправном заузећу, општинске и т. д. земље, није унето у пројекат по мишљењу комисије због тога, што је комисија одустала од инкриминасања ове материје, пошто у Краљевини постоје двојаке — потпуно супротне прилике, које се боље и лакше могу регулисати у унификованом закону о шумама, о чему су одвојено извешћени Министар Правде и Министар Шума.

3.) § 410. пројекта од 1910. године, о закуписама, који је регулисавао питање из § 356. в. српског каз. зак. у вези § 701. грађ. зак., није такође унет у пројекат, јер је Комисија нашла, да ово питање има да буде решено у новом грађанском закону и грађанском поступку, и да нема у опште потребе за криминалну санкцију.

4.) у вези схватања комисије под 3. изостављена су још нека наређења из главе XXXVI. (пројекат 1910.).

Глава XXX Кривична дела против службене дужности. (§ § 375.—393.).

Субјекат каквог кривичног дела из ове главе може бити само државни чиновник или службеник, а ко се има сматрати за таког у смислу Казненог Законака речено је овде у § 393. с позивом на § 119. Лице које не би било у том својству, а суделује у којем од кривичних дела из ове Главе, одговараће по другим прописима као за дело друге врсте. Тако онај који подмићује државног службеника не одговара као саучасник за дело подмићивања из ове Главе него чини дело предвиђено у § 126. као засебно кривично дело против државне власти.

Кривична дела овом Главом предвиђена јесу: примање мита или пасивно подмићивање (§ § 375., 376., 378., 379); кад судија погази закон (§ 377.); кад чиновник у своју корист штогод више наплати или изда (§ 380); изнуђивање исказа (§ 381); незаконито лишење слободе (§ 382.); незаконито извршење егзекуције или неизвршење (§ 383., 384); пуштање да побегне лице слободе лишено (§ 385.); кад чиновник незаконито принуди кога да нешто чини или не чини (§ 386.); незаконито претрес стана или лица (§ 387.); незаконито састављање или оверавање протокола или исправа (§ 388.); повреда службене тајне (§ 389.); повреда дужности од стране поштанс., телеграф. или телефон. службеника (§ 390.—393.).

Глава XXXI. Кривична дела свештеника против службене дужности. (§ § 394.—398.).

Као дела ове врсте предвиђена су: свештеничке службене кривице које се тичу рађања, венчања и смрти (§ § 394. до 396.); невршења обреда или противзакона наплата за вршење (§ 397.); употреба духовне власти за политичке — партијске сврхе од стране верских представника (§ 398.).

32465

ВАЖНИЈЕ ШТАМПАРСКЕ ПОГРЕШКЕ.

На стр.	4 у §	9 ред	1	после речи „казнити:“ има да почне нов став „ако и т. д.“
				Остала три става са „Ако...“ треба да гласе „ако...“
”	”	6 ”	20 ”	4 место речи: „Тако“ долази реч: „Такво“
”	”	13 ”	50 ”	2 место речи „зобранити“ долази: „забранити“
”	”	13 ”	50 ”	8 изоставља се једно од два „се“
”	”	16 ”	61 ”	3 место „учини“ треба: „учини“
”	”	16 ”	63 ”	4 место „поступу“ треба „поступку“
”	”	17 ”	64 ”	5 изоставити слово „у“ после „оцену“
”	”	17 ”	67 ”	1 место „примењује“ треба „примењују“
”	”	20 ”	76 ”	1 после речи „застарева“: има да почне нов став „код смртне казне и т. д.“
				Остала четири става: „Код...“ почињу са: „код.“
				А последњи став место: „А“ има: „а...“
”	”	21 ”	85 ”	1 место „(§ 14)“ треба „(§ 44)“
”	”	22 ”	85 ”	3 ” „осађеник“ треба „осуђеник“
”	”	22 ”	87 ”	2 ” „наследник“ треба „наследник“
”	”	22 ”	88 ”	1 уметнути реч „према“ пред „Краљу“
”	”	25 ”	101 ”	14 изоставити реч „буду“
”	”	30 ”	129 ”	6 место „1.“ треба „2.“
”	”	31 ”	131 ”	4 место „тврди“ треба „утврди“
”	”	32 ”	141 ”	6 после „казниће“ додати: „се“
”	”	33 ”	146 ”	6 место „кривичног“ треба „кривичних“
”	”	36 ”	159 ”	4 место „права саслушавање“ треба „право саслушавања“
”	”	39 ”	179 ”	4 место „мање“ треба: „мања“
”	”	43 ”	200 ”	2 место „§ 19“ треба „§ 199“
”	”	49 ”	230 ”	1 место „стечај“ треба „течај“
”	”	49 ”	235 ”	4 ознаку „§ 236“ сматрати као ознаку за следећу реченицу.
”	”	50 ”	240 ”	5 уметнути реч „лице“ после „овакво“
”	”	53 ”	258 ”	1 после „оштети“ додати „здравље“
”	”	59 ”	291 ”	2 место „до месец“ треба: „од месец“
”	”	60 ”	296 ”	3 место „одбрана“ треба: „одбране“
”	”	64 ”	321 ”	9 место „опасним“ треба „опасним“
”	”	65 ”	326 ”	7 место „или“ треба „али“
”	”	68 ”	339 ”	тач. 3 ред 4 место „правног“ треба „правог“
”	”	69 ”	347 ”	ред 2 место „једним“ треба „својим“
”	”	70 ”	350 ”	5 место „имењу“ треба „имању“
”	”	71 ”		1 изоставити речи: „одобрење, предлог, приватна тужба“
”	”	73 ”	§ 366 ”	1 место „предсказивања“ треба „предсказивање“ и место „тумачења“ треба „тумачење“
”	”	73 ”	§ 369 ”	4 уметнути реч „или“ између речи „књиге“ и „залог“
”	”	73 ”	§ 370 ”	2 место „која“ треба „које“
”	”	75 ”	382 ”	2 место „лишења“ треба „лишена“
”	”	77 ”	392 ”	2 изоставити реч „да“ и између речи „говори“ и „слуша“ уметнути „или“

Ситније штампарске погрешке у појединим словима и интерпункцији уочиће и сам читалац.

Умољава се читалац да ове погрешке пре читања исправи, и да сматра да речи које су у тексту пројекта курзивом штампане нису курзивом штампане.

САДРЖАЈ

ПРОЈЕКТА КАЗНЕНОГ ЗАКОНИКА

I Одељак, општи део,

	СТРАНА
Глава I., Уводне одредбе (§ § 1—12)	3
„ II., Кривично дело и учинилац.	
а) погодбе кажњивости (§ § 13—19)	5
б) малолетници (§ § 20—24)	6
в) искључење противправности и кажњивости (§ § 25—26)	8
„ II., Покушај (§ 27—29)	8
„ IV., Подстрекивање и помагање (§ 30)	9
„ V., Казне (§ § 31—51)	9
„ VI., Мере безбедности (§ § 52—56)	14
„ VII., Одмеравање казне (§ § 57—62)	15
„ VIII., Кривична дела осуђеника (§ 63)	16
„ IX., Стицајвише казних закона и више кривичних дела (§ § 64—68)	17
„ X., Условна осуда (§ § 69—72)	18
„ XI., Застарелост (§ 73—78)	19
„ XII., Одобрење, предлог приватна тужба (§ § 79—84)	20
„ XIII., Повраћај права (реhabилитација) (§ 85)	21

II Одељак, посебни део

Глава XIV., Кривична дела против опстанка државе и њеног уставног уређења (§ § 86—118)	22
„ XV., Кривична дела против државних власти (§ § 119—130)	29
„ XVI., „ „ „ јавног мира (§ § 131—142)	31
„ XVII., „ „ „ правосуђа (§ § 143—164)	33
„ XVIII., „ „ „ житота и тела (§ § 165—184)	37
„ XIX., „ „ „ опште сигурности људи и сигурности имовине (§ § 185—198)	40
„ XX., „ „ „ сигурности јавног саобраћаја за људе, имовину и вести (§ § 199—207)	43
„ XXI., „ „ „ због лажних исправа и мера (§ § 208 до 228)	44
„ XXII., „ „ „ лажних новаца (§ § 229—236)	48
„ XXIII., „ „ „ против личне слободе (§ § 237—241)	50
„ XXIV., „ „ „ личне сигурности (§ § 242—248)	51
„ XXV., „ „ „ јавног здравља (§ § 249—263)	52
„ XXVI., „ „ „ морала (§ § 264—284)	54
„ XXVII., „ „ „ брака и породице (§ § 285—290)	57
„ XXVIII., „ „ „ части (§ § 291—306)	59
„ XXIX., „ „ „ имовине (§ § 307—374)	62
„ XXX., „ „ „ службене дужности (§ § 375—393)	74
„ XXXI., „ „ „ свештеника против служб. дужности (§ § 394—398)	77

Кратко објашњење Пројекта Казненог Законика.

	СТРАНА
А) Историја постанка пројекта казненог законика од 1921.	81
Б) Општи део казненог законика	83
В) Посебни део казненог законика	96
Исправка штампарских погрешака	119